

Спазване на данъчните и осигурителните задължения

- количествено национално
изследване

Декември 2011

ИЗГОТВЕНО ЗА:

**НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ
ЗА ПРИХОДИТЕ**

ИЗГОТВЕНО ОТ:

поета

Съдържание

1.	Резюме	3
2.	Методология	8
3.	Познаване на данъчната и осигурителната система	12
	3.1. Познаване на системата	12
	3.2. Познаване на личните /фирмените задължения	15
	3.3. Източници на информация	17
	3.4. Необходимост от допълнителна информация	20
4.	Оценка на данъчната и осигурителната система	24
	4.1. Обща оценка за системата	24
	4.2. Мнение за разпределението на средствата	28
	4.3. Нагласи към размера на данъците	31
5.	Данъчно и осигурително поведение	33
	5.1. Плащане на данъчните задължения	33
	5.2. Плащане на осигурителните задължения	35
	5.3. Частично плащане на задълженията	42
	5.4. Нагласи, свързани с данъчните и осигурителните задължения	47
	5.5. Самооценка като данъкоплатец	49
6.	Укриване на данъци	51
	6.1. Практики на укриване на задължения	51
	6.2. Разкриваемост и санкции при укриване на задължения	54
	6.3. Ползване на фактури и касови бележки	61
	6.4. Причини за недклариране и неплащане на задължения	63
	6.5. Условия за плащане от повече граждани /фирми	67
7.	Практики на ползване на услуги на НАП	69
	7.1. Видове задължения	69
	7.2. Време и разходи за изпълнение на задължения	71
	7.3. Ползване на електронен подпис	77
	7.4. Попълване на декларации	79
	7.5. Пречки и проблеми пред бизнеса	82
8.	Удовлетвореност от обслужването на НАП	85
	8.1. Удовлетвореност от аспекти в обслужването	85
	8.2. Затруднения при изпълнението на задълженията и контактите с НАП	92
	8.3. Мнение за нововъведения в НАП	95
	8.4. Удобство на работното време на НАП	97

[1] Резюме

Познаване на данъчната и осигурителната система

- ❑ Проведеното през 2011 година проучване извежда резултати, сочещи към запазване на тенденцията на различни нива на информираност сред различните групи данъкоплатци по отношение на данъчната и осигурителната системи. Най-висока информираност се наблюдава при големите данъкоплатци (ГД) - за 2011 година практически достига пределна стойност от 99% за данъчната система и 96% за осигурителната. А най-ниска е информираността сред гражданите - близо два пъти по-ниска от тази на ГД.
- ❑ По отношение на нивата на информираност - само при ГД преобладават добре информираниите за системата като цяло (55% за данъчната система и 45% за осигурителната). При другите три групи, делът на “добре запознатите” е по-нисък от този на “познаващите” данъчната и осигурителна система - при ФЛ 11% я познават добре, при ЕТ - съответно 20% и 22% познават добре данъчната и осигурителната система, а при ЮЛ този дял е 40%.
- ❑ По отношение на информираността относно личните и фирмените задължения, за всички групи познатостта на собствените задължения е по-висока от тази, свързана със системата като цяло. При ГД познаването на фирмените данъчни задължения достига практически пределната си стойност от 99%, а при ЮЛ и ЕТ тези нива са съответно 96% и 89% - съответно с 10 и 12 пункта по-високи от осведомеността за данъчната система. При ФЛ познаването на личните данъчни задължения през 2011 година е с 22 пункта по-високо от познаването на самата данъчна система.
- ❑ При ФЛ основният източник на информация относно личните данъчни и осигурителни задължения е роднини, близки и колеги - с 39% дял и при двата вида задължения. При ЕТ това са посещенията на място в НАП - 33% за двата вида задължения. При ЮЛ основен източник на информация за задълженията е интернет (съответно 52% и 50% за данъчните и осигурителните задължения), като подобно на ситуацията при ФЛ и ЕТ, има изразена възходяща тенденция през годините в ползването на този източник. При ГД, подобно на ЮЛ, основен източник е интернет (съответно с 52% и 51% дялове за данъчните и осигурителните задължения).

❑

- За повече от половината в групите на ЕТ, ЮЛ и ГД информацията за данъчната и осигурителната система е достатъчна. При ЮЛ и ГД значително се увеличава спрямо 2008 година делът на считащите информацията за недостатъчна (съответно с 9 и 20 пункта за данъчната система и с 4 и 15 пункта за осигурителната система).

Оценка на данъчната и осигурителна система

- Единствено при ГД преобладава разбирането, че данъчната система е справедлива -52%. При ФЛ, ЕТ и ЮЛ преобладава мнението, че системата е несправедлива. На това мнение са около две трети от всички - съответно 68% за ФЛ, 71% за ЕТ и 61% за ЮЛ.
- Между 43% и 57% се движат дяловете на тези, които считат че данъчната система в последните години се е усложнила. За осигурителната система тези дялове са по-високи.
- Във всички групи данъкоплатци преобладава мнението, че средствата, постъпващи от данъци, се разпределят неефективно. Този дял е сравнително еднакъв за ФЛ, ЕТ и ЮЛ - съответно 67%, 66% и 65%. При ГД пак повече от половината считат, че средствата се разпределят неефективно, но делът е значително по-нисък - 53%.
- През 2011 година малко над половината от всички ЕТ (53%) и ЮЛ (53%) са на мнение, че в България трябва да се плащат по-ниски данъци и осигуровки и съответно да има по-малко средства за разходите, които държавата прави в полза на българските граждани. Най-слабо споделят това мнение представителите на ГД (33%), но, от друга страна, сред тях е най-висок делът на тези, които “нямат мнение” и не изразят такова по темата (36%).
- Над половината от ФЛ (59%), ЕТ (61%) и ЮЛ (57%) считат, че по-добрият начин за облагане на доходите на физическите лица е чрез по-високи ставки за високите доходи и по-ниски за по-ниските доходи. Точно на противоположното мнение са ГД - 67% предпочитат плосък данък.

Данъчно и осигурително поведение

- Като цяло, както през 2007 и 2008 година, така и през 2011 година всички категории данъкоплатци - с изключение на ГД - оценяват данъчната тежест като “висока” и “много висока” - ФЛ (80%), ЕТ (89%), ЮЛ (82%). При ГД този дял е 60%, като едва 4% определят тежестта като “много висока”.
- През 2011 година, в сравнение с 2008, рязко се повишават дяловете сред ЮЛ и ЕТ на заявяващите, че изпитват сериозни трудности при покриването на задълженията си - като това увеличение е около два пъти при ЕТ и повече от три пъти при ЮЛ. При ЕТ дяловете на двете групи - тези, които плащат без затруднения, и тези, които имат сериозни затруднения, са практически еднакви (25% дял срещу 23% дял).
- И при оценките на осигурителната тежест също преобладава нагласата, че тя е висока и много висока, като няма съществена промяна в тази нагласа през наблюдавания период (2007-2011 година). Като най-висока оценяват осигурителната тежест ЕТ - сред тях почти 90% посочват, че осигурителната тежест е висока и много висока, като за 37% тя е “много висока”. Сред ЮЛ общият дял също е почти 90 процента, като делът на оценяващите тежестта като “много висока” е една четвърт. 75% от ФЛ посочват данъчната тежест като по-висока от нормалното. Същият дял се наблюдава и при ГД (75%).
- Гражданите и фирмите се колебаят по въпроса каква част от фирмите осигуряват служителите си върху по-ниски от реалните възнаграждения. Все пак, най-висок е делът на считащите, че тази практика се отнася до половината от служителите в страната (24% от ЕТ, 30% от ФЛ и ГД и 27% от ЮЛ). Следва делът на оценяващите практиката до една четвърт от служителите (19% от ФЛ, 18% от ЕТ, 16% от ЮЛ и 12% от ГД).
- Мненията по въпроса дали си струва човек да се осигурява върху по-висок доход срещу очакването за получаване на по-голяма пенсия се движат в посока на доверие към системата - 57% от ФЛ са на това мнение.
- Сравнението между 2008 и 2011 година показва категорична тенденция на субективна оценка (от страна на респондентите) на намаляване на дела на фирмите, които плащат пълния размер на дължимите данъци и осигурителни вноски, и обратно - увеличава се делът на неплащащите пълния размер. Сред ЕТ 27% оценяват дела на фирмите, които плащат пълния размер на дължимите данъци и осигуровки като намаляващ, при ЮЛ - 34%, а при ГД - 29%.

- Ясно изразена тенденция в оценката на дела на фирмите, които частично плащат своите данъчни задължения, се наблюдава само при ЕТ - все по-малко ЕТ споделят мнението, че (по-голяма или по-малка част от) фирмите не плащат изцяло данъчните си задължения. Ако през 2007 година 6% от ЕТ са били убедени, че почти всички фирми плащат частично, то този дял през 2011 година е три пъти по-малък.
- За разлика от ЕТ, при ЮЛ и ГД нивото на оценка на дела на фирмите, които плащат частично осигурителните си задължения, през 2011 година се завръща към това от 2007 година, след значителен междинен спад през 2008 година. Сред ЮЛ 79% са на мнение, че някаква част от фирмите плащат частично данъчните си задължения, а 73% са те сред ГД.
- Вярването, че колкото по-съвестно хората си плащат задълженията, толкова по-качествено държавата ще изпълнява ангажиментите си, се споделя от половината и повече от половината граждани и представители на бизнеса - 58% от ФЛ, 49% от ЕТ, 62% от ЮЛ и 68% от ГД.
- Общо споделена е нагласата, че данъчните служители са склонни да хващат в злоупотреба и да санкционират по-скоро малките отколкото големите фирми. На това мнение са 78% от ЕТ, 75% от ЮЛ и 52% от ГД.
- Голямото мнозинство граждани и фирми категорично заявяват, че декларират и плащат толкова данъци и осигуровки, колкото реално дължат - 82% от ФЛ, 83% от ЕТ, 89% от ЮЛ и 98% от ГД.
- Съвестното плащане на дължими данъци и осигуровки е израз основно на "морал и почтеност" за най-висок дял граждани и фирми - 42% от ФЛ, 29% от ЕТ, 36% от ЮЛ и 44% от ГД. Значително е нараснал делът на ГД, които възприемат плащането на задълженията като отговорност за собственото бъдеще - от 24% през 2008 година до 36% през 2011 година.

Укриване на данъци

- Като цяло, се наблюдава тенденция при оценката на дела на посочените укривани задължения на намаление сред всички целеви групи през 2011 година спрямо предишните периоди, като това е по-ясно изразено при бизнеса отколкото при ФЛ.

- ❑ Според всички групи данъкоплатци най-често укриваните данъци са задълженията върху доходите на ФЛ от наеми - за 56% от ФЛ, 42% от ЕТ, 44% от ЮЛ и 44% от ГД.
- ❑ Основната форма за укриване на данъци според всички групи фирми е укриването на приходи - 12% от ЕТ, 17% от ЮЛ и 14% от ГД.
- ❑ Делът на ФЛ (50%) и ЕТ (51%), които смятат, че е малко вероятно една фирма да бъде разкрита за укриване на данъчни задължения, е по-висок, отколкото сред другите две групи (ЮЛ -36% и ГД-33%).
- ❑ Преобладаващото мнение за размера на санкциите при укриване на данъци е, че те са малки и неадекватни - тези две мнения се споделят от половината до две трети от представителите на четирите групи данъкоплатци. Най-висок е този дял сред ФЛ - 66% и сред ЕТ - 56%. Не толкова категорични са представителите на ЮЛ (49%) и ГД (51%), но и сред тях това мнение е разпространено сред около и над половината от всички.
- ❑ Оценките по отношение на санкциите при укриване на осигуровки са близки до тези, които се наблюдават при оценките за укриване на данъци.
- ❑ Очакванията на представителите на четирите групи са, че независимо дали се укриват данъци или осигуровки, гражданите или фирмите ще получат определените санкции. На това мнение съответно за данъците и осигуровките са 59% и 54% от ФЛ, 65% и 64% от ЕТ, 75% и 73% от ЮЛ, 77% и 78% от ГД.
- ❑ Около и над една трета от представителите на всички групи имат очакване за това, че често данъчните се споразумяват с фирмите, които укриват данъци и осигуровки. Според 32% от ФЛ се стига до споразумение «често». Това мнение споделят 36% от ЕТ, 40% от ЮЛ и 35% от ГД.
- ❑ Единствено сред представителите на ЕТ е донякъде разпространена нагласата да се купува стока на ниска цена, дори и това да е без получаването на насреща фактура (21% сред ЕТ).

- Високите ставки се изтъкват като причина за неспазване на данъчните задължения от 31% от ФЛ, 33% от ЕТ и 37% от ЮЛ. Като причина за неспазване на осигурителните задължения високите ставки са изтъкнати от 32% от ФЛ, 36% от ЕТ и 36% от ЮЛ. При ГД основната причина за неспазване на данъчните задължения е свързана с нееднозначното тълкуване на законодателството (33%). При тях основната причина за неспазване на осигурителните задължения (32% от ГД) е липсата на финансови средства.
- По отношение на въпроса *какво трябва да се промени, за да се плащат данъци от повече лица*, може да се обобщи, че е необходимо да има по-голяма прозрачност и справедливост при разпределянето на приходи от данъци и осигуровки.

Практики на ползване на услуги на НАП

- Водещо задължение при ФЛ е плащането на данък общ доход (73%). На второ място стои задължението за плащане на социални осигуровки, които не са внасяни лично (62%). И на трето място идват като задължения здравните осигуровки, удържани от доходите (57%).
- Сред представителите на бизнеса на първо място от задълженията се нарежда плащането на социални и здравни осигуровки. Особено силно това се откроява за ГД, където тези задължения достигат практическия си таван от 99%, макар разликата да не е толкова съществена що се отнася до другите основни данъчни задължения на ГД.
- Оценките на трите категории данъкоплатци от бизнеса по отношение на времето и разходите, които те правят при изпълнение на своите задължения са сравними една с друга. По отношение на общото време, при ЕТ 22% посочват, че изразходваното време е много, същият дял се отнася и за ГД, докато 28% от ЮЛ определят разходваното време като повече от нормалното.
- Ползването на електронен подпис през 2011 година спрямо 2008 година за всички категории данъкоплатци се е удвоило като дял. Колкото е по-голяма фирмата, толкова повече се ползва електронен подпис. През 2011 година 98% от ГД, 53% от ЮЛ и 21% от ЕТ ползват електронен подпис.

- Повече от половината ФЛ попълват данъчните си декларации сами (58%), като за мнозинството граждани това става на хартиен носител (69%).
- Има ясна тенденция за това колкото е по-голяма фирмата, толкова по-вероятно да бъде ползването на собствен счетоводител при отчитането на задълженията ѝ. Повечето ГД ползват собствен счетоводител, нает във фирмата - 83%. При ЮЛ, които са по-малки фирми, този процент е 60%, докато при ЕТ този процент е 28%.
- Според трите групи данъкоплатци от бизнеса основна пречка за осъществяване на дейността им са високите данъци. На това мнение са 10% от ЕТ, 8% от ЮЛ и 44% от ГД. Тромавата бюрокрация е изведена на второ място при ГД - 9%, на първо място при ЮЛ - 10% и на четвърто място при ЕТ - 3%.
- Административните пречки са много разнородни. Само при ГД се стига до по-голям консенсус по отношение на наличието на тежки процедури. На това мнение са 27% от ГД.
- Основните финансови пречки са тежките процедури (за 16% от ГД), неуведомяването при промени (за 6% от ЮЛ и 6% от ЕТ), високите осигуровки (за 2% от ЮЛ и 3% от ЕТ).

Удовлетвореност от обслужването на НАП

- Като цяло, средните оценки от различните аспекти в обслужването от НАП са около и над 4 по шестобалната училищна скала. Като цяло, нивото на оценките по различните параметри пред настоящата година сред ФЛ и ЮЛ остава непроменено спрямо 2008 година. Средната оценка при ФЛ намалява с 0.1 единици до 4.1 през 2011 година, а при ЮЛ нараства с 0.1 единици до 4.3 по шестобалната система. При ЕТ през 2011 година повечето от оценките бележат минимален спад спрямо 2008 година, като средната оценка през 2011 година (4.0) е с 0.2 единици по-ниска от тази през 2008 година. При ГД се наблюдава сравнително значително понижаване на средните оценки по всички изследвани параметри спрямо 2008 година - като това понижение е значително по-голямо отколкото при другите групи данъкоплатци. Средната оценка през 2011 година е 4.1, с 0.5 единици по-ниска от оценката през 2008 година.
- Преобладаващото мнение сред всички изследвани групи данъкоплатци е, че през 2011 година по всички параметри НАП се е представила без промяна спрямо 2010 година.

- В сравнение с останалите групи, сред ЕТ е най-нисък дялът на тези, които са срещали проблеми при контактуването си с НАП (23%). Сред групите на бизнеса около половината заявяват, че не са срещали проблеми при контактите си с представителите на НАП (59% сред ЕТ, 48% сред ЮЛ и 53% сред ГД) .
- Много сходни са за ЕТ и ФЛ най-често споменаваните проблеми при контактите им с НАП - това са дългите престои пред гишето (10% от ФЛ и 7% от ЕТ), бюрокрацията (5% от ФЛ и 4% от ЕТ), грубото отношение (5% от ФЛ и 3% от ЕТ) и некомпетентността (5% от ФЛ и 2% от ЕТ).
- Близко 40% от ЕТ и ЮЛ (съответно 39% и 38%) посочват, че НАП затруднява работата по изпълнение на задълженията им. При ГД този дял е 21%. При ЕТ този дял е нараснал спрямо 2008 г. с 8 пункта, при ЮЛ с 5, а при ГД 9 пункта.
- Всички предложения за нововъведения в работата на НАП, за които е питано по време на изследването, се възприемат силно положително от всички групи данъкоплатци. За ФЛ най-полезни биха били въвеждането на ПИК за получаване на информация за задълженията по интернет или телефон - като полезно то е посочено от общо почти 78% от всички граждани. За ЕТ най-полезни биха били “увеличаването на прага за задължителна регистрация по ДДС”, “въвеждането на ПИК за получаване на информация за задълженията по интернет или телефон” и “участие в томбола”. Като полезни те са посочени от съответно 83%, 75% и 81% от запитаните. ЮЛ посочват като най-полезни посочват предложенията за “въвеждането на ПИК” и увеличаването на прага за задължителна регистрация по ДДС - като полезни са посочени съответно от 88% и 85% от запитаните. ГД изразяват сходно на ЮЛ мнение по отношение на двете най-полезни услуги - отново са посочени като най-полезни “въвеждането на ПИК” и увеличаването на прага за задължителна регистрация по ДДС.
- Най-предпочитаното работно време, което посочват анкетираните, е от 08:00 до 18:00 часа - за 51% от ФЛ, 54% от ЕТ, 59% от ЮЛ и 53% от ГД.

[2] Методология

Източник на данните:

Представените данни са от три самостоятелни национални изследвания, проведени сред различни целеви групи: големи данъкоплатци (ГД), фирми (ЮЛ), еднолични търговци (ЕТ) и граждани (ФЛ).

Характер на изследването:

И трите изследвания са количествени, представителни за съответната целева група, като представителността се гарантира от случайния подбор на интервюираните лица в извадката, пропорционално разпределени по области на страната.

Обхват на изследването:

София, областни градове, малки градове в София област

Метод на регистрация:

Пряко лично интервю в дома за ФЛ.

Пряко лично интервю в офиса на представителите на ЮЛ и ЕТ.

Онлайн анкета за ГД.

Продължителност на интервютата:

25-30 минути.

Обем на извадката:

Планирани извадки:		Реализирани извадки	
ФЛ	- 800	ФЛ	- 814
ЮЛ	- 400	ЮЛ	-
ЕТ	- 400	ЕТ	-
ГД	- 100	ГД	- 204

Теглене на данните:

Данните са теглени по област на страната за три от извадките: ФЛ, ЮЛ и ЕТ.

Период на провеждане на теренна работа:

18 ноември - 8 декември 2011 година.

Граждани (ФЛ):
n=814

Еднолични търговци (ЕТ):
n=400

Юридически лица /фирми (ЮЛ):
n=400

Големи данъкоплатци (ГД):
n=204

Генерална съвкупност и стохастична грешка

Генерални съвкупности на база подадени декларации:

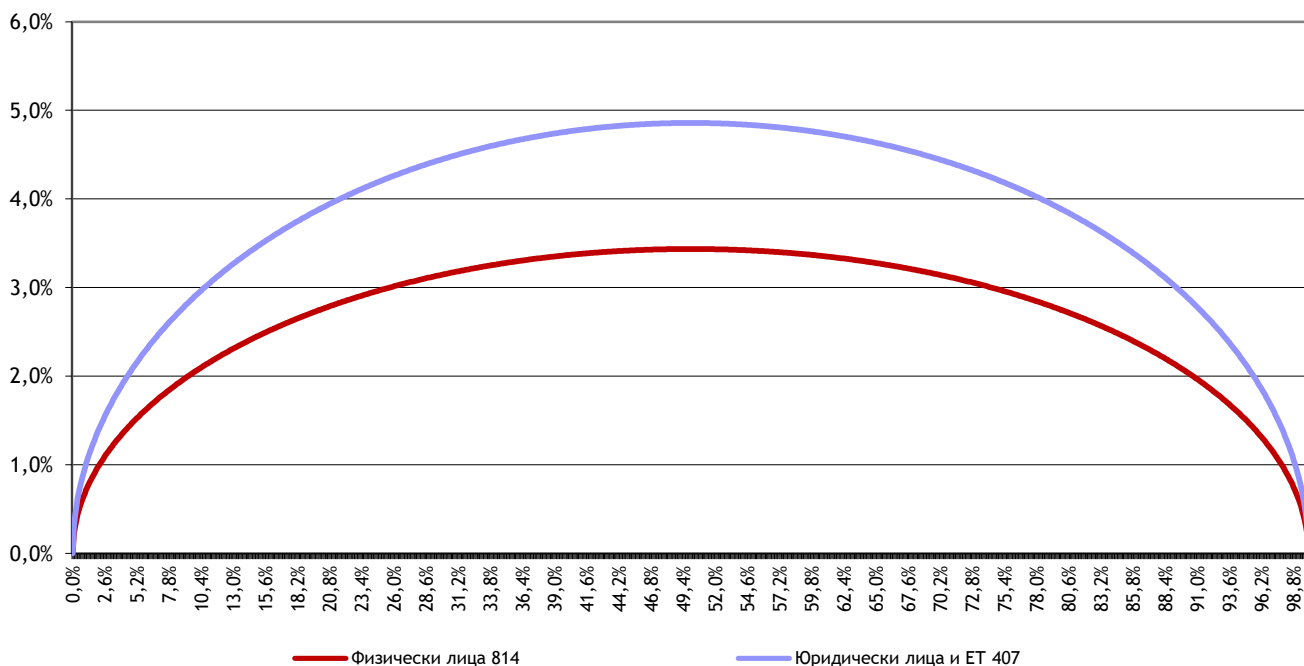
Граждани (ФЛ):	645 596
Юридически лица (ЮЛ):	329 777
Еднолични търговци (ЕТ):	71 915
Големи данъкоплатци (ГД):	1 597

Стохастични грешки за различните извадки:

	ФЛ, N-814	ЮЛ и ЕТ, N=407	ГД, N=204
за относителен дял 10 %:	+/- 2,1	+/- 2,9	+/- 3,8
за относителен дял 20 %:	+/- 2,7	+/- 3,9	+/- 5,1
за относителен дял 30 %:	+/- 3,1	+/- 4,5	+/- 5,8
за относителен дял 40 %:	+/- 3,4	+/- 4,8	+/- 6,3
за относителен дял 50 %:	+/- 3,4	+/- 4,9	+/- 6,4

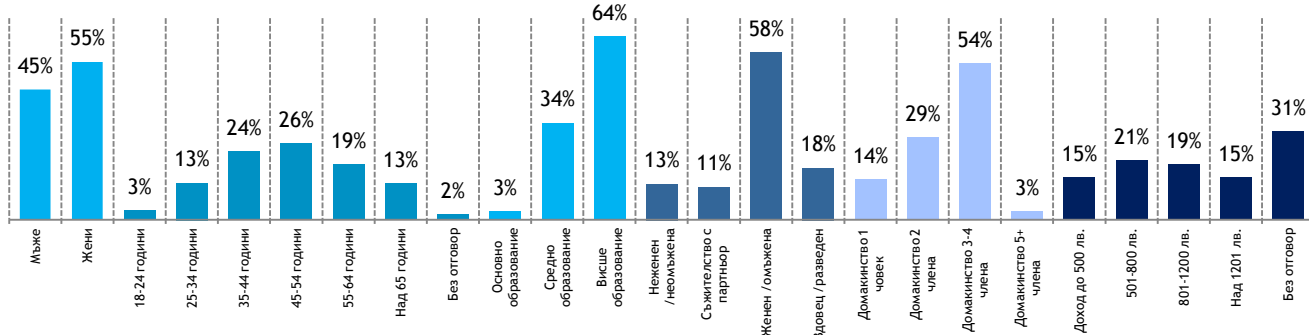
Графичен израз на стохастичната грешка

- за различните извадки

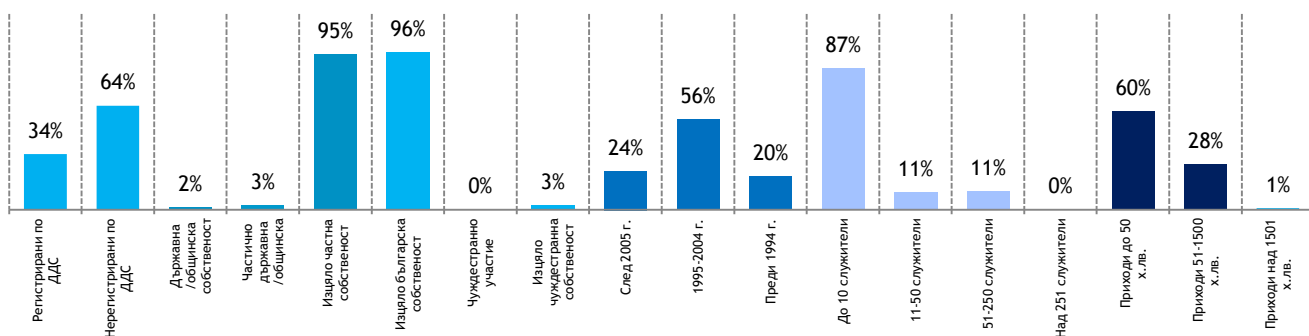

Структура на извадката

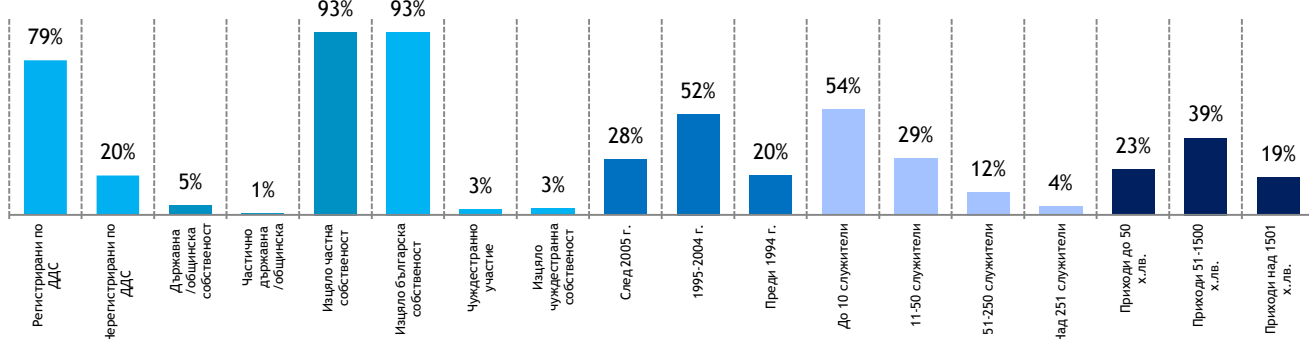
ФИЗИЧЕСКИ ЛИЦА (ФЛ)

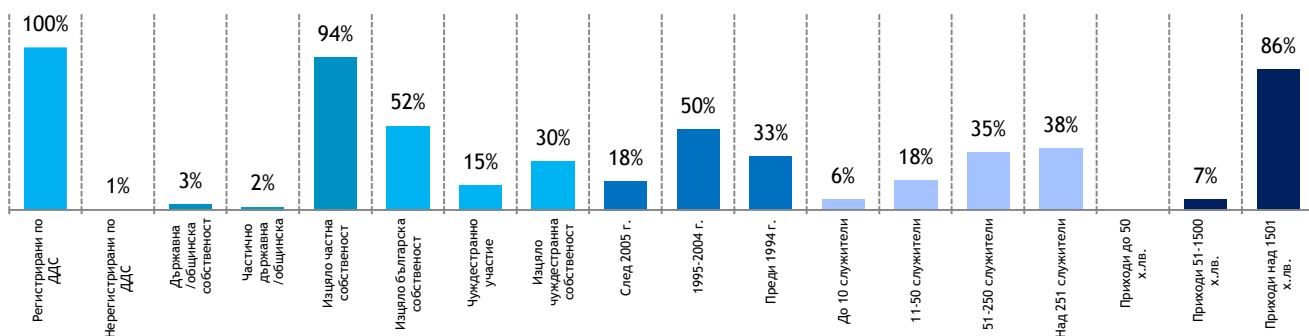
ЕДНОЛИЧНИ ТЪРГОВЦИ (ЕТ)

ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА (ЮЛ)

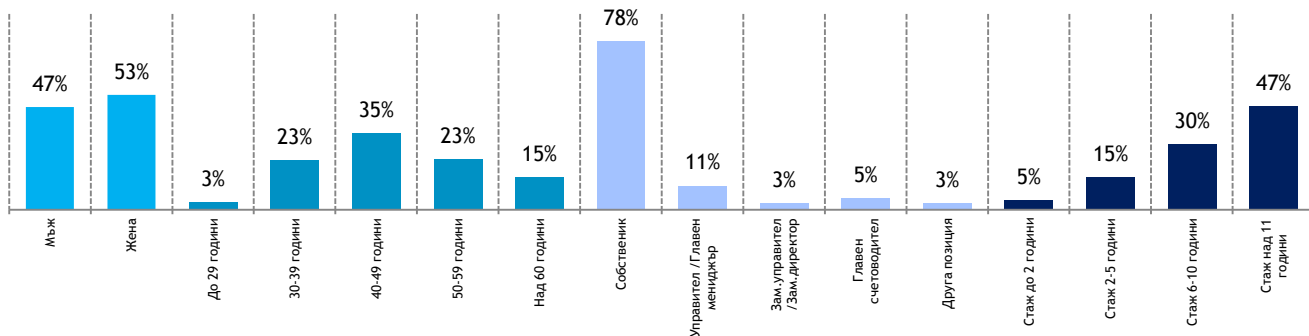

ГОЛЕМИ ДАНЪКОПЛАТЦИ (ГД)

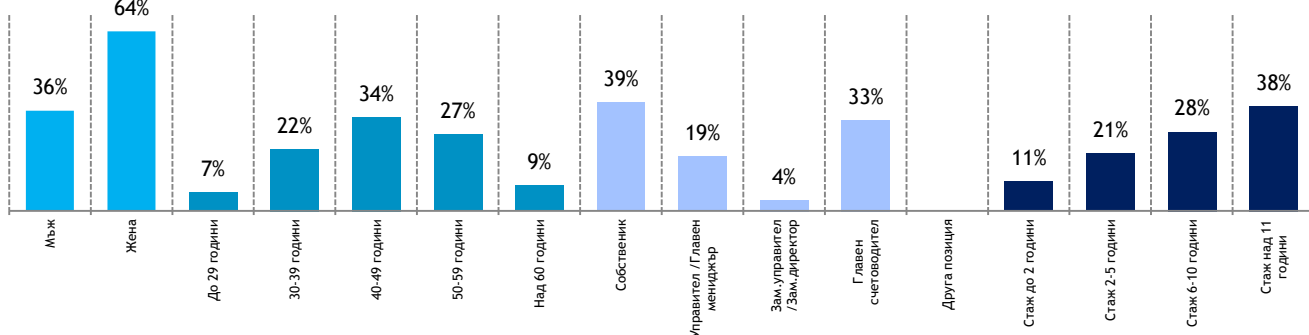

Интервюирано лице във фирмите

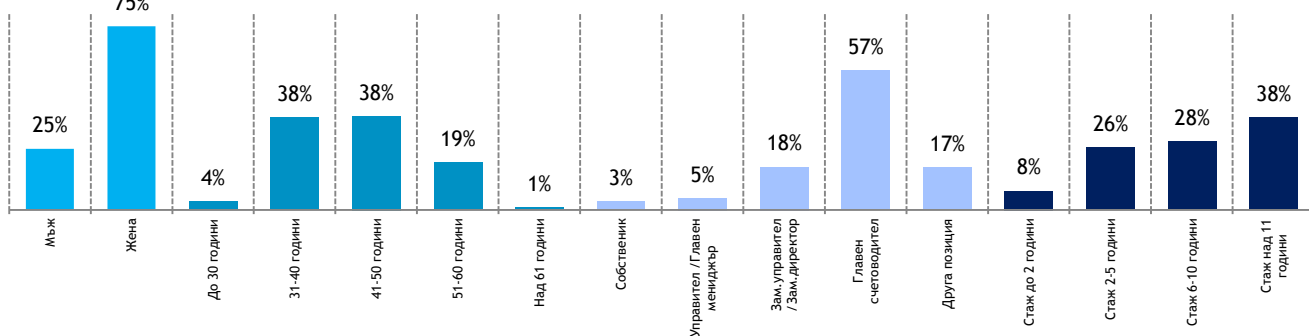
ЕДНОЛИЧНИ ТЪРГОВЦИ (ЕТ)

ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА (ЮЛ)

ГОЛЕМИ ДАНЪКОПЛАТЦИ (ГД)

[3] Познаване на данъчната и осигурителната система

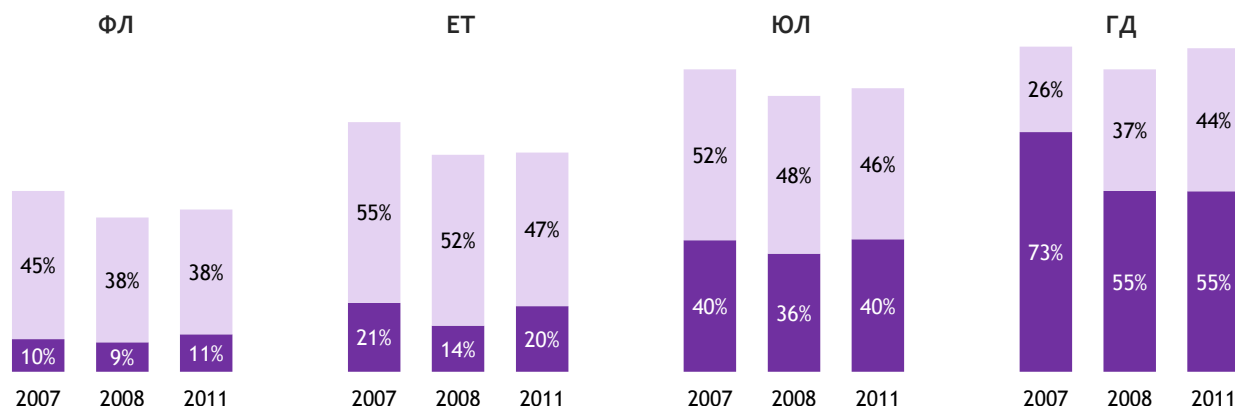
3.1. Познаване на системата

Проведеното през 2011 година проучване извежда резултати, сочещи към запазване на тенденцията, според която различните групи данъкоплатци демонстрират различни нива на познаване на данъчната система. Най-висока информираност (обединение на опциите за отговор “познавам я добре” и “по-скоро я познавам”) се наблюдава при големите данъкоплатци (ГД) - за 2011 година практически достига пределна стойност от 99%. А най-ниска е информираността сред гражданите - близо два пъти по-ниска от тази на ГД. Едноличните търговци (ЕТ) и юридическите лица (ЮЛ) са с междинни нива на осведоменост, като при ЮЛ тя е с близо 20 пункта по-висока от тази на ЕТ. Като цяло, групата на ЮЛ и ГД са с близки нива на познаване на данъчната система, като разликата е приблизително 10 пункта.

Характерно за всички групи е, че след наблюдаван спад на познатостта на данъчната система през 2008, резултатите през 2011 сочат към възстановяване на нивата на информираност. В общи линии, отчитайки факта, че 2007 година е пикът на общата информираност за всички групи, разликите в общите нива за 2008 и 2011 година са малки.

Фигура 1 Познаване на данъчната система

■ Познавам я добре ■ По-скоро я познавам

В: Доколко добре познавате данъчната система в България?
БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Само за групата на ГД делът на познаващите добре данъчната система е по-висок от дела на тези, които “по-скоро я познават”. При ГД делът на добре познаващите системата през последната година се запазва спрямо 2007 след резкия спад през 2008 година. Делът на по-малко информираниите за системата трайно се увеличава за посочените три години.

При другите три групи, делът на “добре запознатите” е по-нисък от този на “познаващите” данъчната система, като разликите в съотношението на тези дялове са най-ниски при ЮЛ и най-високи при ФЛ. При ЮЛ съотношението на дяловете е по-близко до изравняване, при ЕТ разликата е над два пъти, а при ФЛ добре информираниите са близо четири пъти по-малко от само запознатите със системата.

Най-добре запознатите с данъчната система сред ЕТ и ЮЛ с най-големи дялове са фирмите от София - съответно 17.9% и 37.3%. При ГД тази група също е преобладаваща от София - 55.4%. Сред най-добре запознатите сред ЕТ и ЮЛ преобладават фирмите от сектор “Търговия, ремонт и техническо обслужване” - съответно 44.6% и 31.2%. При ГД отново са най-много фирмите от сектор “Търговия, ремонт и техническо обслужване”, макар и с по-малък дял в сравнение с ЕТ и ЮЛ - 17% дял.

Сред ФЛ най-много представители на групата на “добре запознатите с данъчната система” са от София (40.2%). Най-добре запознатите са предимно мъже (53.8%), на възраст между 45-54 години (39.1%). Болшенството от най-добре информираниите сред ФЛ са с висше образование - три четвърти от тази група. Най-големият дял от групата на най-информираниите граждани по отношение на доходите им отказват да дадат информация за доходите си - 41.3%, а следващата по големина под-група по доходи е тази на ФЛ с доходи между 800-1200 лева (18.5%).

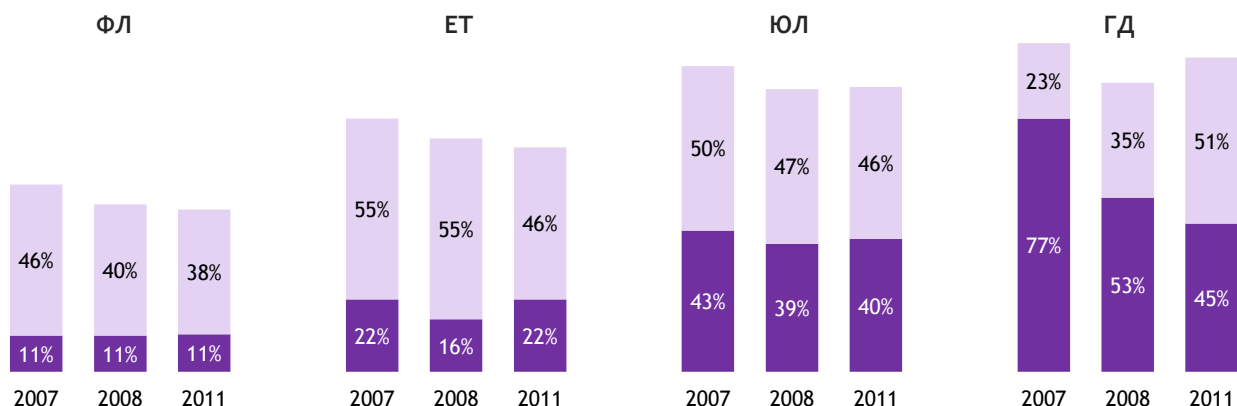
По отношение на осигурителната система отново се запазва тенденцията на различни нива на информираност (обединение на опциите за отговор “познавам я добре” и “по-скоро я познавам”). Най-информирани са ГД (96%) и най-слабо информирани са ФЛ (49%). Характерно за всички групи е, че дяловете на информирани през 2011 година за осигурителната система са абсолютно сравними с тези на познаващите данъчната система. Само при ГД има малко по-голяма разлика от 3 пункта в полза на познаващите данъчната система. И тук ЮЛ и ЕТ заемат междинните нива на осведоменост, като ЮЛ и ГД отново са най-близки по отношение на информираността си - разлика от 10 пункта.

За разлика от данъчната система, информираността по отношение на осигурителната система намалява при ФЛ и ЕТ за трите години наблюдаван период. При ЮЛ, след спад през 2008 година, нивото през 2011 година се запазва абсолютно същото. При ГД се наблюдава същата тенденция като при данъчната система - след спад през 2008 година, през 2011 година нивата на познатост се повишават, макар че не достигат практическия таван на осведоменост (99%) през 2007 година.

По отношение на дяловете на добре познаващите осигурителната система и тези, които по-скоро я познават, съотношенията са подобни на наблюдаваните при данъчната система. Основната разлика е, че при ГД през 2011 година не се запазва делът на добре познаващите осигурителната система, а намалява с 8 пункта. За сметка на това делът на “по-скоро запознатите” с осигурителната система значително нараства - с 16 пункта.

Фигура 2 Познаване на осигурителната система

■ Познавам я добре ■ По-скоро я познавам

В: Доколко добре познавате осигурителната система в България?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

3.2. Познаване на личните /фирмените задължения

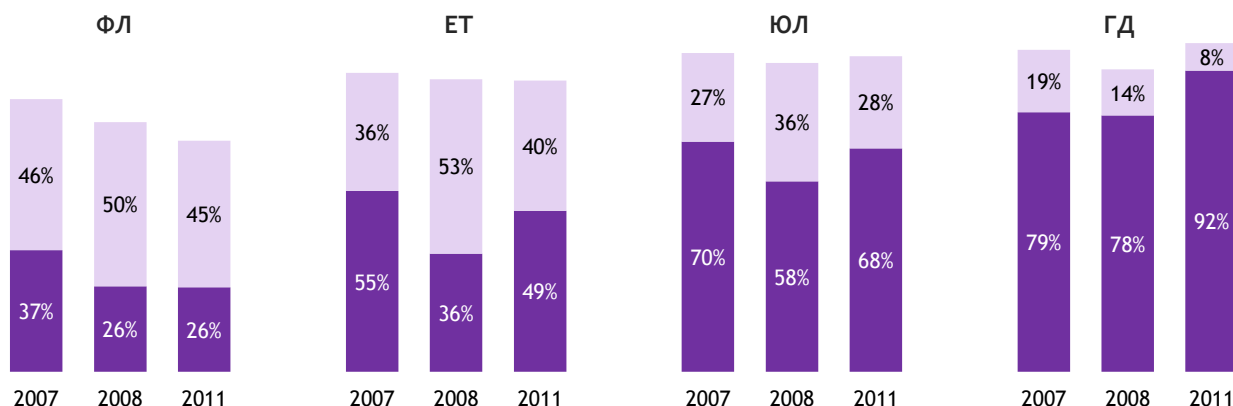
Резултатите от проучването показват, че нивата на запознатост на всички групи по отношение на личните/фирмените данъчни задължения са по-високи от информираността за данъчната система. При ГД познаването достига практически пределната си стойност от 99%, а при ЮЛ и ЕТ тези нива са съответно 96% и 89% - съответно с 10 и 12 пункта по-високи от осведомеността за данъчната система. При ФЛ познаването на личните задължения през 2011 година е с 22 пункта по-високо от познаването на самата данъчна система.

Ако при представителите на бизнеса се наблюдават относително еднакви нива на познаване на собствените фирмени задължения, то при ФЛ се вижда ясно изразена тенденция на намаляване на информираността по отношение на личните задължения - през 2008 година намалението на годишна база е 7 пункта, а през 2011 спрямо 2008 година намалението е 5 пункта.

Характерно за всички групи е, че делът на добре познаващите фирмените данъчни задължения е много по-висок спрямо дела на тези, които по-скоро познават задълженията си. Делът на добре познаващите своите задълженията е най-висок при ГД (за 2011 година девет пъти по-висок от дела на “по-скоро” запознатите със задълженията на фирмата). Най-нисък е делът на добре познаващи задълженията си в групата на гражданите - близо на половина от дела на тези, които “по-скоро познават задълженията си”. При ЮЛ и ЕТ добре познаващите задълженията на фирмата са с превес в общия дял на познаващите задълженията на фирмата, като той е значителен при ЮЛ - над два пъти по-висок дял (68%) на добре познаващите от този на “по-скоро познаващите” (28%) за 2011 година.

Фигура 3 Познаване на собствените данъчни задължения

■ Познавам ги добре ■ По-скоро ги познавам

В: Доколко добре познавате Вашите лични данъчни задължения /данъчните задължения на Вашата фирма?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

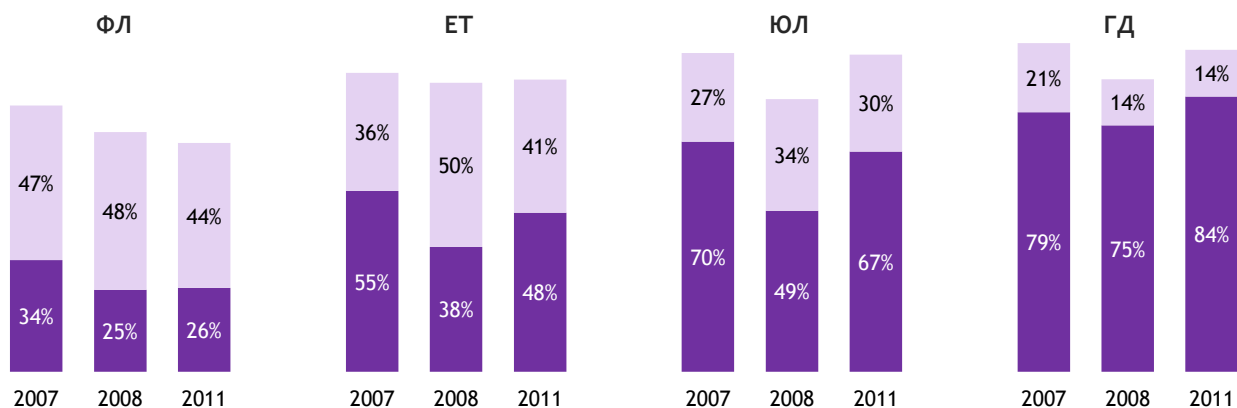
При познаването на личните /фирмените осигурителни задължения се наблюдава същата тенденция като при данъчните - по-добра осведоменост за собствените задължения в сравнение с информираността за системата. През 2011 година нивата на осведоменост за осигурителните задължения са сравними с тези за данъчните задължения за всички групи данъкоплатци.

Характерно е, че през 2008 година нивата на осведоменост за всички групи бележат спад. И през 2011 година се бележи връщане към по-висока осведоменост спрямо 2008 година - при ЕТ с 1 пункт, при ЮЛ с 14 пункта, а при ГД с 9 пункта. Само при ФЛ, подобно на тенденцията при запознатостта им с данъчните им задължения, за всички три наблюдавани години се отбелязва спад - като за 2011 година спрямо 2008 този спад е от 3 пункта.

Отново, както и при данъчните задължения, от запознатите с личните /фирмените си осигурителни задължения преобладава делът на тези, които са “добре запознати” с тях - при всички групи освен при ФЛ. Отново дяловете на “добре запознатите” са по-високи в групите на информираните от референтните дялове, свързани с информираността по отношение на осигурителната система. При ГД делът на познаващите добре осигурителните си задължения е най-висок за всички години в сравнение с останалите групи. Най-нисък е този дял при ФЛ. Характерно е, че при ЮЛ и ГД за всички години делът на “добре запознатите” преобладава, докато при ФЛ тенденцията е обратната.

Фигура 4 Познаване на собствените осигурителни задължения

■ Познавам ги добре ■ По-скоро ги познавам

В: Доколко добре познавате Вашите лични осигурителни задължения /осигурителните задължения на Вашата фирма?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

3.3. Източници на информация

През 2011 година най-използваните източници на информация по отношение на личните данъчни и осигурителни задължения са роднини, близки и колеги (на първо място, 39% и при двата вида задължения) и посещения на място в НАП (на второ място, 35% за данъчните и 34% за осигурителните). Резултатите от предходните проучвания показват, че няма ясно изразена тенденция на трайно намаление или увеличение при ползването на тези източници.

Най-малко използван източник е Информационният център на НАП (едва 4% и за двата типа задължения). Трябва обаче, да се отбележи, че спрямо 2008 година делът на ползващите този източник е четири пъти по-висок за данъчните и два пъти за осигурителните задължения.

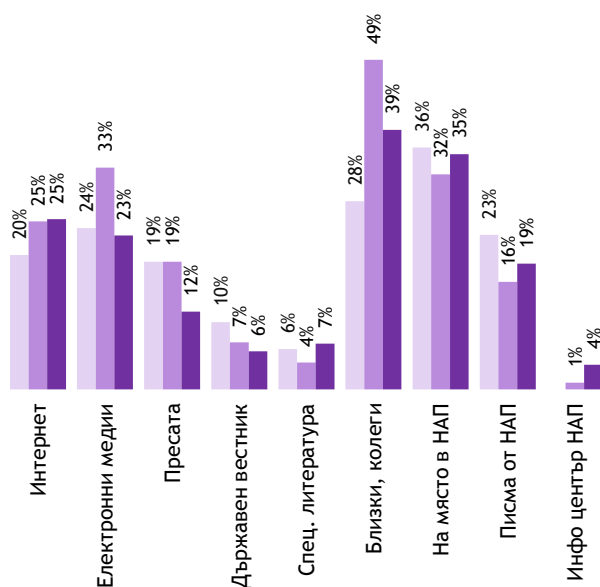
След двата основни източника на информация се нареждат интернет и електронните медии, като делът на интернет като източник нараства (макар и почти незначително) бавно през последните години.

При ЕТ основен източник на информация за данъчните и осигурителните задължения са посещенията в НАП (33% за двата вида задължение).

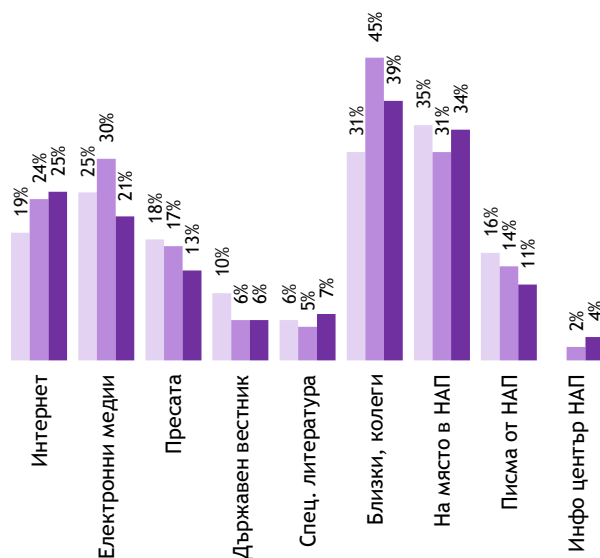
Фигура 5 Източници на информация за личните задължения

■ 2007 ■ 2008 ■ 2011

Лични данъчни задължения

Лични осигурителни задължения

В: Откъде получавате информация за Вашите лични данъчни /осигурителни задължения?

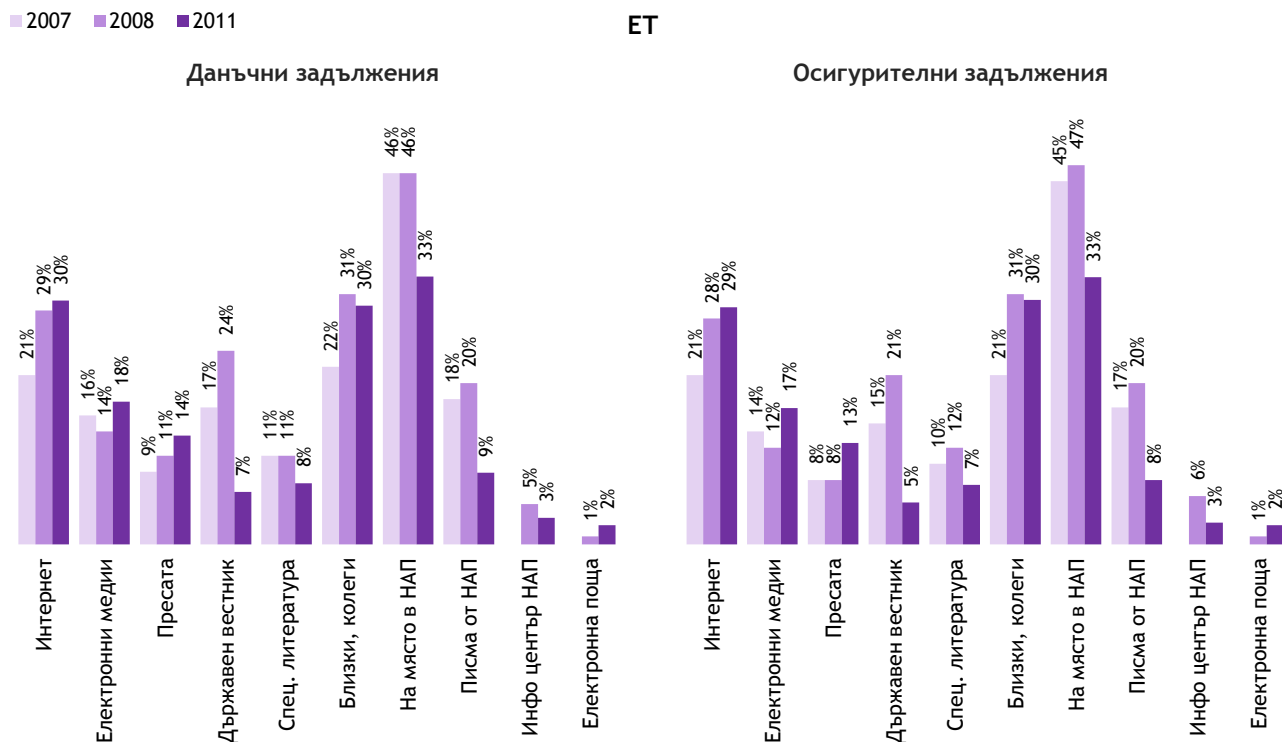
БАЗА (2011): ФЛ N=814

На второ и трето място като източници на информация (на ЕТ) за задълженията (с много близки дялове) се нареждат роднини, близки и колеги и интернет. При данъчните задължения тези източници са с равни дялове, а при осигурителните задължения делът на интернет е с 1 пункт по-нисък. Отново се наблюдава почти еднакво ползване на тези източници за данъчните и за осигурителните задължения. Подобно на ФЛ, делът на интернет като източник се повишава през последните години.

При ЮЛ основен източник на информация за задълженията е интернет, като подобно на ситуацията при ФЛ и ЕТ, има изразена възходяща тенденция през годините в ползването на този източник. Характерно е, че при ЮЛ тази тенденция е по ясно изразена. На второ място (за ЮЛ) са посещенията на място в НАП, като след пик в ползването на този източник през 2008 година, през 2011 година се забелязва рязък спад на ползването му.

Най-малко използван източник на информация и при ЕТ, и при ЮЛ е електронната поща. На второ място по най-малко ползван източник се нарежда Информационният център на НАП.

Фигура 6 Източници на информация за задълженията на фирмата (а)

В: Откъде получавате информация за данъчните /осигурителните задължения на Вашата фирма?

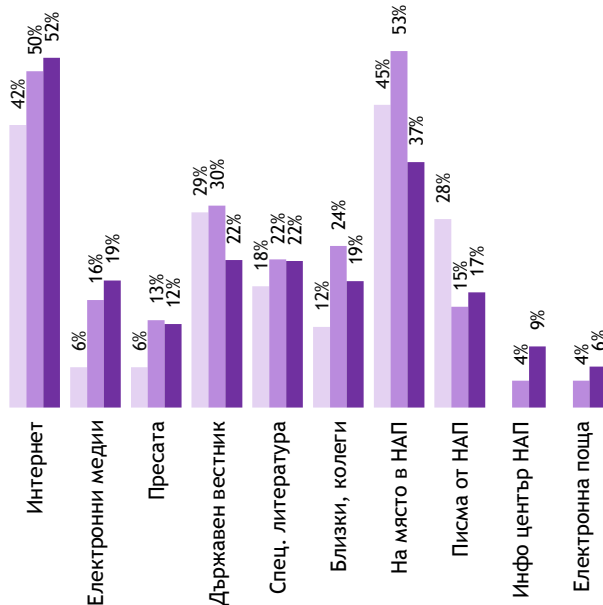
БАЗА (2011): ЕТ N=413

Фигура 6 Източници на информация за задължения на фирмата (б)

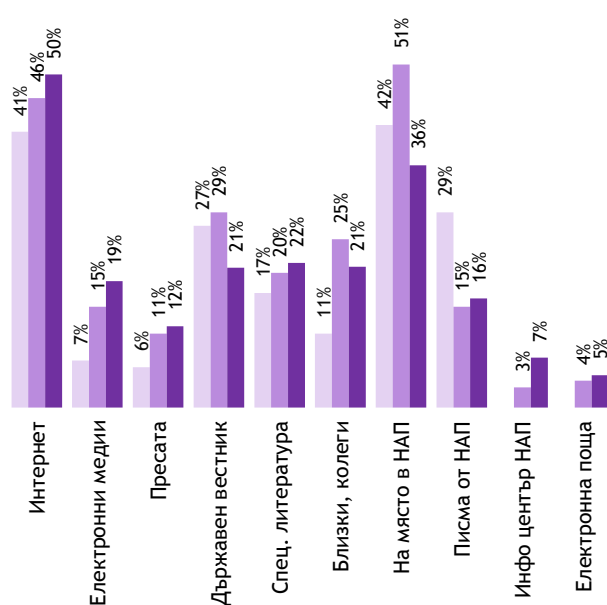
■ 2007 ■ 2008 ■ 2011

ЮЛ

Данъчни задължения

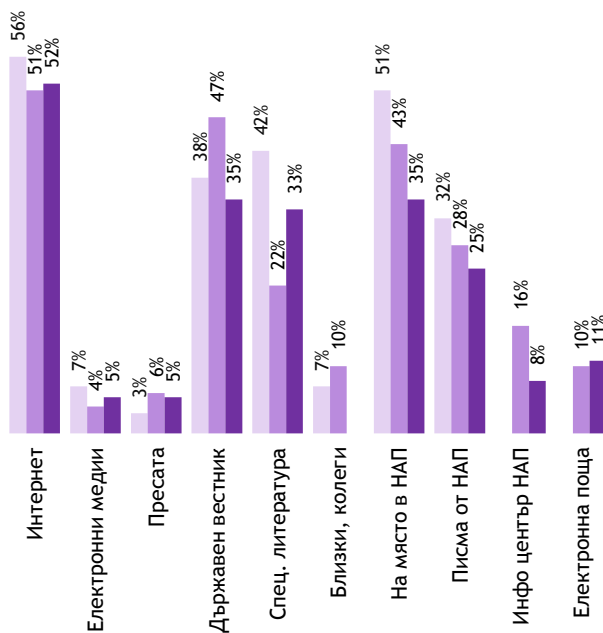

Осигурителни задължения

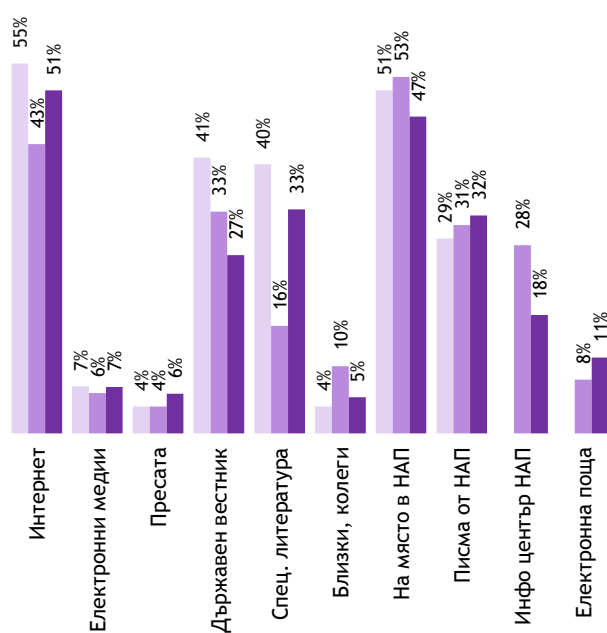

ГД

Данъчни задължения

Осигурителни задължения

В: Откъде получавате информация за данъчните /осигурителните задължения на Вашата фирма?

БАЗА (2011): ЮЛ N=413, ГД N=204.

3.4. Необходимост от допълнителна информация

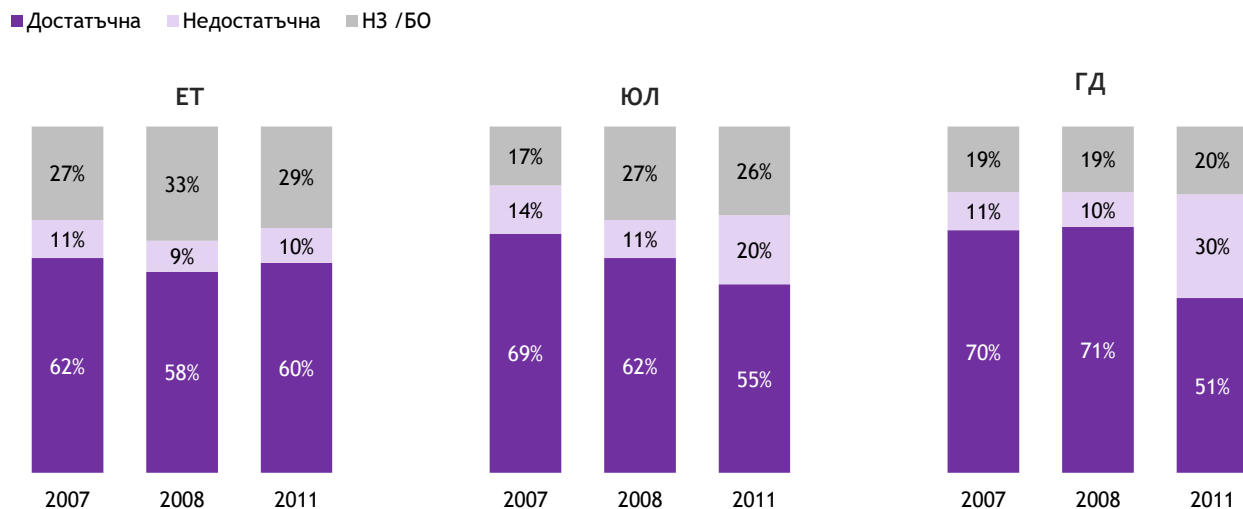
За повече от половината представители на ЕТ, ЮЛ и ГД информацията за данъчната система е достатъчна. Най-нисък е този дял през 2011 година при групата на ГД - 51%. Най-висок е при ЕТ - 60%, а за ЮЛ възлиза на 55%.

Ясно изразена тенденция през последните години се наблюдава само при ЮЛ - трайно намаляване на дела считащи, че информацията е достатъчна (със 7 пункта за 2011 година спрямо 2008 година). Този дял варира в рамките на 2 пункта при ЕТ, докато при ГД има рязък спад спрямо нивата от 2007 и 2008 година (близо 20 пункта).

През 2011 година при ЮЛ и ГД значително се увеличава делът на считащите информацията за недостатъчна (съответно два пъти и три пъти). При ЕТ този дял остава сравнително стабилен през наблюдаваните години.

Важно е да се отбележи, че като цяло най-информираната група - тази на ГД - в най-голяма степен намира информацията относно данъчното законодателство за недостатъчна.

Фигура 7 Достатъчност на информацията относно данъчното законодателство

В: Каква информация не Ви достига относно данъчното законодателство в България?

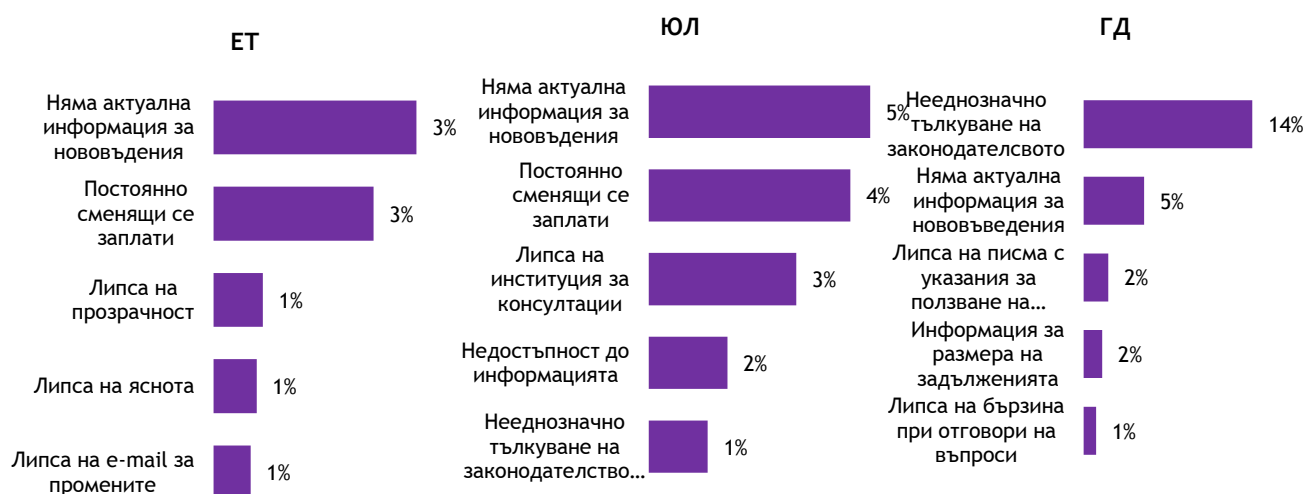
БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

И при трите вида данъкоплатци от бизнеса на първите места се посочва липсата на достатъчно актуална информация относно нововъведенията в сферата на данъчното законодателство. За представителите на ЕТ и ЮЛ тя е на първо място, а при ГД на второ място - съответно 3%, 5% и 5% от всяка от групите се обединяват около това мнение. При ЕТ и ЮЛ със съответно незначителна и малка разлика на второ място се посочва постоянното сменящите се нива на заплатите, което води до недостиг на актуална информация за фирмите.

Последните три места от основните дефицити по отношение на информацията при ЕТ се нареждат с близки до 1% дялове съответно “Липсата на прозрачност”, “Липсата на яснота” и “Липсата на електронно съобщение за промените”. При ЮЛ последните три места от водещите дефицити на информация заемат с по 1 пункт разлика помежду им съответно “Липсата на институция за консултации”, “Недостъпност до информацията” и “Нееднакво тълкуване на законодателството”.

Сред представителите на ГД най-висок дял от компаниите се обединяват около нееднозначното тълкуване на законодателството, което пряко влияе върху информацията, с която фирмите боравят. Прави впечатление, че за разлика от ситуацията при ЕТ и ЮЛ, в тази група има далеч по-голям консенсус по отношение на един от водещите дефицити на информация - по нееднозначното тълкуване на информацията се съгласяват 14% от ГД. На последните три места сред водещите информационни дефицити за ГД се нареждат с малки разлики помежду им “Липсата на писма с указания”, липсата на “Информация за размера на задълженията” и “Липса на бързина при отговори”.

Фигура 8 ТОП 5 видове липсваща информация относно данъчното законодателство

В: Каква информация не Ви достига относно данъчното законодателство в България? ОТВОРЕН ВЪПРОС

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

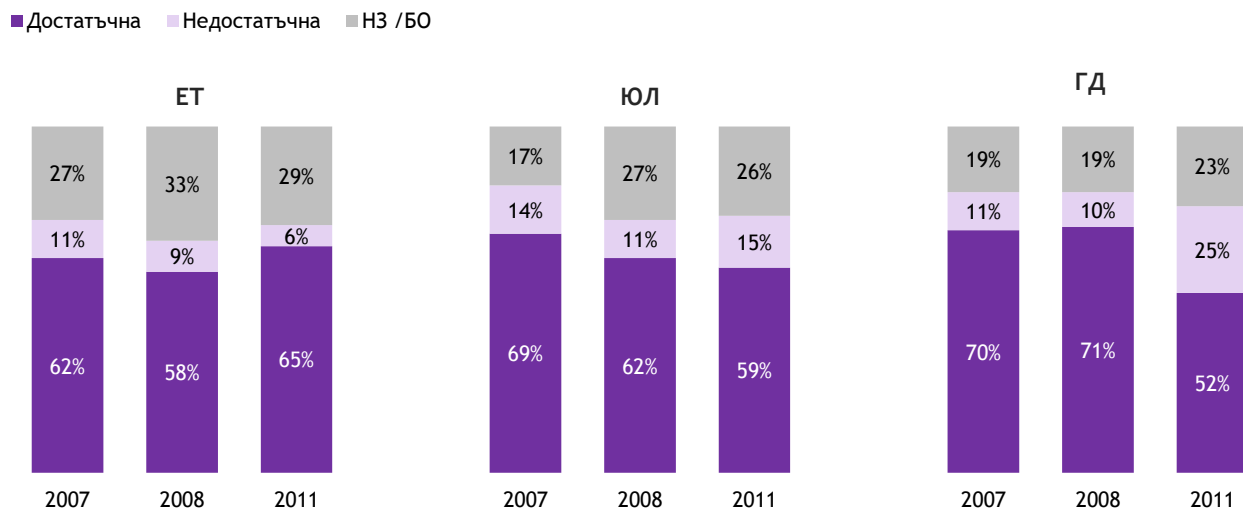
Мненията на фирмите по отношение на достатъчност на информацията относно осигурителното законодателство следват сходен модел с този, свързан с данъчната система. Отново за повече от половината от представителите на ЕТ, ЮЛ и ГД информацията за осигурителната система е достатъчна. Най-нисък е този дял при групата на ГД - 52%, най-висок е при ЕТ - 65%, а за ЮЛ възлиза на 59%.

Ясно изразена тенденция през последните години се наблюдава само при ЮЛ - намаляване на дела на считащи, че информацията е достатъчна (с 3 пункта за 2011 година спрямо 2008 година). Този дял варира при ЕТ, като спрямо 2008 година има увеличение от 7 пункта. При ГД има рязък спад спрямо нивата от 2007 и 2008 година (близо 19 пункта).

През 2011 година при ЮЛ и ГД значително се увеличава делът на считащите информацията за недостатъчна, но не в степените, наблюдавани по отношение на данъчното законодателство. Докато ЕТ намират все повече информация и при тях този дял намалява през наблюдаваните години.

Важно е да се отбележи, че подобно на ситуацията по отношение на данъчната система - най-информираната група, тази на ГД, за 2011 година демонстрират най-ниско равнище (дял) на считащите, че информацията относно осигурителното законодателство за достатъчна.

Фигура 9 Достатъчност на информацията относно осигурителното законодателство

В: Каква информация не Ви достига относно осигурителното законодателство в България?

БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

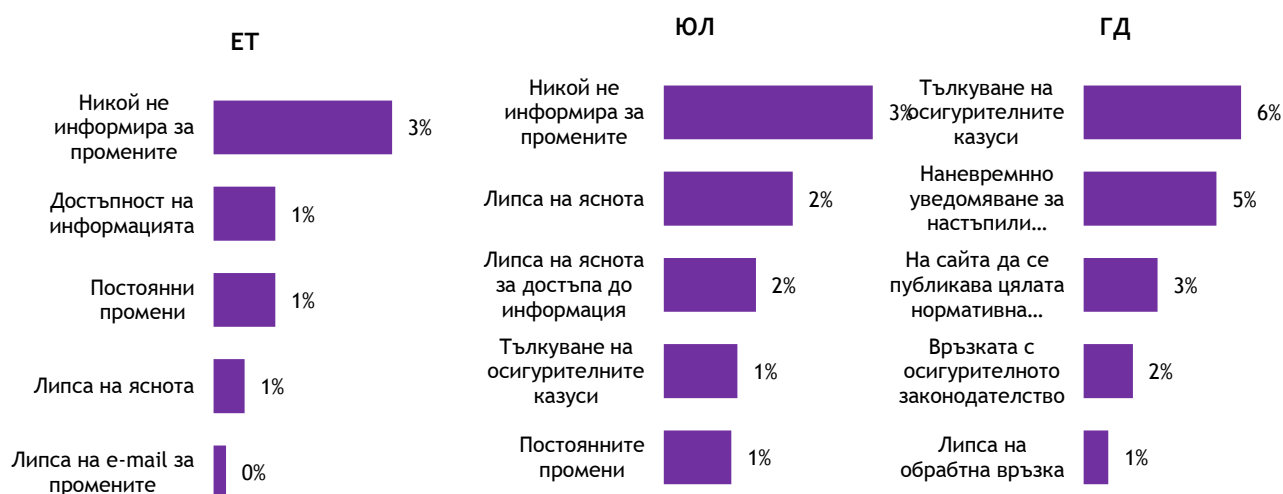
За групата на ЕТ и ЮЛ основния недостиг на информация относно осигурителното законодателство произтича от липсата на информиране относно промените, които настъпват в законодателството. Постоянните промени, липсата на яснота и достъпа до информацията също затрудняват компаниите в страната.

При ГД основно тълкуването на осигурителните казуси създава информационни проблеми за компаниите. Друг проблем, който те посочват е ненавременното уведомяване за настъпилите промени. Част от тази група данъкоплатци посочва нуждата от публикуването на цялата необходима информация на сайта на институцията.

При ЕТ и ЮЛ се постигат по-ниски нива на съгласие около определени дефицити на информация по отношение на осигурителното законодателство в сравнение с групата на ГД. Важно е да се отбележи, че и при ЕТ и при ЮЛ първо място заема проблема по липса на информация за настъпили промени - "Никой не информира за промените" с по 3% дялове. Мненията на тези две групи съвпадат и по отношение на "Липсата на яснота" относно осигурителното законодателство - съответно на четвърто и второ място за ЕТ и ЮЛ и наличието на постоянни промени - съответно трето и пето място.

Други дефицитни области по отношение на информацията за ЕТ са липсата на достъпност до информацията, и липсата на електронни съобщения за промените. При ЮЛ другите основни категории дефицити са във връзка с "Липсата на яснота за достъпа до информация", "Тълкуването на осигурителните казуси".

Фигура 10 ТОП 5 видове липсваща информация относно осигурителното законодателство

В: Каква информация не Ви достига относно осигурителното законодателство в България? ОТВОРЕН ВЪПРОС

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

[4] Оценка на данъчната и осигурителната система

4.1. Обща оценка за системата

Единствено при ГД повече от половината считат, че данъчната система е справедлива - 52%. При ФЛ, ЕТ и ЮЛ преобладава мнението, че системата е несправедлива. На това мнение са около две трети от всички - съответно 68% за ФЛ, 71% за ЕТ и 61% за ЮЛ. Прави впечатление, че оценките на ФЛ и ЕТ за данъчната система са близки като съотношение и дялове.

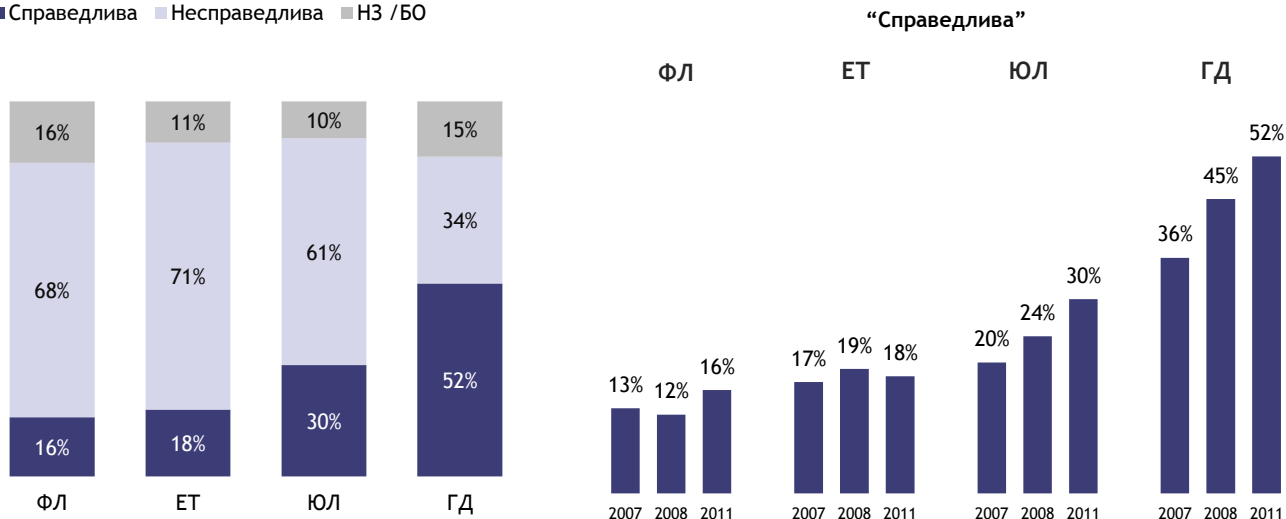
Най-нисък дял на считащите, че данъчната система е справедлива, е регистриран в групата на ФЛ - 16%.

Важно наблюдение е, че при ЮЛ и ГД се наблюдава ясна тенденция на увеличаване на дела на оценяващите системата като справедлива, като спрямо 2008 година увеличението съответно е 6 и 7 пункта.

При ЕТ оценката на системата като справедлива варира съвсем слабо през годините, като спрямо 2008 се наблюдава спад с 1 пункт, което е незначително. При ФЛ варирането през годините е малко по-силно изразено, като през 2011 година делът оценяващи системата като справедлива достига най-високата си стойност - 16%.

Фигура 11 Оценка на данъчната система

■ Справедлива ■ Несправедлива ■ НЗ / БО

В: Като каква бихте определили данъчната система в България?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Между 43% и 57% се движат дяловете на тези, които считат че данъчната система в последните години се е усложнила. Най-високият дял е в групата на ЕТ, а най-ниският - в групата на ФЛ. Прави впечатление, че делът на тези, които считат, че системата е останала непроменена, е приблизително еднакъв за всички групи данъкоплатци - приблизително една трета. Само при ЕТ този дял е малко по-нисък - 27%.

Сред представителите на ГД са най-много тези, които споделят мнението, че системата се е опростила - 15%, а най-малко са те сред представителите на ЕТ - 6%.

Важно е да се отбележи, че най-информираната група по отношение на данъчното законодателство - ГД - отчита най-висок дял мнение "опрости се".

За разлика от представителите на бизнеса, при ФЛ се наблюдава ясна тенденция в полза на разбирането, че данъчната система не се е усложнила, а се е опростила. Спрямо 2008 година, с 4 пункта по-малко са тези, които намират системата за усложнила се.

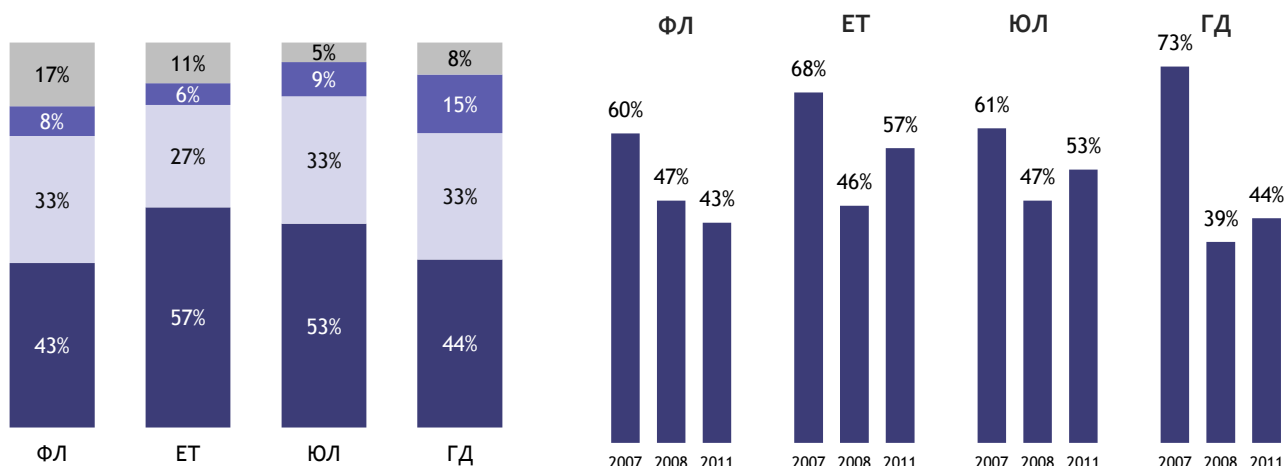
При ЕТ, ЮЛ и ГД се наблюдава еднакъв модел на развитие на групите, оценяващи системата като усложнила се. Пикът на тези групи е през 2007 година, последван от рязък спад в дела им през 2008 година и по-слабо увеличение през 2011 година. Увеличението спрямо 2008 година за ЕТ, ЮЛ и ГД е съответно 11 пункта, 6 пункта и 5 пункта.

Фигура 12 Оценка на промените в данъчната система

■ Усложни се
■ Опрости се

■ Остана непроменена
■ НЗ / БО

"Усложни се"

В: Според Вас, какво се случи последните години с данъчната система в България?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Докато по отношение на данъчната система, повече от половината ГД считат, че тя е справедлива, то при осигурителната система този дял е много по-нисък, близо на половина.

При ФЛ, ЕТ и ЮЛ се наблюдава модел сходен с този при оценката на данъчната система. Отново най-високият дял на оценяващи осигурителната система като справедлива е в групата на ГД - 25%, а най-ниският дял е в групата на ФЛ - 14%. Прави впечатление, че са близки дяловете на даващите оценка “несправедлива” за всички групи данъкоплатци - от 64% за ГД до 72% за ФЛ.

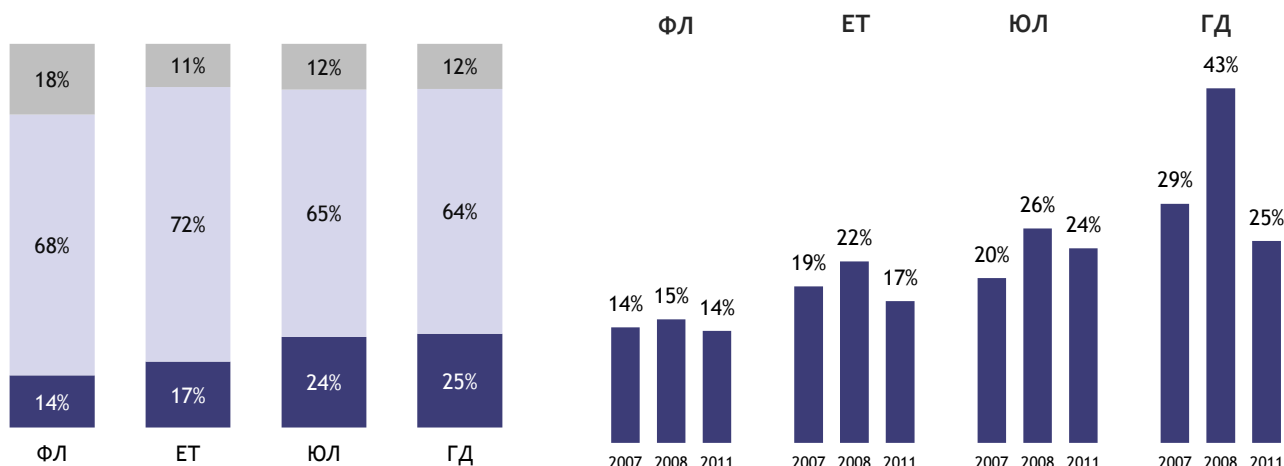
Важно е да се подчертае, че много по-малко фирми сред най-информираната група, тази на ГД, оценяват осигурителната система като справедлива - за разлика от оценката им за данъчната система. Моделът на разпределение на мненията се доближава в по-голяма степен до този на другите три групи, в сравнение със ситуацията, свързана с данъчната система.

За всички групи данъкоплатци 2008 година се откроява като пик по отношение на оценяване на осигурителната система като справедлива. Особено ясно открояване се наблюдава при групата на ГД, където след достигане на дял от 43% за тази група, делът ѝ през 2011 година намалява със значителните 18 пункта. Намаленията, които се отчитат при ФЛ, ЕТ и ЮЛ спрямо 2008 година, са съответно 1, 5 и 2 пункта.

Фигура 13 Оценка на осигурителната система

■ Справедлива ■ Несправедлива ■ НЗ / БО

“Справедлива”

В: Като каква бихте определили осигурителната система в България?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

В сравнение с оценката за данъчната система, за всички групи данъкоплатци дяловете на считащите, че осигурителната система се е усложнила, са относително по-високи. При ЕТ, ЮЛ и ГД тези дялове обхващат повече от половината фирми, като цифрите са сравними - съответно 57%, 57% и 55%. При ФЛ единствено се наблюдава малко по-нисък дял (46%)..

По отношение на оценката “остана непроменена”, отново, подобно на ситуацията за данъчната система, дяловете са приблизително еднакви за всички групи данъкоплатци - около 30%. Прави впечатление, че за разлика от оценката на данъчната система, при осигурителната система сравнително много малко хора, далеч по-нисък дял граждани и фирми я намират за опростила се - най-нисък дял при ЕТ - 4% и най-висок дял при ГД - 8%.

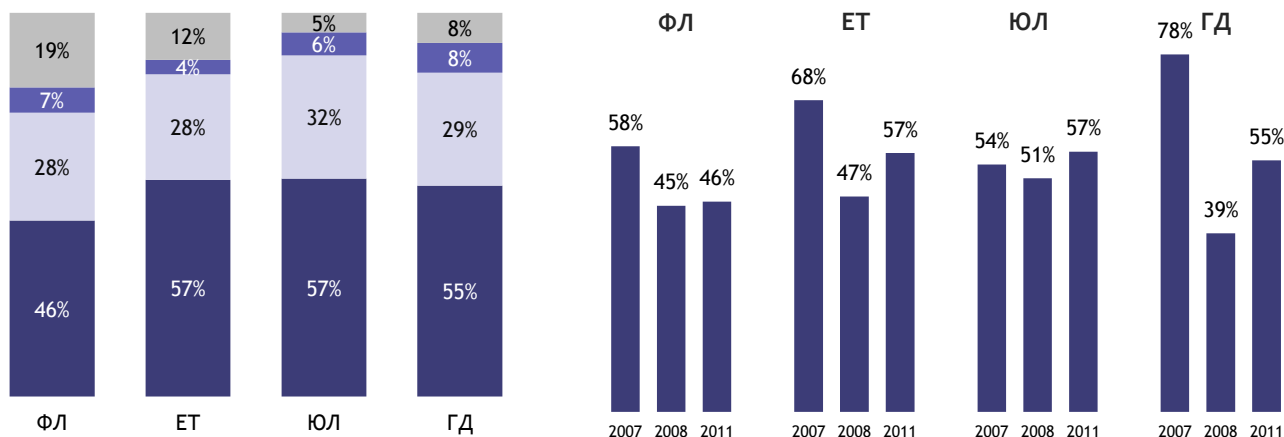
По отношение на усложняването на осигурителната система - за всички групи през 2008 година се наблюдава спад на дела на тези, които считат, че системата се е усложнила. През 2011 година за всички групи данъкоплатци следва увеличение на този дял, като най-значителен е той при ГД - 16 пункта и най-малък е при ФЛ - 1 пункт.

Фигура 14 Оценка на промените в осигурителната система

■ Усложни се
■ Опрости се

■ Остана непроменена
■ НЗ /БО

“Усложни се”

В: Според Вас, какво се случи последните години с осигурителната система в България?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

4.2. Мнение за разпределението на средствата

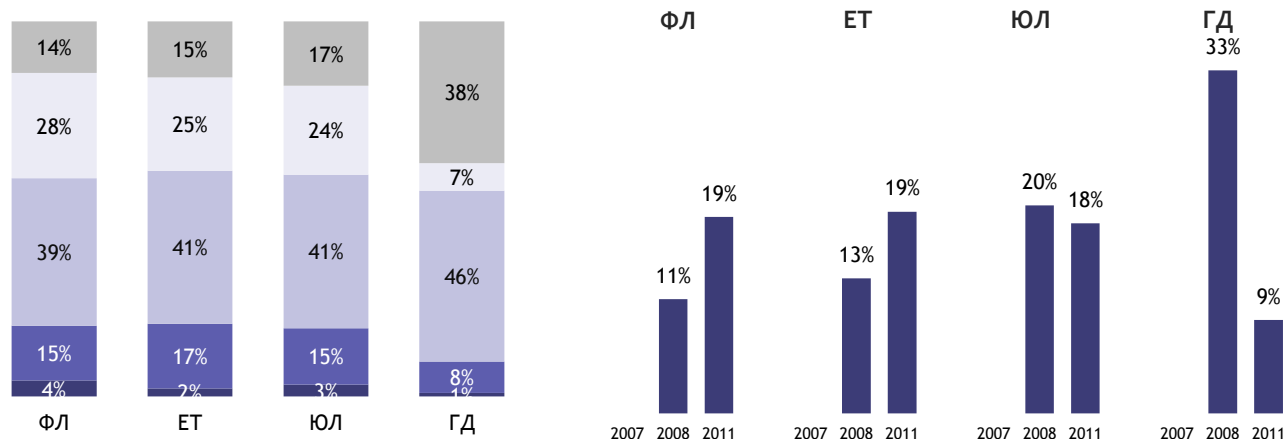
Във всички групи данъкоплатци преобладава мнението, че средствата, постъпващи от данъци, се разпределят неефективно. Този дял е сравнително еднакъв за ФЛ, ЕТ и ЮЛ - съответно 67%, 66% и 65%. При ГД пак повече от половината считат, че средствата се разпределят неефективно, но делът е значително по-нисък - 53%.

От считащите за неефективно разпределението на средствата отговорилите “по-скоро неефективно” са високият дял, който варира от 39% от всички отговорили при ФЛ до 46% при ГД. При ГД прави впечатление ниският дял на отговорили “напълно неефективно”, който е над три пъти по-нисък от съответните дялове при другите групи данъкоплатци. Също така ГД се открояват и при оценката си за ефективност, като само 9% посочват, че разпределението е ефективно, за разлика от другите три групи, където нивата са на 18% и 19%.

В сравнение с 2011 година делът на считащи разпределението за ефективно намалява при ГД и ЮЛ и се увеличава при ФЛ и ЕТ. Особено голямо е намалението при ГД - 24 пункта. Най-силно е увеличението при ФЛ - 8 пункта.

Фигура 15 Ефективност на разпределение на средствата, постъпващи от данъци

■ Напълно ефективно ■ По-скоро ефективно
■ По-скоро неефективно ■ Напълно неефективно
■ НЗ /БО

В: Доколко ефективно се разпределят средствата, постъпващи от данъци в България?

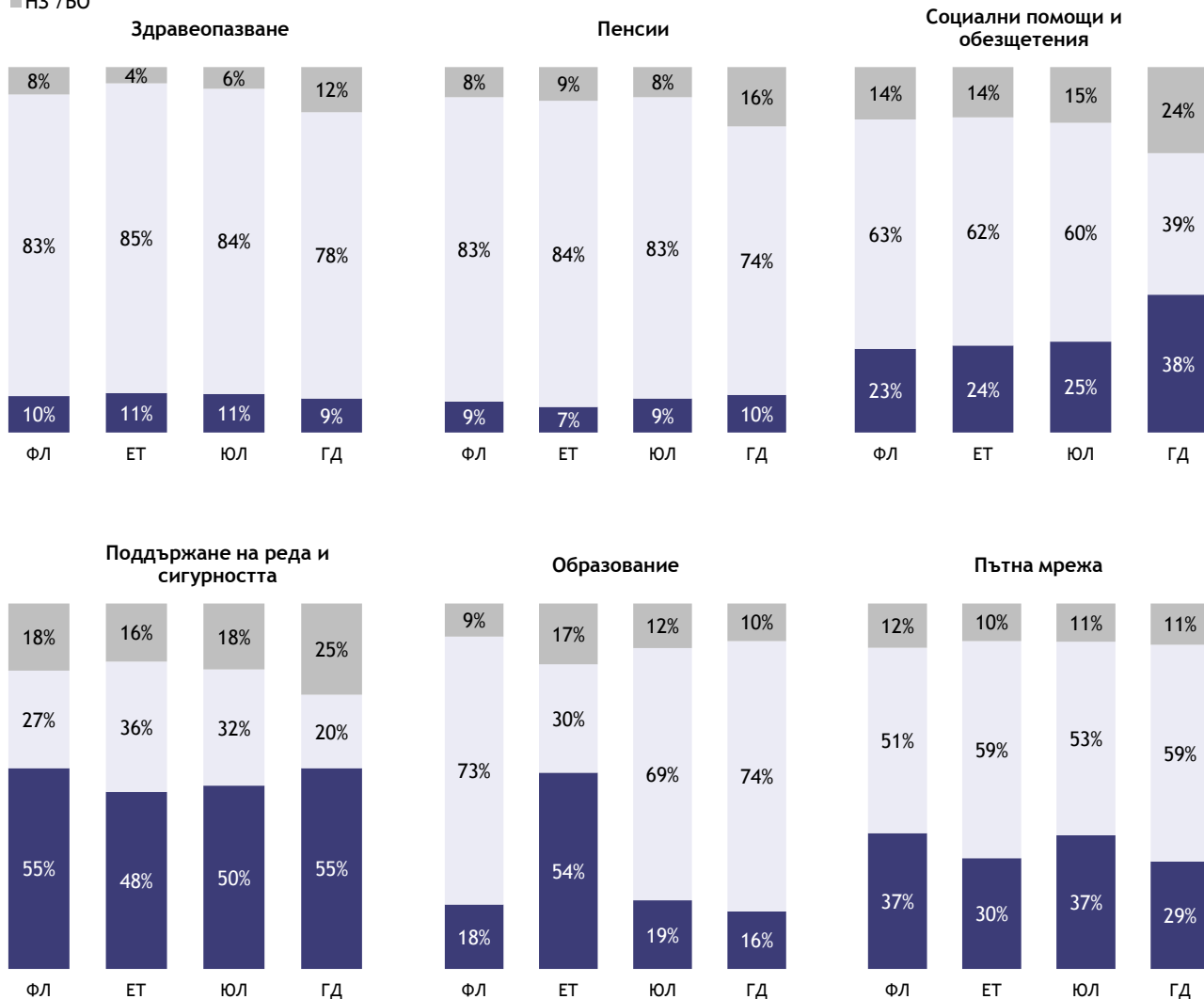
БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Средно около 50% от всички категории данъкоплатци споделят разбирането, че държавата отделя достатъчно средства за поддържане на реда и сигурността. Следващата сфера, получаваща достатъчно средства от държавата е във връзка с развиването на пътната мрежа - над 30% от всички са на това мнение.

Според данъкоплатците най-малко средства държавата отделя за здравеопазване и пенсии. Единствено за представителите на ЕТ (54%) средствата, които се отделят за образование, са достатъчни. Този дял е близо три пъти по-нисък сред останалите категории.

Фигура 16 Достатъчност за средствата за обществени сфери

■ Достатъчно средства
■ Недостатъчно средства
■ НЗ / БО

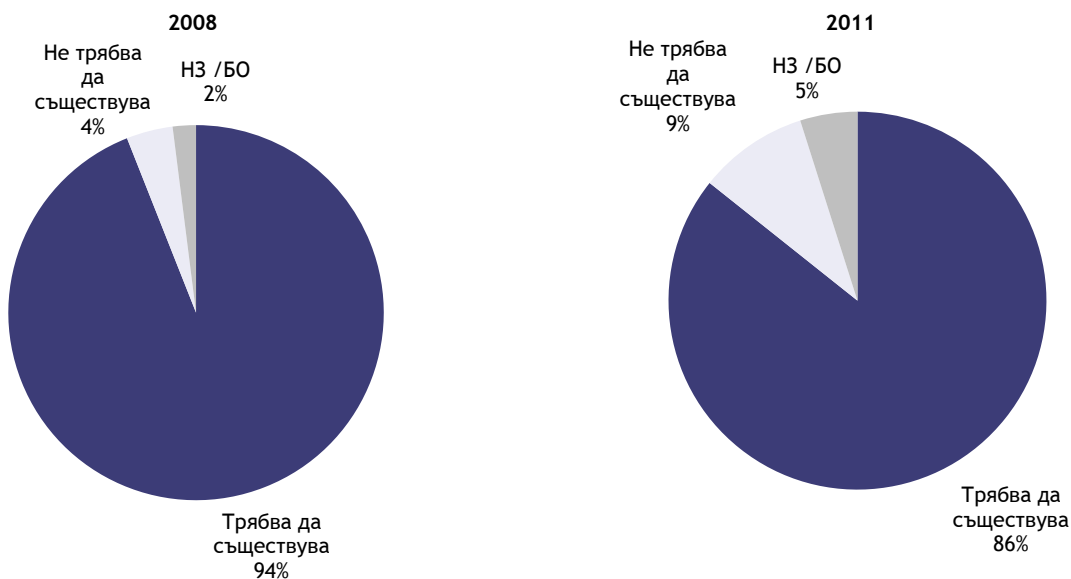
В: Считате ли, че държавата отделя достатъчно пари за...?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

По отношение на данъчните облекчения за отглеждане на деца, сред ФЛ категорично преобладава мнението, че такива трябва да съществуват. Тази нагласа през 2011 година споделят 86% от всички граждани.

Този дял обаче, е намалял с 8 пункта спрямо 2008 година.

Фигура 17 Данъчно облекчение за отглеждане на деца според гражданите

В: Според Вас, трябва ли да съществува данъчно облекчение за отглеждане на деца?

БАЗА (2011): ФЛ N=814

4.3. Нагласи към размера на данъците

През 2011 година малко над половината от всички ЕТ и ЮЛ са на мнение, че в България трябва да се плащат по-ниски данъци и осигуровки и съответно да има по-малко средства за разходите, които държавата прави в полза на българските граждани. Най-слабо споделят това мнение представителите на ГД, но, от друга страна, сред тях е най-висок дялът на тези, които “нямат мнение” и не изразят такова по темата.

В сравнение с предходните години дялът на считащите, че данъците и осигуровките трябва да бъдат по-ниски и съответно разходите на държавата - по-ниски, регистрира увеличение сред ЮЛ и ГД, като при ЮЛ това е постоянна възходяща тенденция.

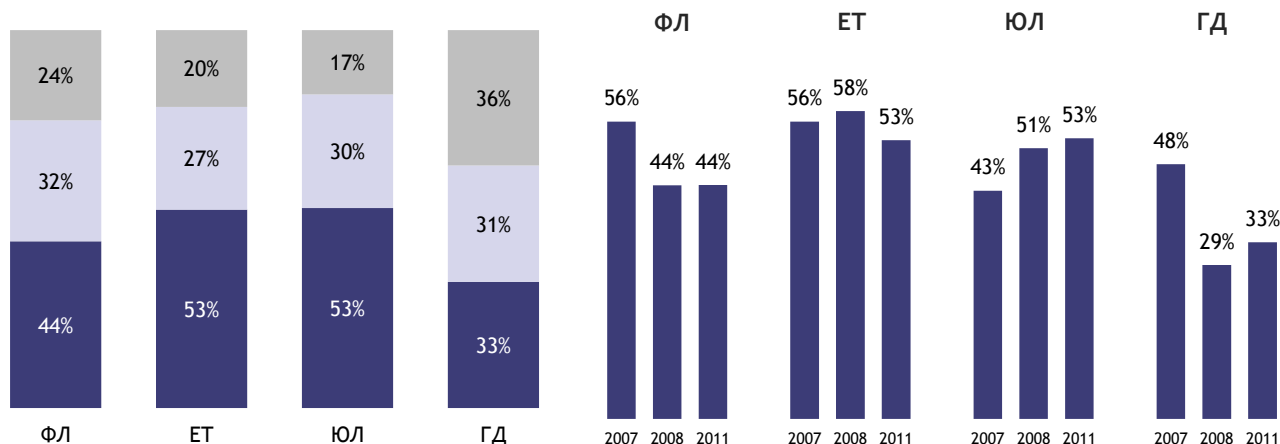
При ФЛ през 2008 година дялът на хората, които са споделяли това разбиране, е спаднал с 12 пункта (56% през 2007 г. и 44% през 2008 г.) и запазва стойността си и през настоящата година. След слабо повишение при ЕТ през 2008 спрямо 2007 година, сега дялът на тези ЕТ регистрира спад с около 5 процента.

При ГД най-голяма динамика е регистрирана през 2008 спрямо 2007 година.

Фигура 18 Данъци vs. разходи на държавата

- По-ниски данъци и осигуровки, по-ниски разходи на държавата
- По-високи данъци и осигуровки, повече средства...
- НЗ /БО

“По-ниски данъци и осигуровки, съответно по-ниски разходи на държавата в полза на гражданите”

В: Коя от двете тези считате за по-добра?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Над половината ФЛ, ЕТ и ЮЛ считат, че по-добрият начин за облагане на доходите на физическите лица е чрез по-високи ставки за високите доходи и по-ниски за по-ниските доходи. Но докато сред ЕТ расте подкрепата за една единствена ставка на облагане на доходите през трите наблюдавани години, а при ФЛ след минимален спад през 2008 година, през 2011 година подкрепата нараства с 8 пункта спрямо 2008 година, то сред ЮЛ е регистриран спад от 6 пункта през 2011 година спрямо 2008 година.

Високата подкрепа на данъчно облагане на доходите с различни ставки в известна степен е обвързана и с повишилия се дял (с близо 20 пункта спрямо 2008 година) на осигуряваните служители в ЕТ и ЮЛ на минимален доход (фигура 24).

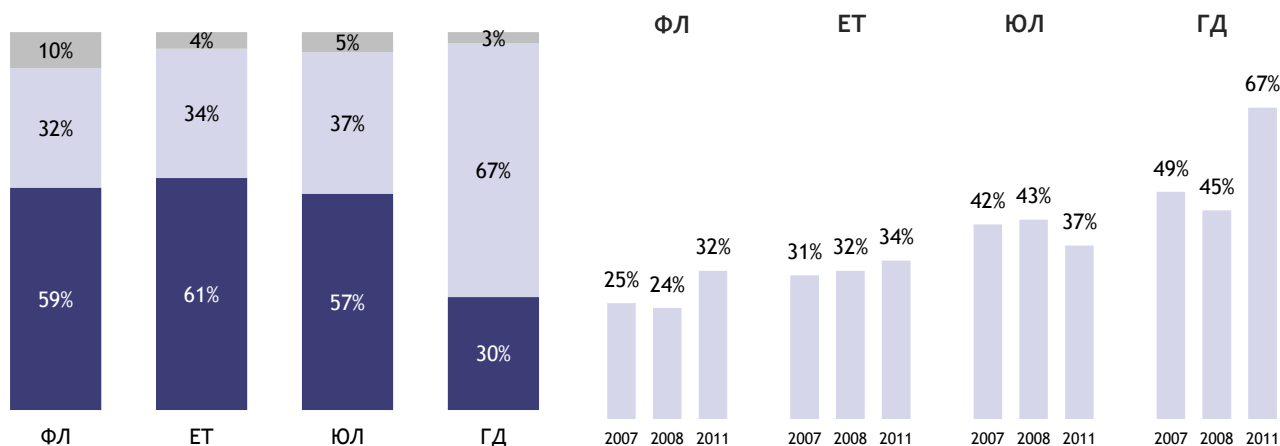
Точно на противоположното мнение са ГД. За 67% от ГД всички доходи трябва да бъдат облагани с една единствена данъчна ставка. Това е значителна подкрепа за модела на плоския данък.

Сред ГД регистрираният ръст е в размер на над 20 пункта.

Фигура 19 Различни ставки vs. една единствена ставка

- По-високите доходи с по-високи ставки...
- Всички доходи - с една данъчна ставка (плосък данък)
- НЗ / БО

“Всички доходи с една единствена данъчна ставка (плосък данък)”

В: Как е по-добре да се облагат доходите на физически лица?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

[5] Данъчно и осигурително поведение

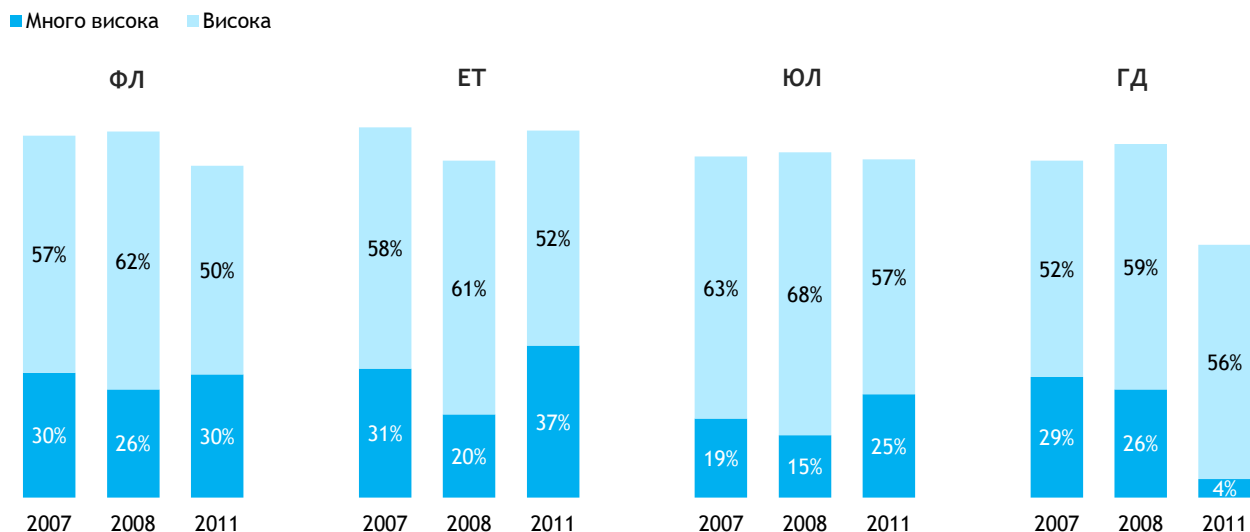
5.1. Плащане на данъчните задължения

Като цяло, както през 2007 и 2008 година, така и през 2011 година всички категории данъкоплатци - с изключение на една група - оценяват данъчната тежест като “висока” и “много висока”. Изключението е групата на ГД, сред които делът на тези, които оценяват данъчната тежест като много висока, е намалял повече от 6 пъти спрямо 2008 година. Поради това общо делът на считащите, че данъците са високи и много високи сред ГД, е значително по-нисък в сравнение с другите категории данъкоплатци.

През 2011 година и сред ФЛ са наблюдава по-нисък дял на оценяващите данъчната тежест като висока и много висока в сравнение с предходните години, като тази разлика е значително по-малка в сравнение с ГД.

При ЮЛ и ЕТ се наблюдават нива, близки до регистрираните през предходните години, като дори има връщане към нивата от 2007 година. Може да се каже, че ако преди кризата е имало тенденция към оценяване на данъчната тежест като не толкова висока (това е особено характерно за ЕТ), то през 2011 година оценките се връщат към нивата от 2007 година и се наблюдава нарастване на дела на тези, които я определят като много висока.

Фигура 20 Оценка на данъчната тежест

В: Как бихте определили данъчната тежест, която Вие лично плащате?

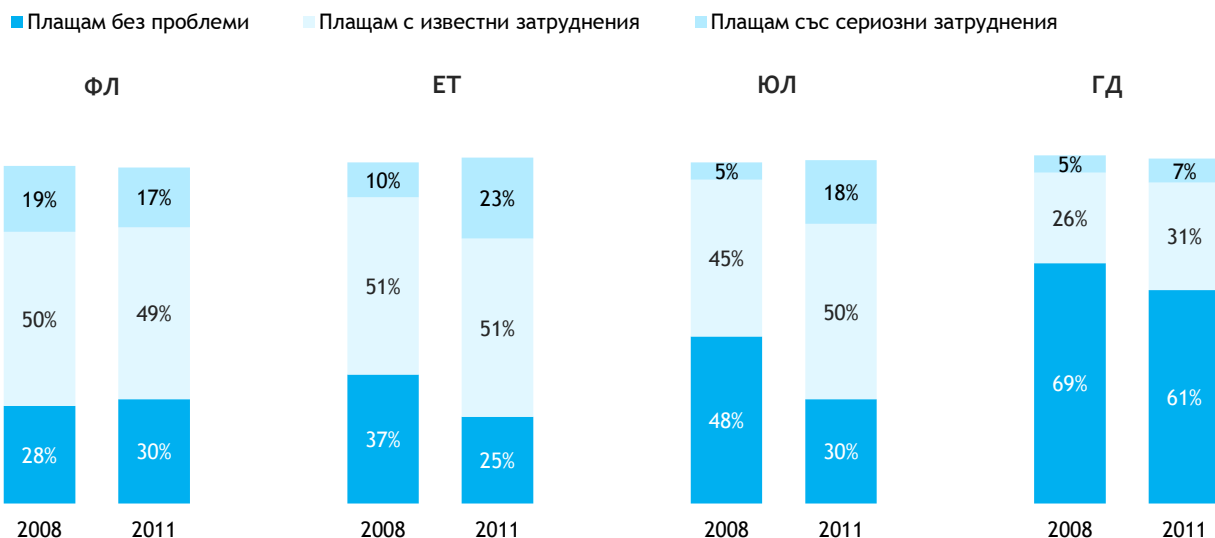
БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

В подкрепа на направеното вече наблюдение за влиянието на кризата при оценяването размера на данъците са и данните, които показват трудностите, които изпитват компаниите при плащането на данъците си. През 2011 година, в сравнение с 2008, рязко се повишават дяловете сред ЮЛ и ЕТ на заявяващите, че изпитват сериозни трудности при покриването на задълженията си - като това увеличение е около два пъти при ЕТ и повече от три пъти при ЮЛ. При ЕТ дяловете на двете групи - тези, които плащат без затруднения, и тези, които имат сериозни затруднения, са практически еднакви.

Подобна тенденция, макар и не толкова силно изразена, се наблюдава и при компаниите от групата на ГД. При тях увеличаването на дела на компаниите, които плащат със сериозни затруднения, е за сметка на намаляване на дела на плащащите без проблеми, а плащащите с “известни затруднения” остават без съществена промяна.

За разлика от представителите на бизнеса, при ФЛ не се наблюдават съществени изменения в разпределението на опита на гражданите по този въпрос. Дори се наблюдава слабо увеление (от 2%) на дела на тези, които плащат своите задължения без никакви проблеми.

Фигура 21 Затруднение при плащането на данъци

В: Кое от следните твърдения се отнася до Вас лично /до Вашата фирма?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

5.2. Плащане на осигурителните задължения

И при оценките на осигурителната тежест също преобладава нагласата, че тя е висока и много висока, като няма съществена промяна в тази нагласа през наблюдавания период. Данните потвърждават направеното вече наблюдение, че през 2011 година има по-скоро връщане към равнищата, регистрирани през 2007. Отново може да бъде направен изводът, че дори да е съществувала някаква тенденция преди настъпването на кризата, то тя е била прекъсната.

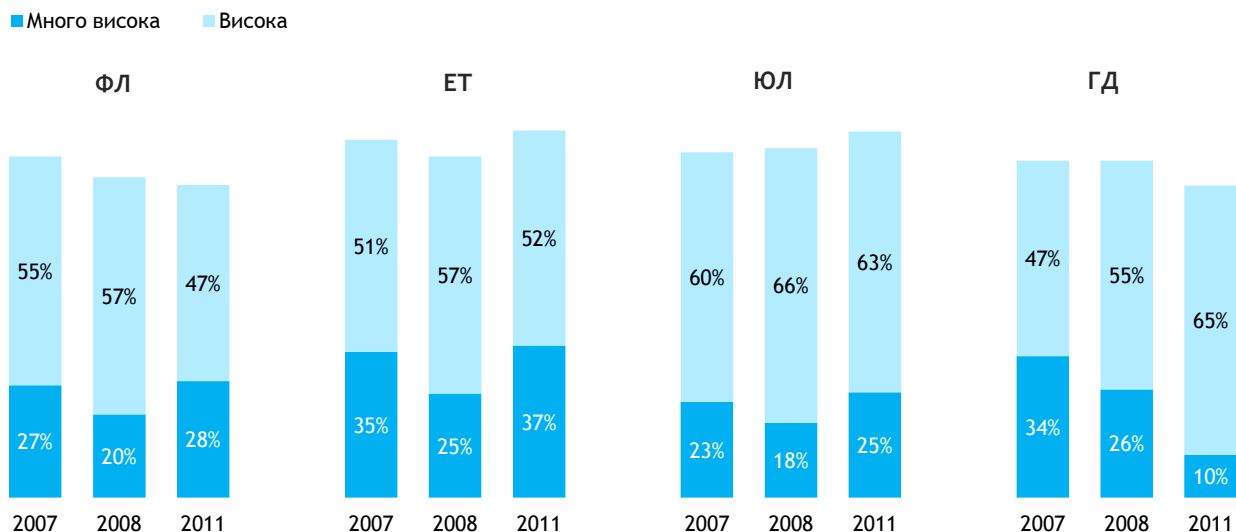
Като най-висока оценяват осигурителната тежест ЕТ - сред тях почти 90% посочват, че осигурителната тежест е висока и много висока, като за 37% тя е “много висока”.

Сред ЮЛ общият дял също е почти 90 процента, като делът на оценяващите тежестта като “много висока” е една четвърт.

75% от ФЛ посочват данъчната тежест като по-висока от нормалното, като този общ дял е съпоставим с този, наблюдаван през 2008 година. Но за разлика от тогава, има сериозно увеличение на тези, които посочват отговор “много висока”, като по този начин се постига дял, по-висок от наблюдавания през 2007 година.

Единственото изключение от описаната вече тенденция към връщане на резултатите до нивата от 2007 година се наблюдава при ГД. При тях делът на тези, посочили отговор “много висока”, е повече от два пъти по-нисък спрямо 2008 година и повече от три пъти по-нисък спрямо 2007. Регистрира се и общо намаляване на оценката “висока” и “много висока” с около 5 пункта спрямо предходните периоди.

Фигура 22 Оценка на осигурителната тежест

В: Как бихте определили осигурителната тежест, която Вие лично плащате?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Преобладаващата практика сред ГД е повечето служители да бъдат осигурявани над минималния осигурителен праг - като това твърдят почти 90% от компаниите. В тази група делът на компаниите, които осигуряват служителите си под този праг, е практически нулев.

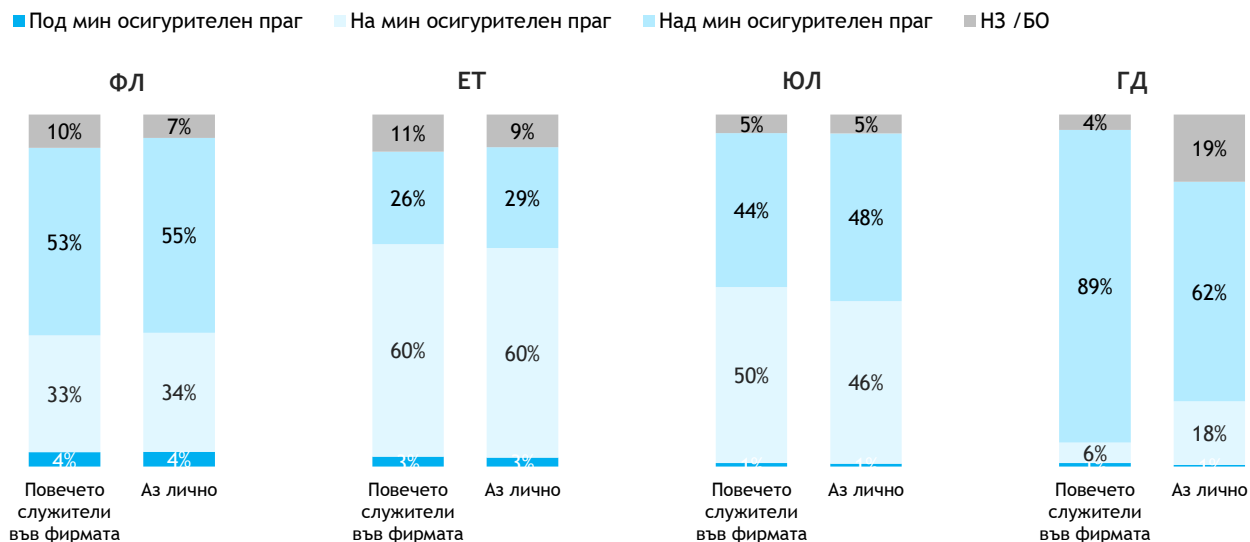
ФЛ също в преобладаващата си част посочват, че са осигурявани над минималния осигурителен праг. Това е нормално, защото те са избирани за участие в изследването сред тези, които подават данъчни декларации - което означава, че в преобладаващата си част са хора с допълнителни доходи и възможности.

Най-често на минимален осигурителен праг осигуряват служителите си ЕТ. Тази практика е характерна за над половината от всички (60 %).

Сред ЮЛ дяловете на осигуряваните под и над минималния осигурителен праг са почти равни - около 50%.

Сред ГД и ФЛ устойчиви нива показва в рамките на наблюдавания период делът на осигуряваните на минималния осигурителен праг, докато при ЕТ и ЮЛ се наблюдават големи разлики (фигура 24). При последните има съществен ръст на служителите, които са осигурявани на минималния праг - между 15 и 20 пункта. Така повече от половината от ЕТ и близо половината от ЮЛ практикуват този модел на поведение. С това отново се наблюдава обръщане на тенденцията, наблюдавана през 2008 година спрямо 2007, за намаляване на дела на компаниите, които осигуряват повечето си служители на минималния осигурителен праг, и този дял се увеличава.

Фигура 23 Осигуряване спрямо минималния праг

В: Как са осигурени повечето служители във Вашата фирма? /Как сте осигурен Вие лично?

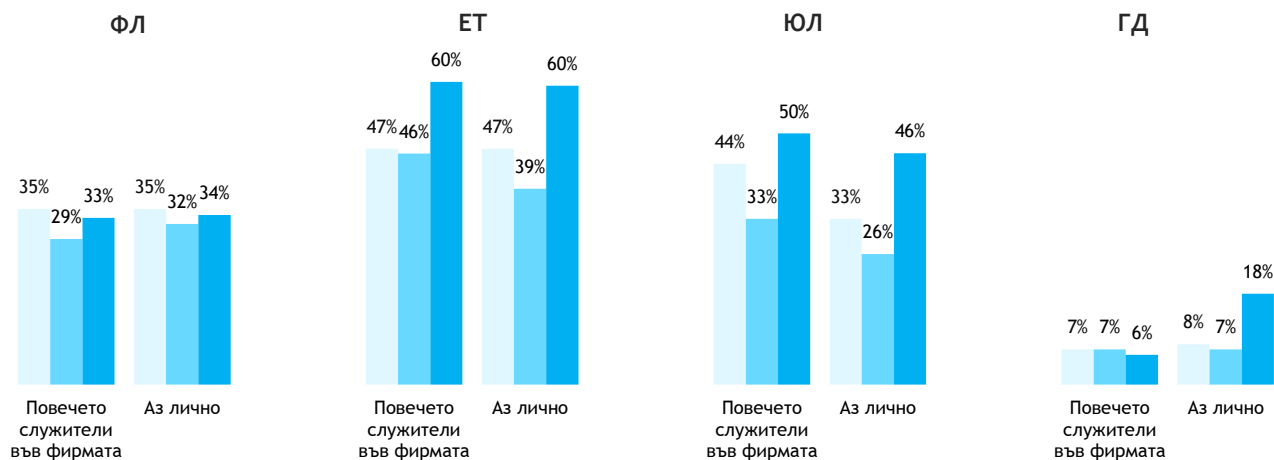
БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Осигуряващите се над минималния осигурител праг ФЛ и ГД запазват своите дялове спрямо предходните години.

Сред ЕТ делът на компаниите, в които повечето служители са над минималния осигурителен праг, е почти два пъти по-нисък в сравнение с 2008 година и с 13 пункта по-малък в сравнение с 2007 година.

Фигура 24 Осигурени НА минималния праг

■ 2007 ■ 2008 ■ 2011

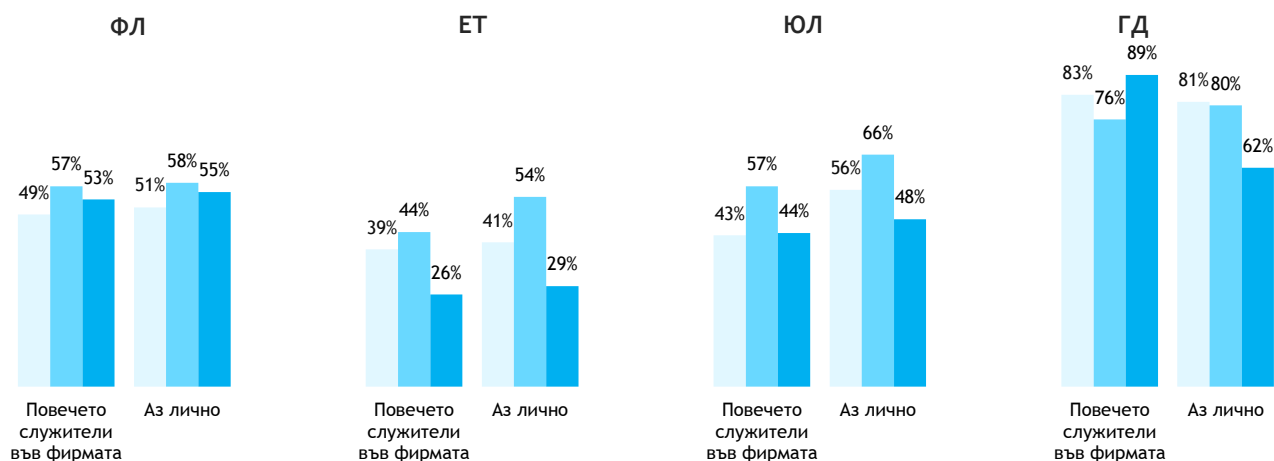

В: Как са осигурени повечето служители във Вашата фирма? /Как сте осигурен Вие лично?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Фигура 25 Осигурени НАД минималния праг

■ 2007 ■ 2008 ■ 2011

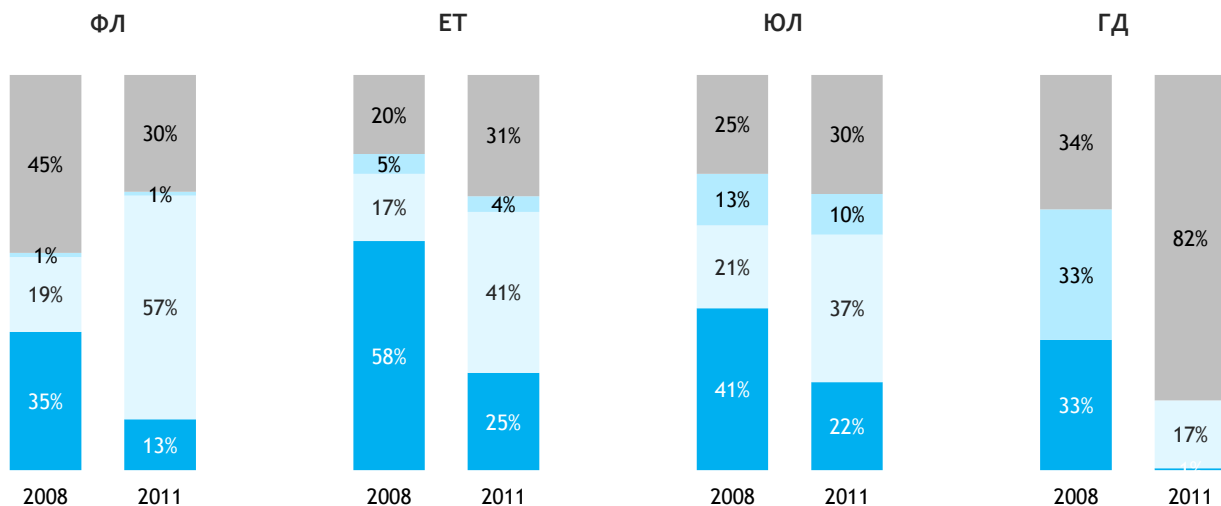
В: Как са осигурени повечето служители във Вашата фирма? /Как сте осигурен Вие лично?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Наблюдава се ясно изразена тенденция за намаляване спрямо 2008 и 2007 година на дела на лицата, които се осигуряват на минимален размер на годишния доход, като тази тенденция може да бъде определена като устойчива във времето и не влияеща се от кризата.

Фигура 26 Осигурителен доход през 2011 година

■ Върху мин размер ■ Върху междинен годишен доход ■ Върху макс месечен доход ■ НЗ /БО

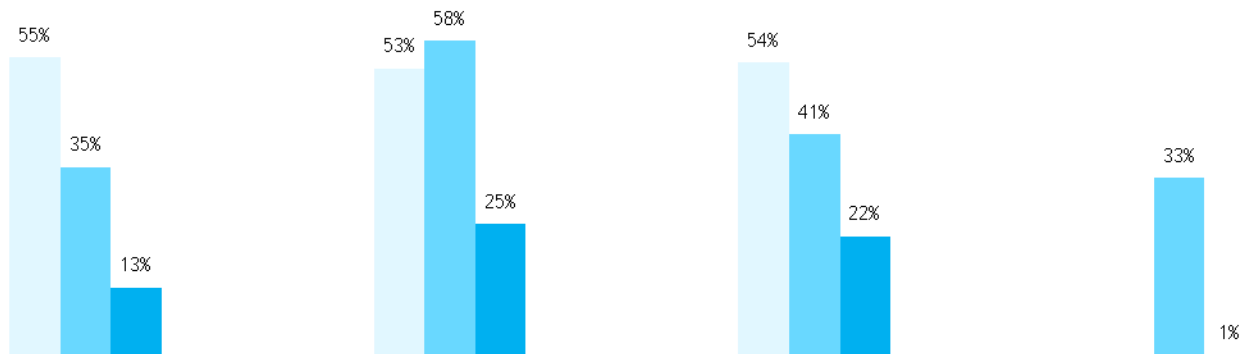

В: Вие лично върху какъв годишен доход внасяте осигуровки през 2011 година?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=400, ЮЛ N=400, ГД N=204.

Фигура 27 Осигурени върху минимален размер

■ 2007 ■ 2008 ■ 2011

В: Вие лично върху какъв годишен доход внасяте осигуровки през 2011 година?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

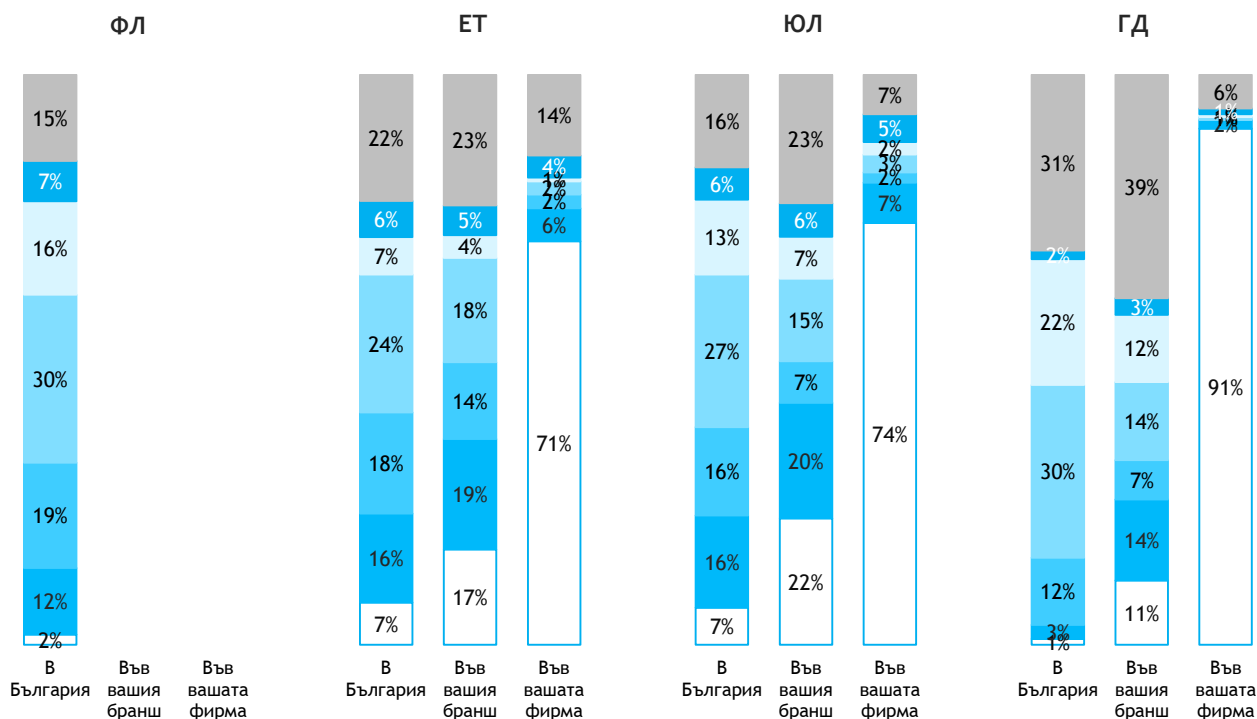
Липсва доминиращо мнение за това каква част от служителите в България са осигурени върху възнаграждения, които са по-ниски от реалните. Все пак, най-високият дял, вариращ от 24% до 30% сред различните групи данъкоплатци, се отнася до половината служители в страната. Следва мнението, споделяно от 12% до 19%, отнасящо практиката до една четвъртък от служителите. На трето място е мнението, според което практиката засяга много малка част от служителите.

Интересно е това, че съществува тенденция, според която разпространението на явлението за осигуряване и плащане на данъци върху по-ниски от реалните възнаграждения се счита за много по-слабо в бранша на дейност на фирмата в сравнение с разпространението на това явление в цялата страна. Може да се счита, че този дял е най-близкият до реалния. Следователно, налице е известно “преекспониране” на общественото мнение за масовостта на явлението.

От друга страна обаче, когато става дума за собствената фирма, драстично се увеличава делът на тези, които отричат наличието на подобна практика. Представителите на бизнеса категорично не са склонни да “признаят” подобен тип поведение или може би по-скоро изразяват стремеж да избягват тази практика.

Фигура 28 Осигуряване и данъци върху възнаграждения по-ниски от реалните (1)

□ Няма такива ■ Много малка част ■ Една четвърт ■ Половината ■ Три четвърти ■ Всички / почти всички ■ НЗ / БО

В: Каква част от служителите в България са осигурени и им се удържат данъци върху възнаграждения, които са по-ниски от реалните? /А каква част от служителите във Вашия бранш...? /А във Вашата фирма...?

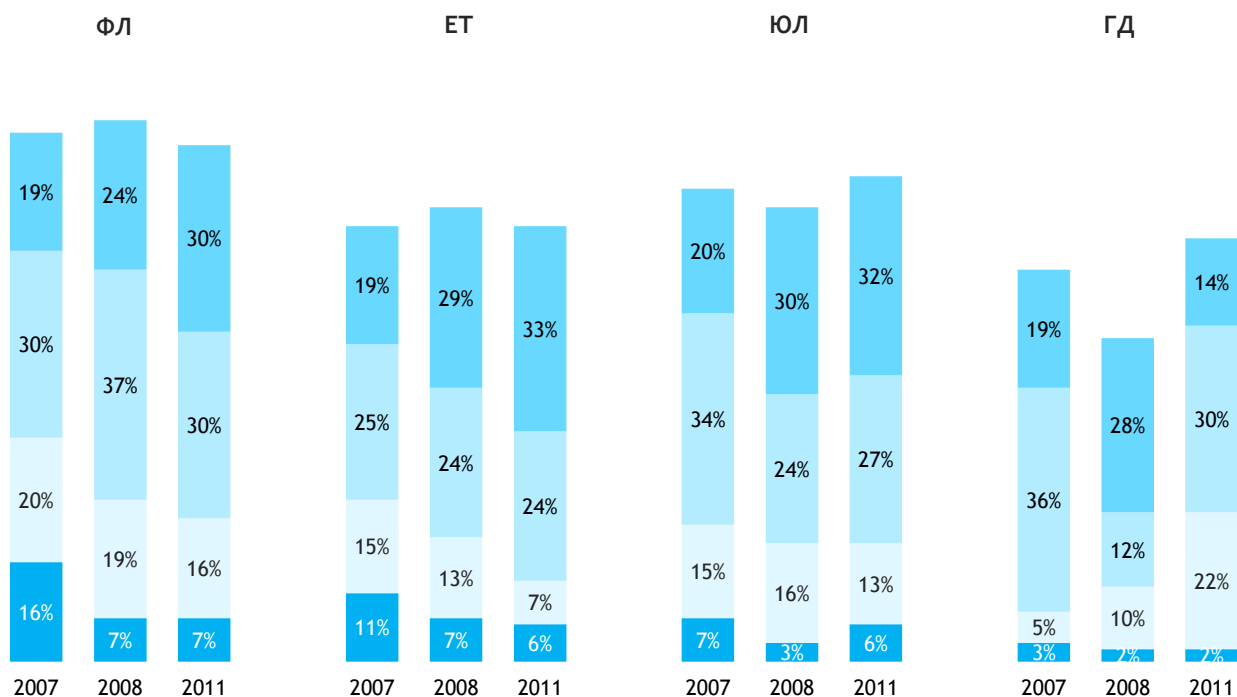
БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Данните показват тенденция да се счита, че размерът на практиката за осигуряване и плащане на данъци върху възнаграждения, които са по-ниски от реалните, се свива и все по-малък дял фирми имат това поведение. Категорично е изразена тенденцията при всички групи данъкоплатци, с изключение на ГД.

При последните, освен че нивата на възприемане разпространението на практиката се връщат до тези от 2007 година (след значителен спад през 2008 година) и дори ги надминават, два пъти повече компании считат, че делът на служителите, които са осигурявани върху по-ниски от реалните възнаграждения, е много голям - за 22% се отнася до три четвърти от всички служители, а за други 30% се отнася до половината от служителите.

Фигура 29 Осигуряване и данъци върху възнаграждения по-ниски от реалните (2)

■ Всички /почти всички ■ Три четвърти ■ Половината ■ По-малко

В: Каква част от служителите в България са осигурени и им се удържат данъци върху възнаграждения, които са по-ниски от реалните? /А каква част от служителите във Вашия бранш...? /А във Вашата фирма...?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

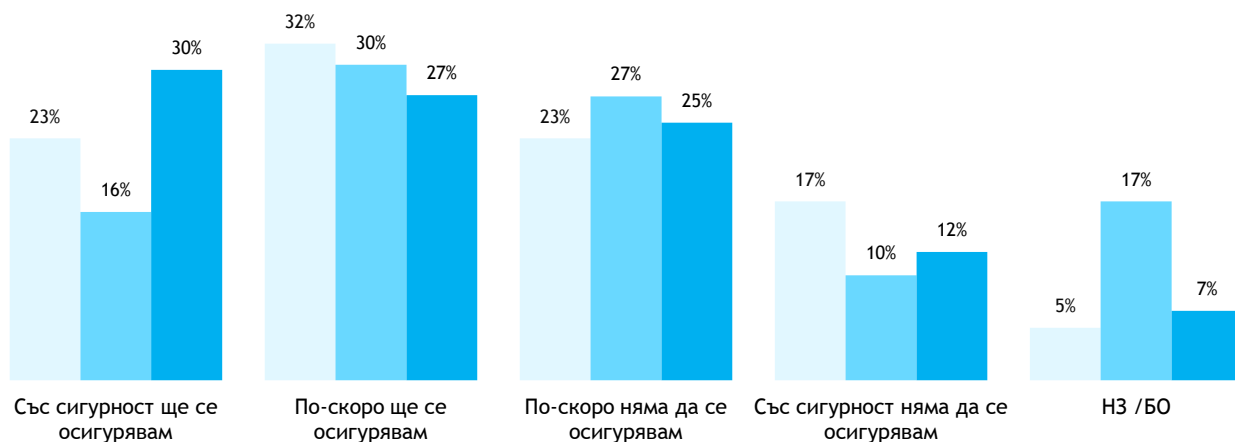
Изглежда, че мненията по въпроса дали си струва човек да се осигурява върху по-висок доход срещу очакването да получи по-голяма пенсия се движат в посока на доверие към системата.

От една страна, значително повече хора имат мнение по този въпрос в сравнение с 2008 година (10 пункта повече). От друга страна, през 2011 година два пъти е нарастнал дялът на деклариращите категорична готовност да се осигуряват върху по-високи доходи с условието да получават по-голяма пенсия в сравнение с 2008 година - за сметка на намаляващ дял, които “по-скоро” биха се осигурявали и запазване на нивата от 2008 година за тези, които не биха се осигурявали върху такъв доход.

Фигура 30 Нагласа на гражданите за осигуряване върху по-висок размер

■ 2007 ■ 2008 ■ 2011

ФЛ

В: Ще се осигурявате ли върху по-високи доходи, ако знаете, че личната Ви пенсия ще бъде по-висока?

БАЗА (2011): ФЛ N=814

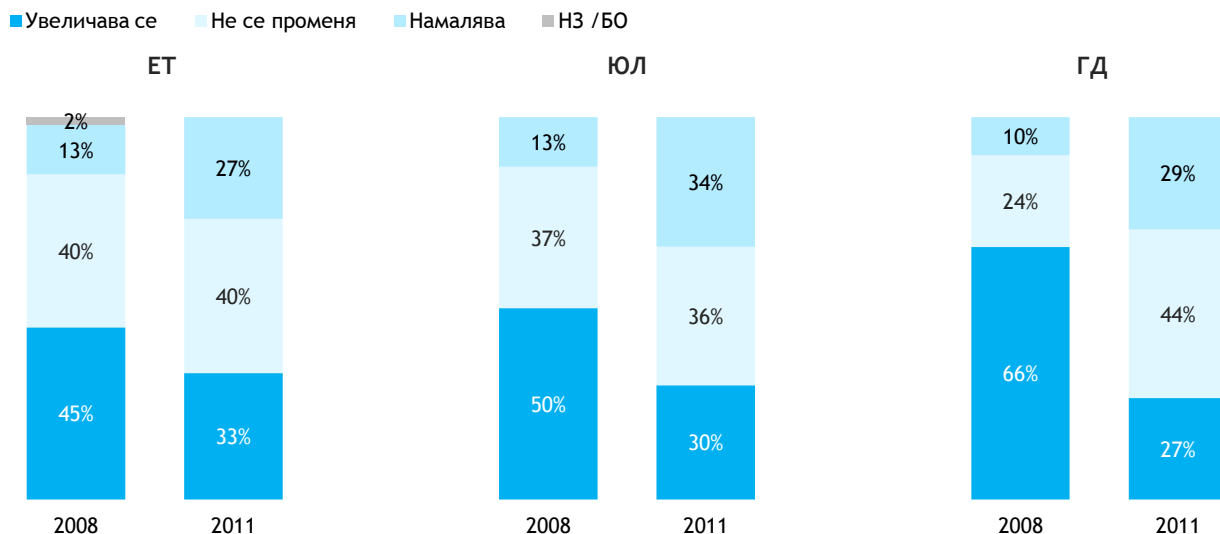
5.3. Частично плащане на задълженията

Сравнението между 2008 и 2011 година показва категорична тенденция на субективна оценка от страна на респондентите за намаляване на дела на фирмите, които плащат пълния размер на дължимите данъци и осигурителни вноски, и обратно - увеличаване на дела на неплащащите пълния размер.

Значителен е делът на представителите на бизнеса през 2011 година, които се съгласяват с твърдението, че делът на плащащите пълния размер на своите задължения намалява през последните години. И въпреки че този дял представлява значително по-малко от половината от всички представители на всички сегменти данъкоплатци сред бизнеса, то той е нарастнал два до три пъти в сравнение с 2008 година.

Важно е също да се отбележи, че това е също въпрос, по който практически всички имат мнение (липсват отговори “нямам мнение” или “не желая да отговоря”).

Фигура 31 Динамика на плащанията в пълен размер

В: Какво се случва през последните няколко години с дела на фирмите, които плащат пълния размер на дължимите данъци и осигурителни вноски?

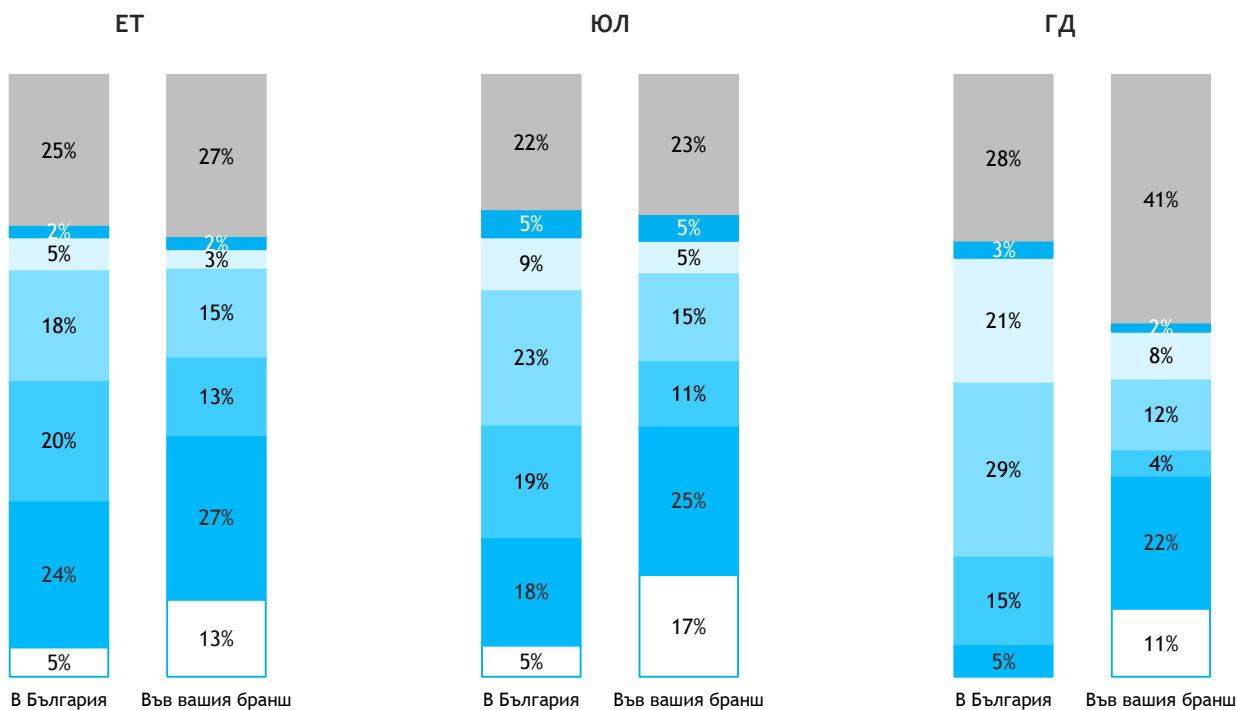
БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Въпреки споделяното мнение, че се увеличава делът на фирмите, които не плащат изцяло данъчните и осигурителните си задължения, то повече от 50% от представителите на бизнеса считат, че това явление не е масово разпространено и се среща сред много по-малко от половината фирми - както в страната, така и в техния бранш.

Подобно на тенденциите при плащане на данъци и осигуровки върху по-ниски от реалните възнаграждения, и тук се наблюдава явлението, според което лошите практики се считат за по-характерни за бизнеса в България като цяло, а не за бранша, в който работи фирмата. И разликите между съответните дялове са значителни. Например, два пъти повече сред ЕТ и три пъти повече сред ЮЛ са убедените, че фирмите в техния бранш плащат изцяло данъчните си задължения в сравнение в с убедените в това отношение за всички фирми в страната.

Фигура 32 Частично плащане на данъчните задължения (1)

□ Няма такива ■ Много малка част ■ Една четвърт ■ Половината ■ Три четвърти ■ Всички / почти всички ■ НЗ / БО

В: Каква част от фирмите не плащат изцяло данъчните си задължения? /А фирмите във Вашия бранш...?

БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

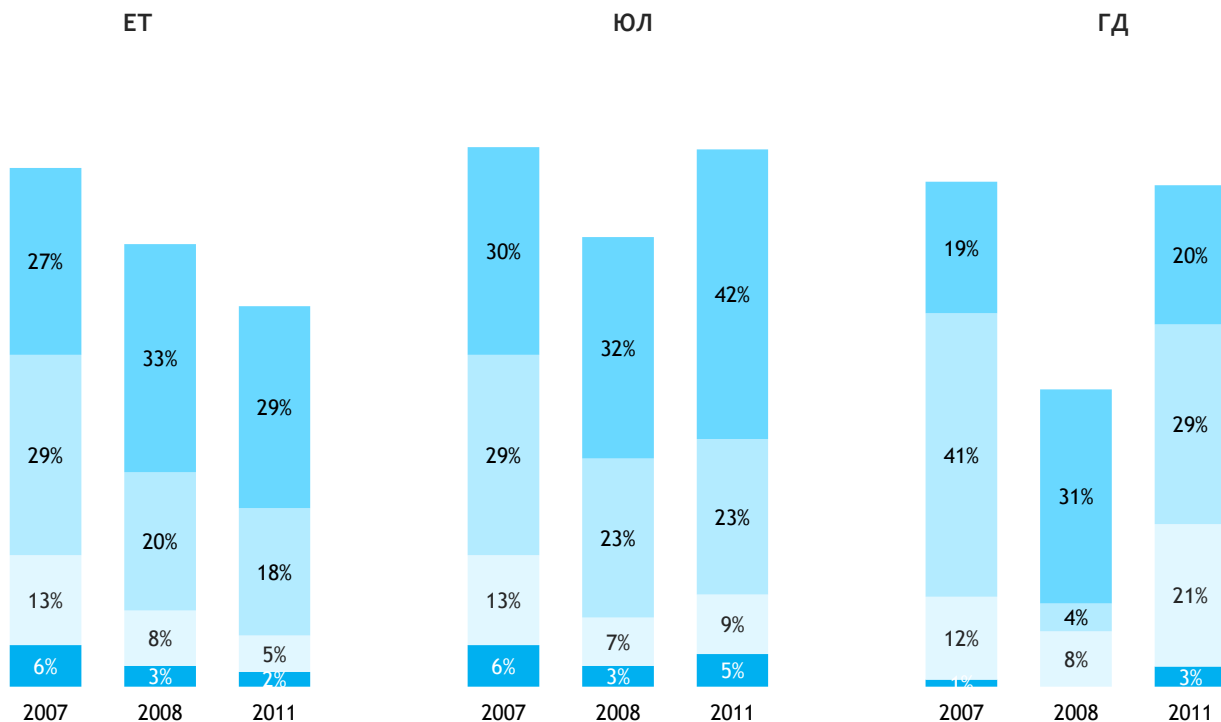
Ясно изразена тенденция в оценката на дела на фирмите, които частично плащат своите данъчни задължения, се наблюдава само при ЕТ - все по-малко ЕТ споделят мнението, че (по-голяма или по-малка част от) фирмите плащат частично задълженията си. Ако през 2007 година 6% от ЕТ са били убедени, че почти всички фирми плащат частично, то този дял през 2011 година е три пъти по-малък. Общо, с 20 пункта по-малко ЕТ през 2011 година считат, че практиката на частично плащане на задълженията е разпространена сред бизнеса в сравнение с преди.

“Една четвърт” или “много малка част” е преобладаващото мнение за това колко фирми плащат частично данъчните си задължения сред всички видове представители на бизнеса. На второ място идва мнението, че частичното плащане се практикува от около половината фирми.

Много нисък и почти пренебрежим е дялът на считащите, че частичното плащане на данъчни задължения се отнася до всички или почти всички фирми.

Фигура 33 Частично плащане на данъчните задължения (2)

■ Всички /почти всички ■ Три четвърти ■ Половината ■ По-малко

В: Каква част от фирмите не плащат изцяло данъчните си задължения?

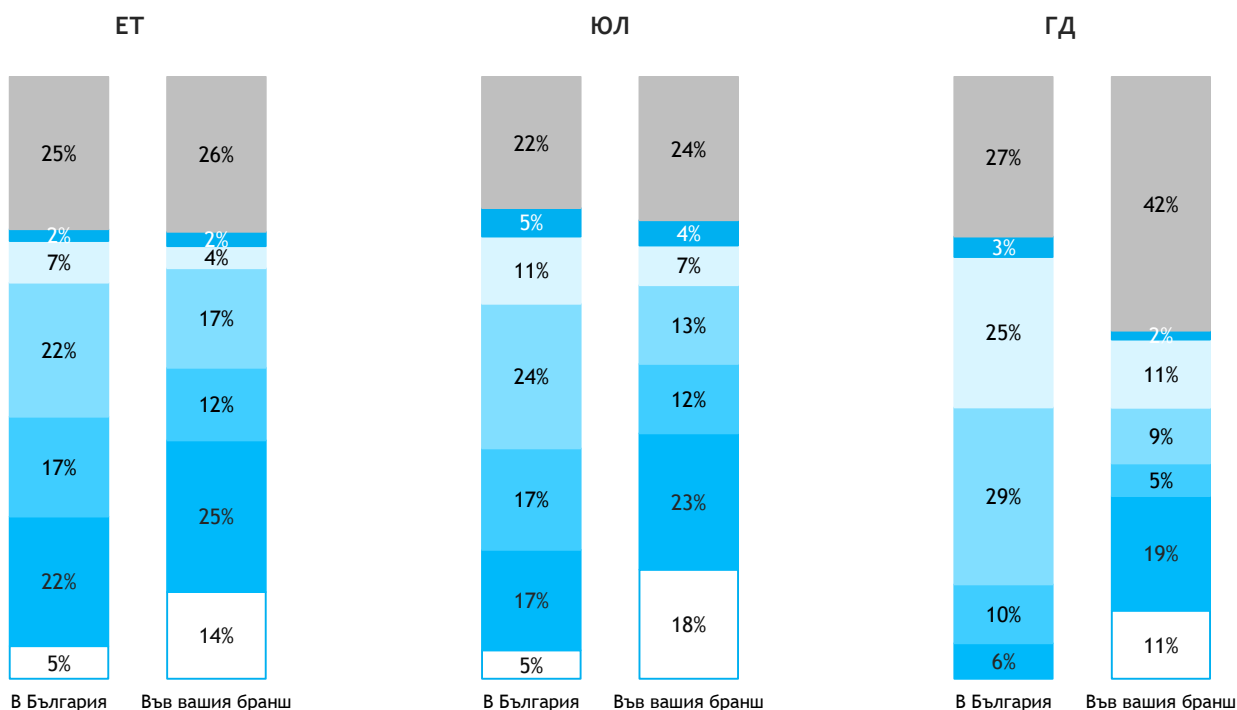
БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Оценката за това какъв е делът на фирмите, които частично плащат осигурителните си задължения, повтаря структурата на оценката за дела на фирмите, които частично плащат данъчните си задължения. Отново се наблюдава разбирането, че лошите практики са характерни повече за фирмите в другите браншове и в страната като цяло, отколкото за собствения бранш.

За повечето представители на бизнеса явлението за частично плащане на осигурителни задължения е разпространено сред по-малко от половината фирми - както общо в страната, така и в техния бранш.

Фигура 34 Частично плащане на осигурителните задължения (1)

□ Няма такива ■ Много малка част ■ Една четвърт ■ Половината ■ Три четвърти ■ Всички / почти всички ■ НЗ / БО

В: Каква част от фирмите не плащат изцяло осигурителните си задължения? /А фирмите във Вашия бранш...

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

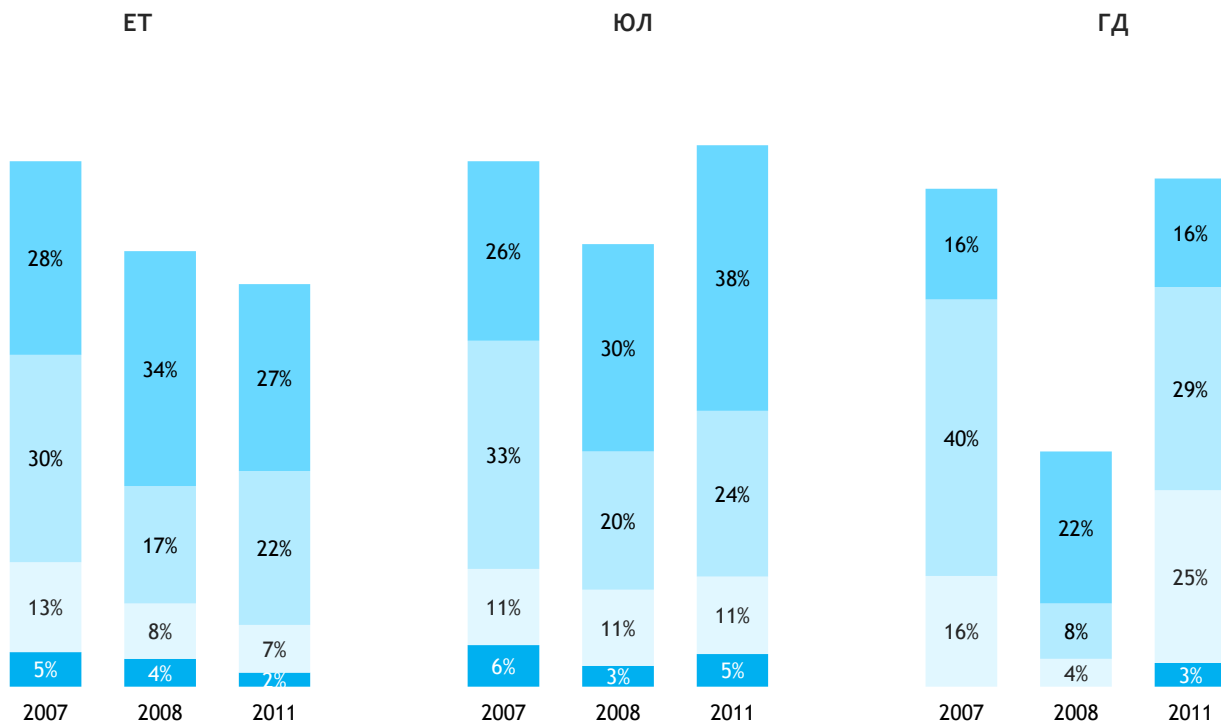
Подобно на тенденцията при оценка на разпространението на явлението за частично плащане на данъчните задължения, устойчиво намалява делът на ЕТ, които считат, че много фирми заплащат частично осигурителните си задължения.

За разлика от ЕТ, при ЮЛ и ГД нивото на оценка на дела на фирмите, които плащат частично осигурителните си задължения, през 2011 година се завръща към това от 2007 година, след значителен междинен спад през 2008 година.

При ЮЛ се запазва сравнително устойчива оценката за това, че частично плащат задълженията си “всички /почти всички” и “три четвърти” от фирмите за целия изследван период. Докато през 2011 година в сравнение с 2008 година нараства делът на убедените, че явлението е разпространено сред половината и по-малко от половината от всички фирми, както и общият дял на съществуване на тази практика въобще.

Фигура 35 Частично плащане на осигурителните задължения (2)

■ Всички /почти всички ■ Три четвърти ■ Половината ■ По-малко

В: Каква част от фирмите не плащат изцяло осигурителните си задължения? /А фирмите във Вашия бранш...?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

5.4. Нагласи, свързани с данъчните и осигурителните задължения

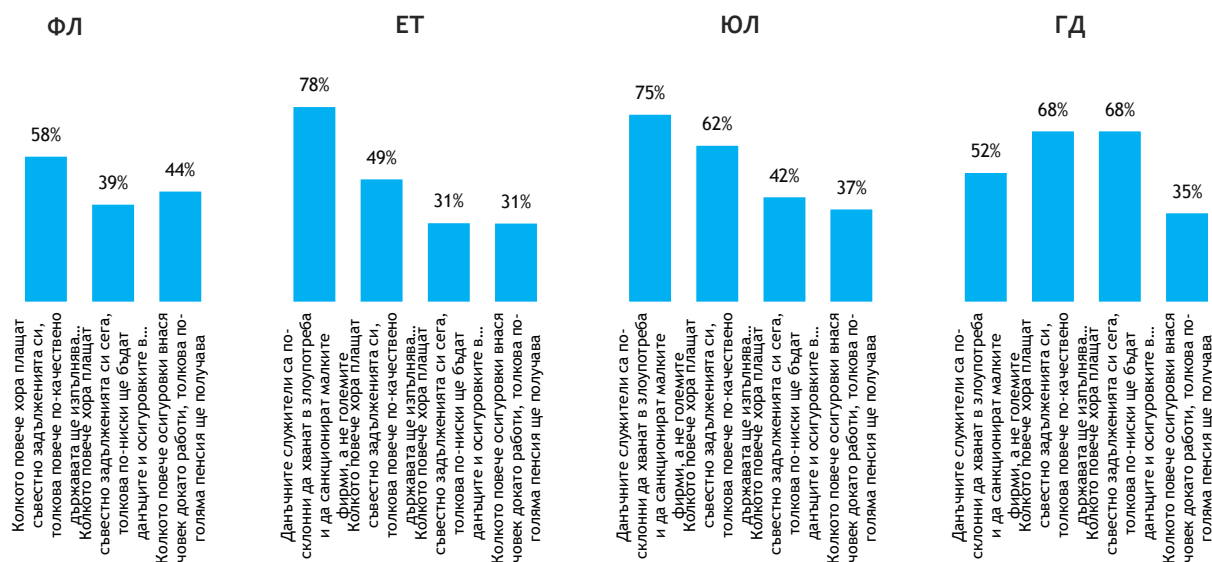
Вярването, че колкото по-съвестно хората си плащат задълженията, толкова по-качествено държавата ще изпълнява ангажиментите си, се споделя от повече от половината граждани и представители на бизнеса. В най-голяма степен се споделя от ГД, а в най-малка (под половината от всички) - от ЕТ.

В рамките на наблюдавания период не се регистрира явна тенденция на затвърждаване или разколебаване на това вярване. Все пак, резултатите през 2011 година са по-близки до нивата от 2007 година отколкото 2008 година.

За разлика от вярването, свързано със съвестното плащане на задълженията и съответното качествено изпълнение на ангажименти от страна на държавата, то по-малко от половината са тези граждани и фирми, които вярват, че колкото повече хора и фирми плащат съвестно задълженията си сега, толкова по-ниски ще бъдат данъците и осигуровките в бъдеще. Изключение са ГД, които през 2011 година демонстрират значителна убеденост в тезата на това вярване (68% са съгласни с твърдението) и рязко се открояват от другите групи данъкоплатци.

Интересна тенденция бележи нагласата към твърдението, че колкото повече осигуровки внася човек, докато работи, толкова по-голяма пенсия ще получава. Общата тенденция за всички групи данъкоплатци е колебание в тази теза и спад в дела на съгласните с твърдението. Особено е подчертан този спад през 2011 година. При ГД спадът е двойно спрямо 2008 година, а при ЕТ - с 18 пункта.

Фигура 36 Нагласи за плащане на данъчните задължения (1)

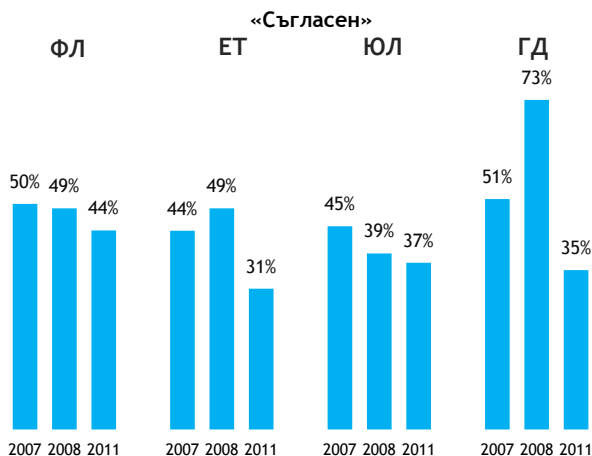
В: Доколко сте съгласен /несъгласен със следните твърдения?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

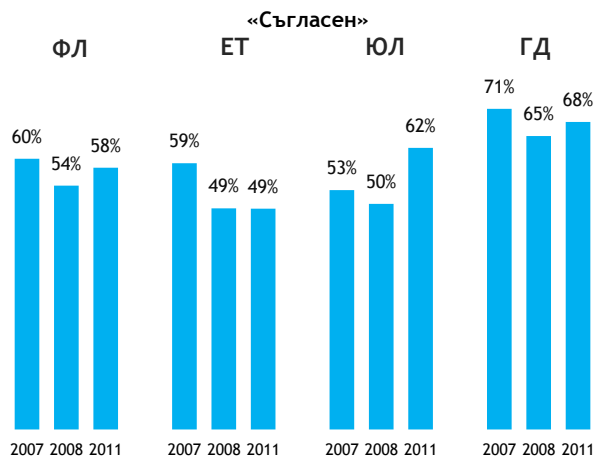
Общо споделена е нагласата, че данъчните служители са склонни да хващат в злоупотреба и да санкционират по-скоро малките отколкото големите фирми. Това вярване е широко разпространено сред ЕТ и ЮЛ (над три четвърти от всички). Съгласни с твърдението са също така над половината от ГД.

Фигура 37 Нагласи за плащане на данъчните задължения (2)

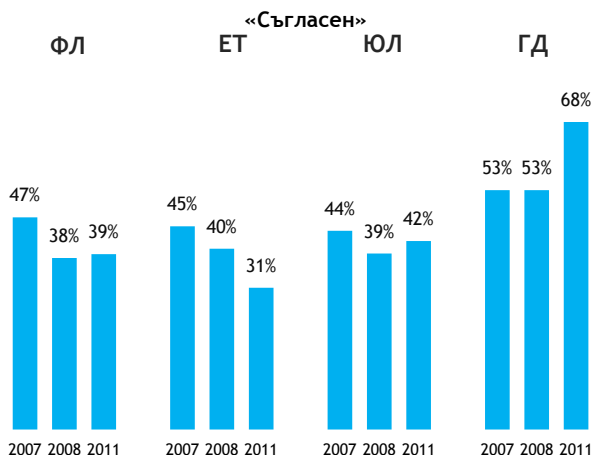
Колкото повече осигуровки внася човек докато работи, толкова по-голяма пенсия ще получава

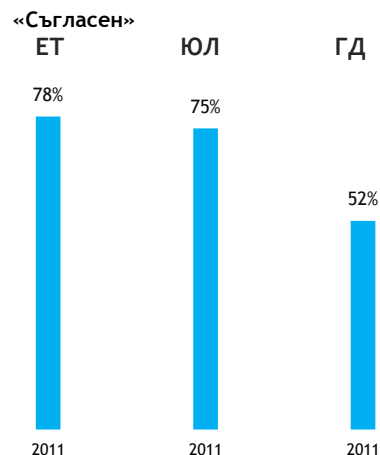
Колкото повече хора плащат съвместно задълженията си, толкова по-качествено държавата ще изпълнява ангажиментите си

Колкото повече хора плащат съвместно задълженията си сега, толкова по-ниски ще бъдат данъците и осигуровките в бъдеще

Данъчните служители са по-склонни да хванат в злоупотреба и да санкционират малките фирми, а не големите

В: Доколко сте съгласен /несъгласен със следните твърдения?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

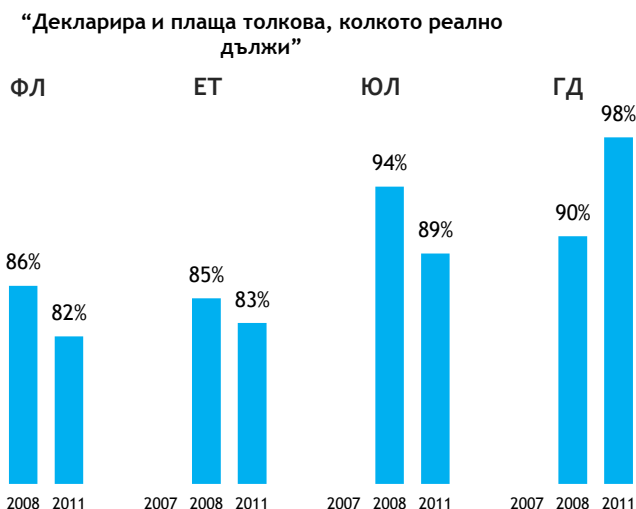
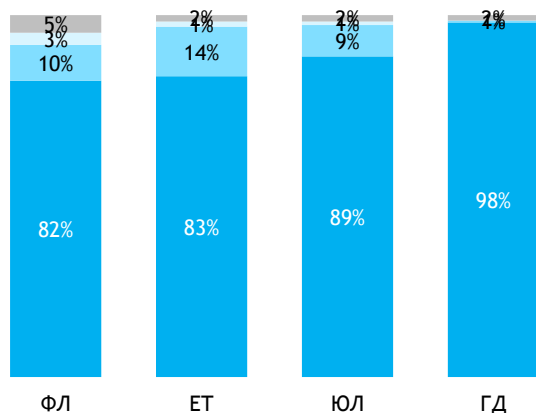
5.5. Самооценка като данъкоплатец

Голямото мнозинство граждани и фирми са категорични, че декларират и плащат толкова данъци и осигуровки, колкото реално дължат. Делът на признаващите, че декларират и плащат толкова, колкото могат да си позволят, варира от незначителен при ГД през 9% за ЮЛ и 10% за ФЛ до 14% при ЕТ. Струва си да се отбележи, макар и попадащ в рамките на статистическата грешка, делът от 3% при ФЛ, които заявяват, че плащат толкова, колкото си искат.

Характерен за всички групи данъкоплатци през 2011 година е спад - макар и малък - спрямо 2008 година в дела на заявяващите, че декларират и плащат толкова, колкото реално дължат (спад от 4 пункта за ФЛ, 2 пункта за ЕТ и 5 пункта за ЮЛ). Изключение са ГД, при които се наблюдава обратната тенденция.

Фигура 38 Самооценка като данъкоплатец

- Декларира и плаща толкова, колкото реално дължи
- Декларира и плаща толкова, колкото може да си позволи
- Декларира и плаща толкова, колкото иска
- НЗ /БО

В: Как бихте определили Вашето поведение /поведението на Вашата фирма като данъкоплатец?

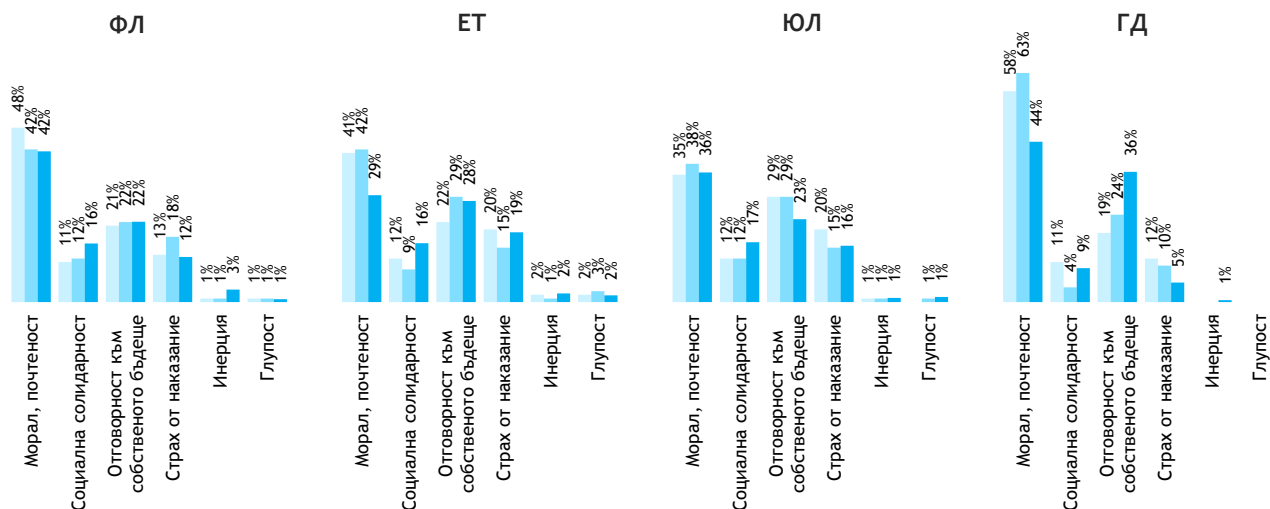
БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Съвестното плащане на дължими данъци и осигуровки е израз основно на “морал и почтеност” за най-висок дял граждани и фирми. Особено характерен е този мотив за ГД и то за първите две години от наблюдавания период (2007 и 2008 година). През 2011 година делът на посочилите този мотив сред ГД е значително по-нисък в сравнение с предишните две години, като се доближава до нивата на другите групи данъкоплатци - за сметка на значително нарастналия дял на прагматичния мотив “отговорност към собственото бъдеще”.

Ако при ГД двата мотива - “морал и отговорност” и “отговорност към собственото бъдеще” - доминират и се открояват над другите причини за плащане на задълженията, то при другите групи граждани и компани картината е сравнително размита между повече мотиви и причини. Страхът от наказание е на трето място - с не голяма разлика в резултатите - след “отговорност за собственото бъдеще” при ЕТ и ЮЛ. А на четвърто място - само с няколко пункта по-малко - идва “социалната справедливост”.

Фигура 39 Мотивация за плащане на данъчни и осигурителни задължения

■ 2007 ■ 2008 ■ 2011

В: Съвестното плащане на дължими данъци и осигуровки на какво е израз, според Вас?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

[6] Укриване на данъци

6.1. Практики на укриване на задължения

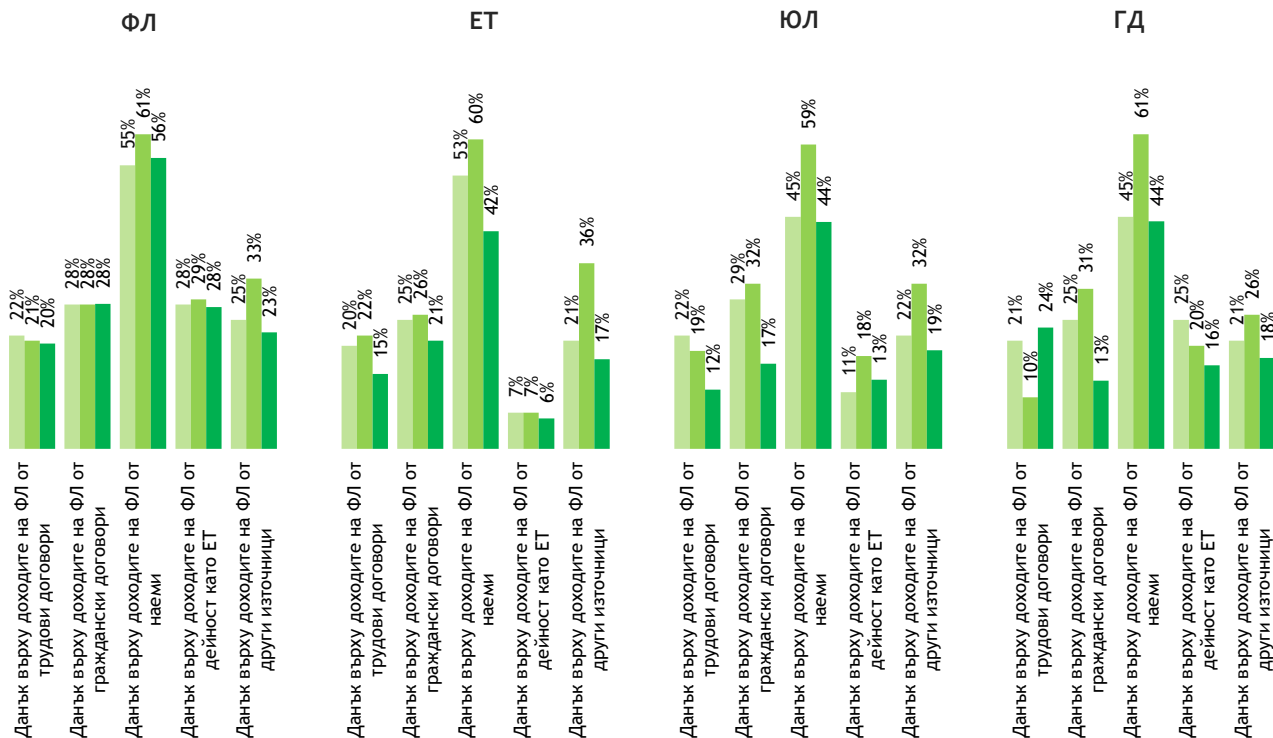
Като цяло, се наблюдава тенденция в намаляване на дела на посочените укривани задължения сред всички групи данъкоплатци през 2011 година спрямо предишните периоди, като тя е по-ясно изразена при бизнеса отколкото при ФЛ. Нужно е да се обърне внимание, че тези резултати са на база субективна оценка, която си противоречи с дадената подобна по отношение на дела на фирмите, които плащат пълния размер на дължимите данъци и осугурителни вноски. Логиката на въпросите, от друга страна, не е напълно припокриваща се, което също е възможно обяснение за противоречащите си резултати.

Най-често укриваните данъци, според всички групи данъкоплатци и през трите години, са задълженията върху доходите на ФЛ от наеми. Този дял е бил най-висок през 2008 година, но тогава, като цяло, и най-висок дял от гражданите и фирмите са посочвали укрити задължения.

Единственият ръст, който се наблюдава спрямо 2008 година, е 14 пункта повече ГД, които съобщават, че най-често се укриват данъци върху доходите на ФЛ от трудови договори.

Фигура 40 Най-често укривани задължения (1)

■ 2007 ■ 2008 ■ 2011

В: Според Вас, кои задължения се укриват най-често?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

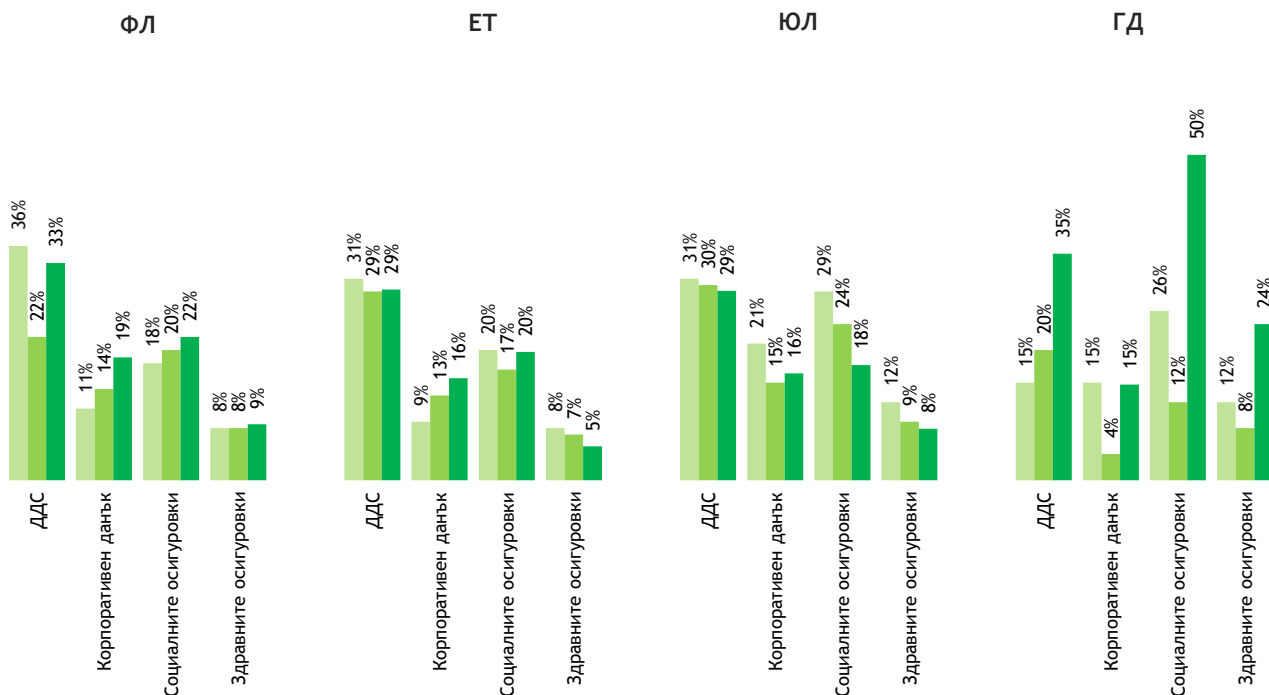
По отношение на фирмените задължения, ситуацията е точно обратна на наблюдавания спад спрямо 2008 година при ФЛ. Преобладава мнението, че всички сфери за укриване на данъчни задължения регистрират ръст спрямо 2008 година. Най-ясно това е изразено във връзка с укриване на ДДС сред ФЛ (11 пункта повече спрямо 2008) и ГД (15 пункта повече спрямо 2008) и на социални осигуровки сред ГД, където ръстът през 2011 година е с цели 38 пункта повече.

Единствено при ЕТ и ЮЛ се наблюдават близки резултати и дори се регистрира спад на укриване на данъци. И сред тези двата сегмента на бизнеса е най-разпространено мнението, че най-укриваните данъци от фирмите са свързани с ДДС. Това мнение е относително устойчиво във времето и е характерно и за трите изследвани периода. Единствено представителите на ГД са на мнение, че неплащането на социални осигуровки е много по-разпространена практика, отколкото укриването на други данъци.

Като цяло, картината през 2011 година в значителна степен се препокрива със тази от 2007 година.

Фигура 41 Най-често укривани задължения (2)

■ 2007 ■ 2008 ■ 2011

В: Според Вас, кои задължения се укриват най-често?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Основната форма за укриване на данъци според всички групи фирми е укриването на приходи. Декларирането на по-малко от реално осъществените продажби е посочено на първо място и от представителите на ЕТ, на ЮЛ и на ГД. Докато на второ място различните видове фирми поставят различни форми, като разликата в дяловете между поставената на първо място и на второ място е значителна.

На второ място според ЕТ е укриване на данъци чрез осигуряване на непълен работен ден. Докато за ЮЛ втората по популярност форма е източването на ДДС. Осигуровките са втората по значение форма и според ГД.

Интересно е наблюдението, че сред топ 5 най-популярни форми за укриване на данъци при ГД се срещат две форми, които или са по-назад в класирането, или не присъстват в представите на ЕТ и ЮЛ - продажба на фирми със задължения и недеклаиране на доходи от ФЛ.

Фигура 42 Топ 5 форми ползвани форми за укриване на данъци

6.2. Разкриваемост и санкции при укриване на задължения

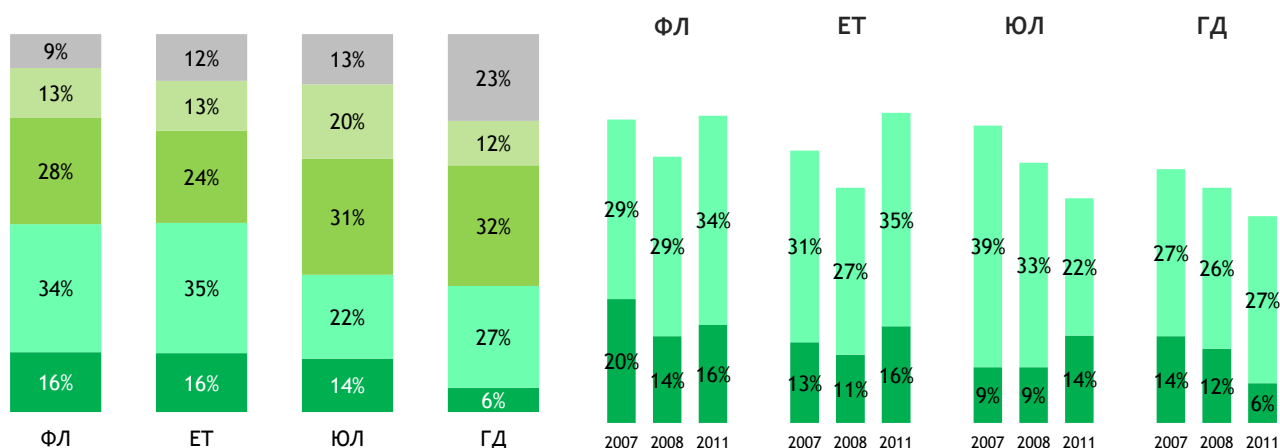
Делът на ЮЛ и ГД, които смятат, че вероятността една фирма да бъде разкрита за укриване на задължения, е сравнително по-висок отколкото сред другите две групи данъкоплатци (ФЛ и ЕТ). Като цяло, през изследваните периоди сред този тип организации се наблюдава ясно изразена тенденция към увеличаване на дела на тези, които споделят мнението, че вероятността за разкриваемост е голяма, и обратно - намалява делът на убедените, че вероятността за разкриваемост е малка. Ако през 2007 година почти половината представители на ЮЛ и над 40% от ГД споделят мнението, че вероятността от разкриване е малка и много малка, то през настоящата година тези дялове са съответно 36% и 33%. Устойчиво намалява делът на убедените ГД, че вероятността за разкриваемост е “много малка”.

За разлика от споменатите вече групи, то при ФЛ и ЕТ се наблюдава ръст спрямо 2008 година на мнението, че вероятността от разкриване е малка. Около половината от ФЛ и ЕТ са убедени, че тази вероятност е по-скоро малка. Този дял се е увеличил спрямо 2008 година със 7 пункта при ФЛ и 13 пункта при ЕТ.

Фигура 43 Вероятност за разкриване на укрити данъци

■ Много малка ■ По-скоро малка
■ По-скоро голяма ■ Много голяма
■ НЗ /БО

“Малка вероятност”

В: Според Вас, каква е вероятността една фирма /човек да бъде разкрита /разкрит, ако укриве данъци?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

За разлика от разпределението на мненията за разкриваемост на укрити данъци, при мненията за разкриваемост на укрити осигуровки липсва устойчива тенденция. Характерно за всички групи данъкоплатци е, че през 2011 година се наблюдава ръст на мнението за “малка вероятност” на разкриване на укрити осигуровки спрямо 2008 година. От друга страна, дяловете за “малка вероятност” на разкриване на укрити осигуровки, като цяло, са по-високи от тези за “малка вероятност” на разкриване на укрити данъци.

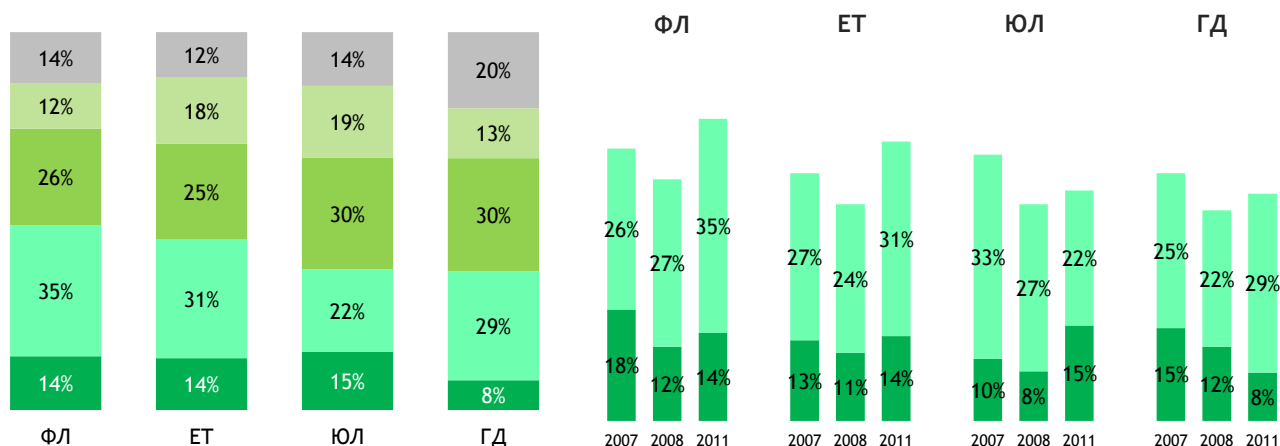
При всички групи данъкоплатци делът на тези, които смятат, че вероятността от разкриване е малка, се е увеличил в сравнение с 2008 година. Най-висок този ръст е сред ФЛ и ЕТ - с 10 пункта. Значително по-малък е ръстът при ЮЛ и ГД. Увеличение се наблюдава и на делът за “много малка” вероятност на разкриваемост при всички, с изключение на ГД.

При последните убедеността за “много малка” вероятност устойчиво намалява от 2007 година насам - за сметка на увеличаващ се дял на “по-скоро малка” вероятност.

Фигура 44 Вероятност за разкриване на укрити осигуровки

■ Много малка
■ По-скоро голяма
■ По-скоро малка
■ Много голяма
■ НЗ /Б0

“Малка вероятност”

В: Според Вас, каква е вероятността една фирма /човек да бъде разкрита /разкрит, ако укрие осигуровки?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Преобладаващото мнение за размера на санкциите при укриване на данъци е, че те са малки и неадекватни. Това мнение се споделя от половината до две трети от представителите на всички групи данъкоплатци. Най-висок е този дял сред ФЛ - 66% и сред ЕТ - 56%. Не толкова категорични са представителите на ЮЛ (49%) и ГД (51%), но и сред тях това мнение е разпространено сред около и над половината от всички.

Едно увеличаване на санкциите при укриване на данъци би било прието най-лесно от ФЛ - една трета от тях ги намират за малки. Най-трудно в необходимостта от подобни действия биха били убедени ГД и ЮЛ.

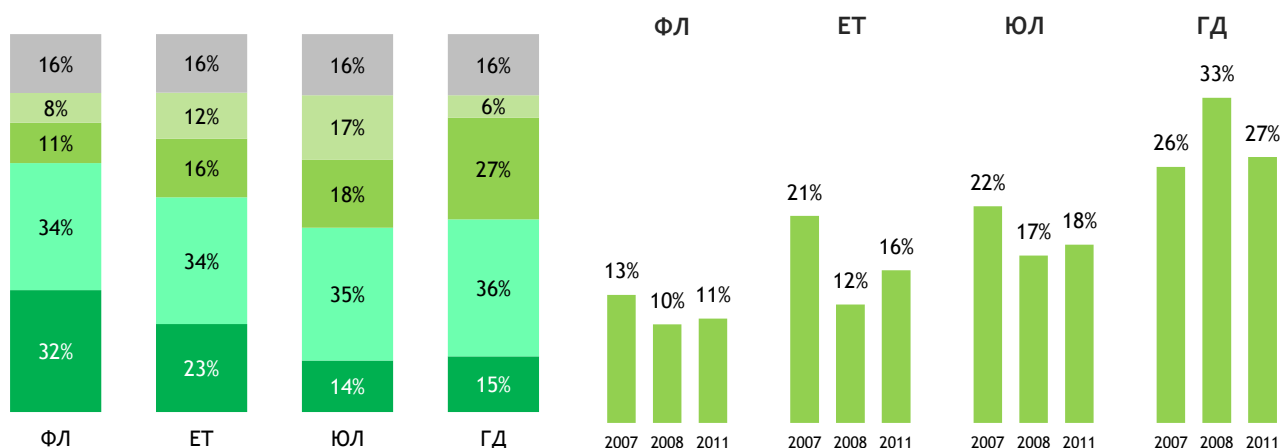
През годините се наблюдава едно запазване на нивата на отговорилите, че санкциите са такива, каквито трябва да бъдат. В най-малка степен споделят това мнение ФЛ (11%), а в най-голяма - ГД (27%).

Прави впечатление, че точно тези групи (ФЛ и ЕТ), които смятат, че вероятността от разкриване на укриване на данъци е сравнително малка, по-скоро споделят мнението, че санкциите са малки и недостатъчно адекватни. Или казано по друг начин, сред тези групи вероятността от укриване на данъци е по-голяма, защото те считат, че вероятността да бъдат "хванати" е малка, а дори и това да се случи, то санкциите също ще бъдат малки.

Фигура 45 Оценка за санкциите при укриване на данъци

■ Малки ■ Неадекватни
■ Каквито трябва да бъдат ■ Големи
■ НЗ /БО

“Каквито трябва да бъдат”

В: Според Вас, какви са санкциите, които се налагат за укриване на данъци?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Оценките на представителите на четирите групи данъкоплатци по отношение на санкциите при укриване на осигуровки са сходни на оценките, които дават за укриването на данъци.

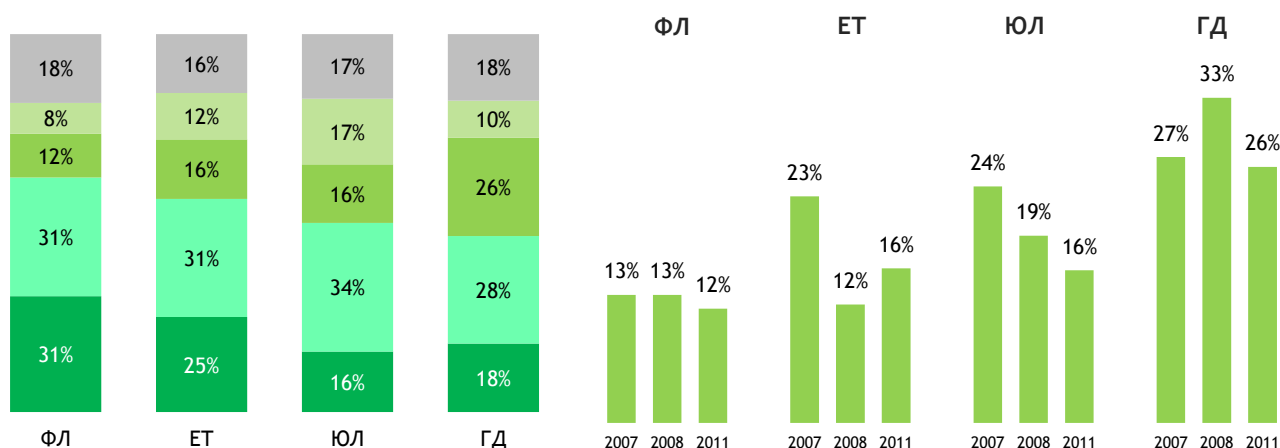
Отново ФЛ и ЕТ изразяват мнението, че санкциите са по-скоро малки и неадекватни, докато това мнение при ЮЛ и ГДО е значително по-слабо разпространено.

Липсва ясно изразена тенденция, която да е в сила за всички изследвани групи по отговорите на този въпрос. Известно изключение са ЮЛ, при които дялът на определящите санкциите като такива, каквито трябва да бъдат, намалява постоянно и от 24% през 2007 година е 16% през 2011 година. Докато при ФЛ този дял се запазва непроменен през годините, а при ЕТ и ГД варира, като е ту по-висок, ту по-нисък.

Фигура 46 Оценка за санкциите при укриване на осигуровки

■ Малки
■ Неадекватни
■ Каквито трябва да бъдат
■ Големи
■ НЗ /БО

“Каквито трябва да бъдат”

В: Според Вас, какви са санкциите, които се налагат за укриване на осигуровки?

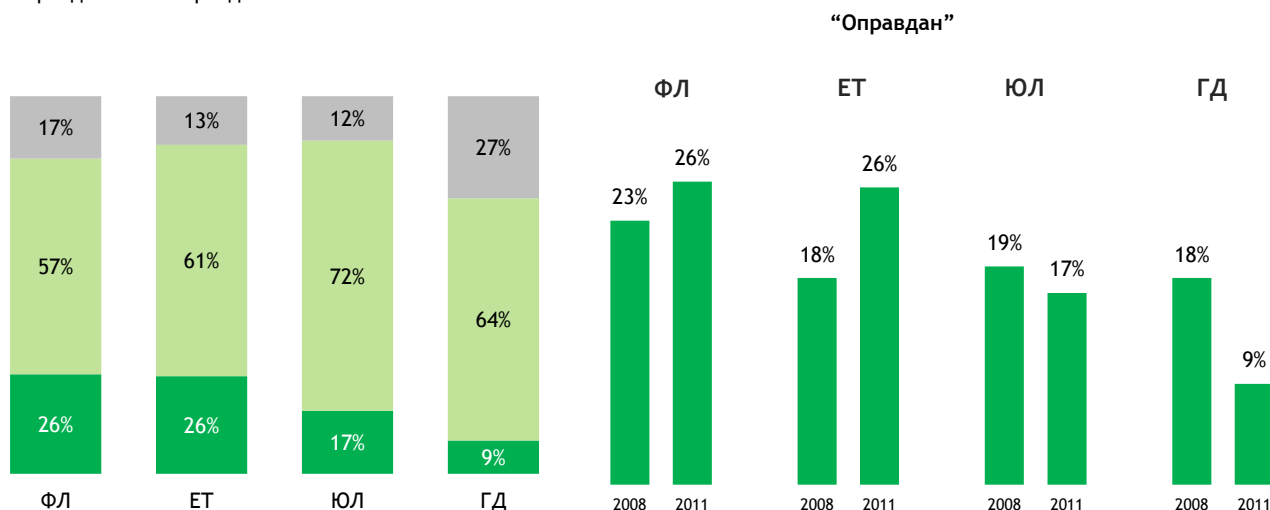
БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Много близки са и оценките за риска при укриване на данъци и осигуровки. Отново се наблюдава най-висок дял на определящите този риск като оправдан при ФЛ и ЕТ. При тях дори той се увеличава спрямо 2008 година (с 4 до 10 пункта). Докато при ГД този дял е най-нисък. При тях се наблюдава и намаление спрямо 2008 година.

Като цяло, може да се каже, че независимо от групата данъкоплатци, средно между 60% и 70% смятат, че рискът при укриване на данъци и осигуровки е неоправдан.

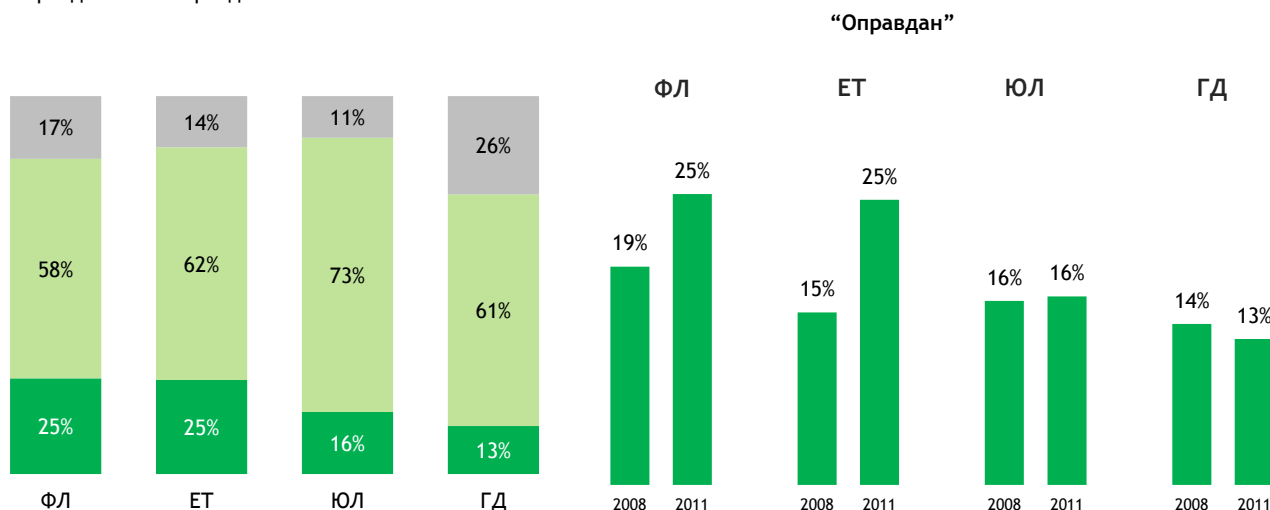
Фигура 47 Оценка на риска при укриване на данъци

■ Оправдан ■ Неоправдан ■ НЗ / БО

Фигура 48 Оценка на риска при укриване на осигуровки

■ Оправдан ■ Неоправдан ■ НЗ / БО

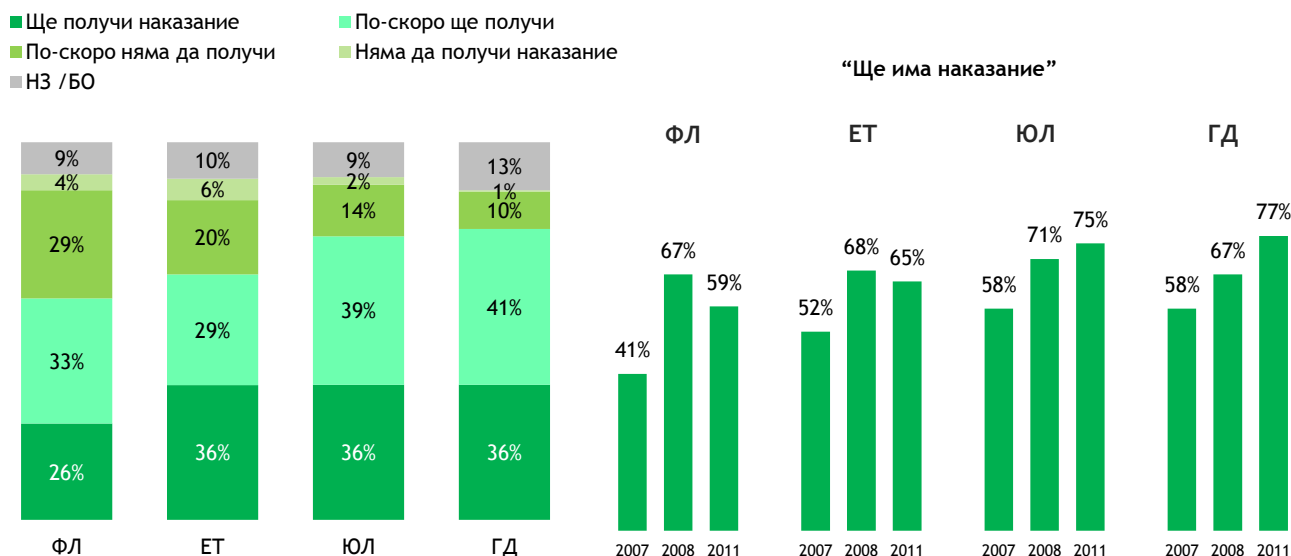
В: Оправдан или неоправдан е рискът фирма /човек да укрива оданъци /осигуровки?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

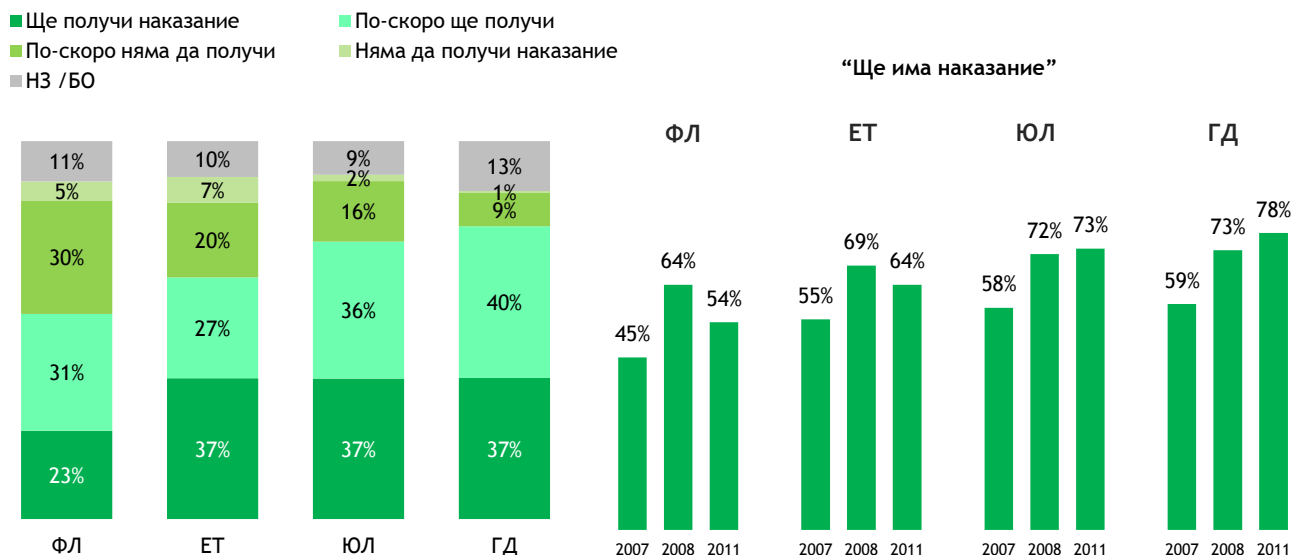
Очакванията на изследваните лица са, че в резултат на укриването на данъци или осигуровки, гражданите и фирмите “ще получат” или “по-скоро ще получат” определените санкции. Този дял отново е по-нисък при ФЛ и донякъде при ЕТ, а най-висок е при ГД.

През изследваните периоди при ЮЛ и ГД се наблюдава нарастване на дела на тези, които смятат, че ще има наказание за некоректните платци. При другите две групи - ЕТ и ФЛ - подобна тенденция не се наблюдава.

Фигура 49 Очакване за наказание при уличаване в укриване на данъци

Фигура 50 Очакване за наказание при уличаване в укриване на осигуровки

В: Каква е вероятността за получаване на санкции, ако фирма /гражданин укриве данъци /осигуровки?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

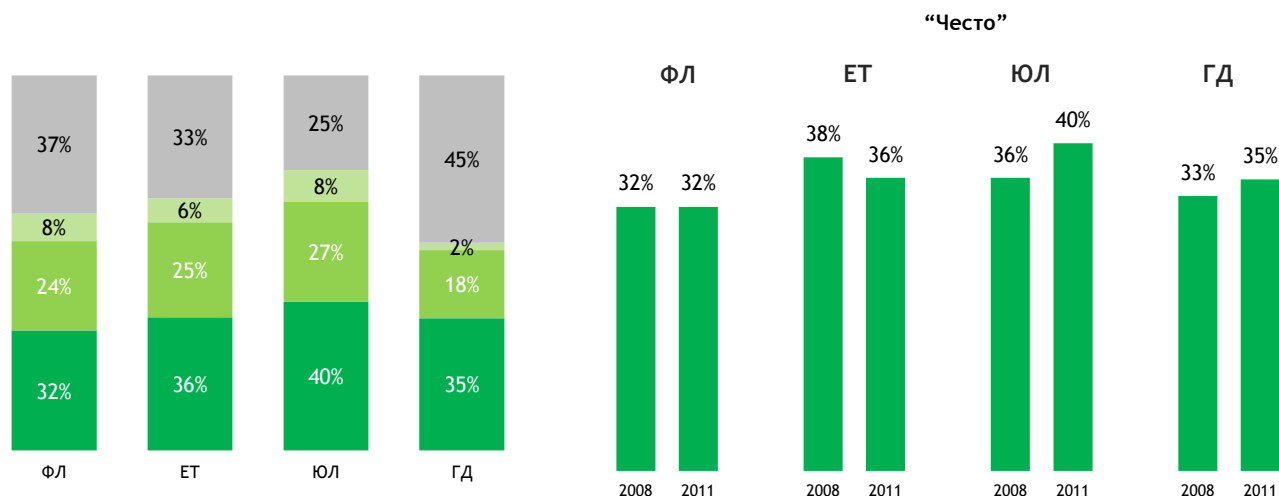
Около и над една трета от представителите на всички групи данъкоплатци вярват, че данъчните често се споразумяват с лицата и фирмите, които укриват данъци и осигуровки. Този дял е най-висок сред представителите на ЮЛ - 40%.

Няма статистически значима разлика в дяловете на посочилите отговор “често” през 2011 година спрямо 2008 година.

Общо, около една четвърт от гражданите и фирмите споделят, че споразуменията с данъчните по-скоро са рядкост отколкото честа практика. Значително по-нисък е този дял при ГД, но сред тях е също така най-високият дял на неизразяващите мнение (нямат мнение или не желаят да отговорят) по този въпрос (43%).

Фигура 51 Очакване за споразумение с данъчните /честота на споразумяване

■ Често ■ Рядко ■ Никога ■ НЗ /БО

В: Според Вас, колко често представителите на фирми /гражданите, укриващи данъци и осигуровки, се споразумяват с данъчните?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

6.3. Ползване на фактури и касови бележки

Единствено сред представителите на ЕТ е донякъде разпространена нагласата да се купува стока на ниска цена, дори и без да се получи насреща фактура. Това виждане се споделя от 1 от 5 ЕТ.

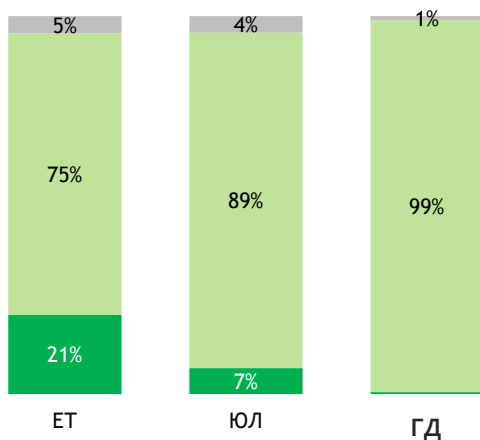
При ЮЛ лица под 10% са склонни да получат стока на по-ниска цена без фактура, докато при ГД практически няма фирми, които да предпочитат подобна практика.

През изследвания период сред ГД има ясно видима тенденция към намаляване дела на предпочитащите стоки на по-ниски цени, но без фактура. Докато през 2007 година той е бил 6%, то сега е само незначителният 1%.

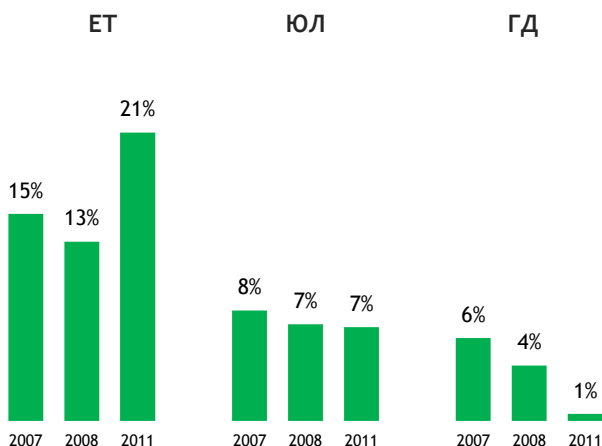
При ЮЛ този дял остава без промяна през годините, докато при ЕТ се вижда нарастване. При последните делът на предпочитащите да пазаруват стоки на ниски цени, независимо, че не биха получили фактура за това, и през трите изследвани периода е най-висок в сравнение с останалите групи данъкоплатци. През 2011 година има увеличение на отговорите по тази позиция с почти 10 пункта - от 13% през 2008 до 21% през 2011 година.

Фигура 52 Нагласи за ползване на фактури

- Стока на ниска цена, дори и без фактура
- Стока с фактура
- НЗ /БО

“Стока на ниска цена, дори и без фактура”

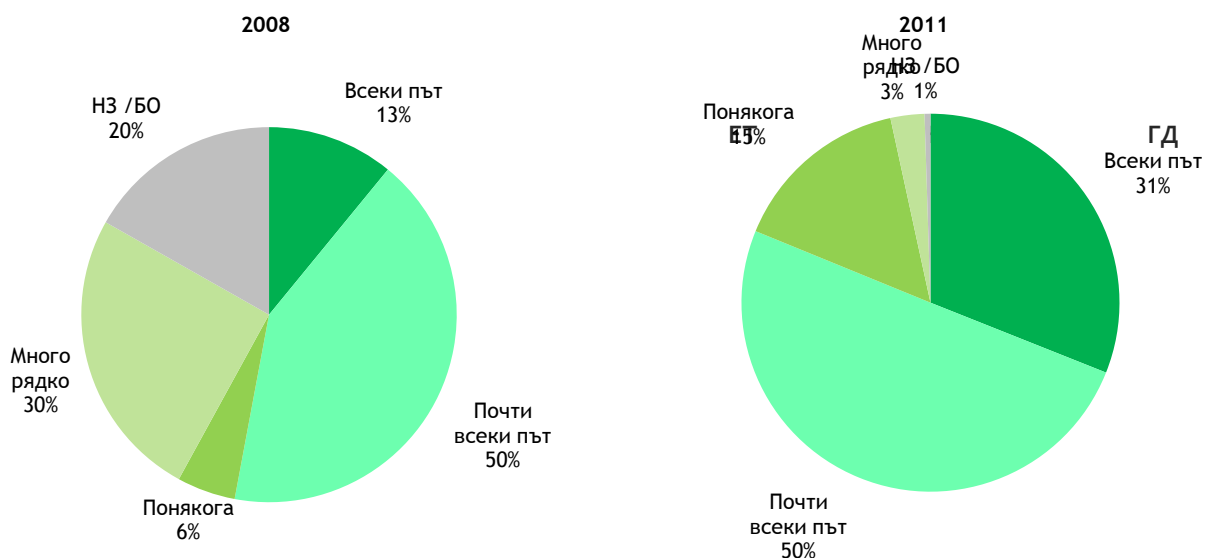
В: Коато пазарувате за Вашата фирма, кое за Вас е по-важно?

БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

В сравнение с 2008 година, силно е нараснал делът на гражданите, които заявяват, че всеки път, когато пазаруват, получават касови бележки - от 13% на 31%. Това е за сметка на тези, които дават отговор “много рядко”, които са намалели 10 пъти - от 30% на едва 3%.

Това е, по всяка вероятност, следствие на промененото убеждение на хората. Докато през 2008 година получаването на касови бележки е определяно като съвсем маловажно от 30% от всички ФЛ, то през 2011 година този дял е 6%.

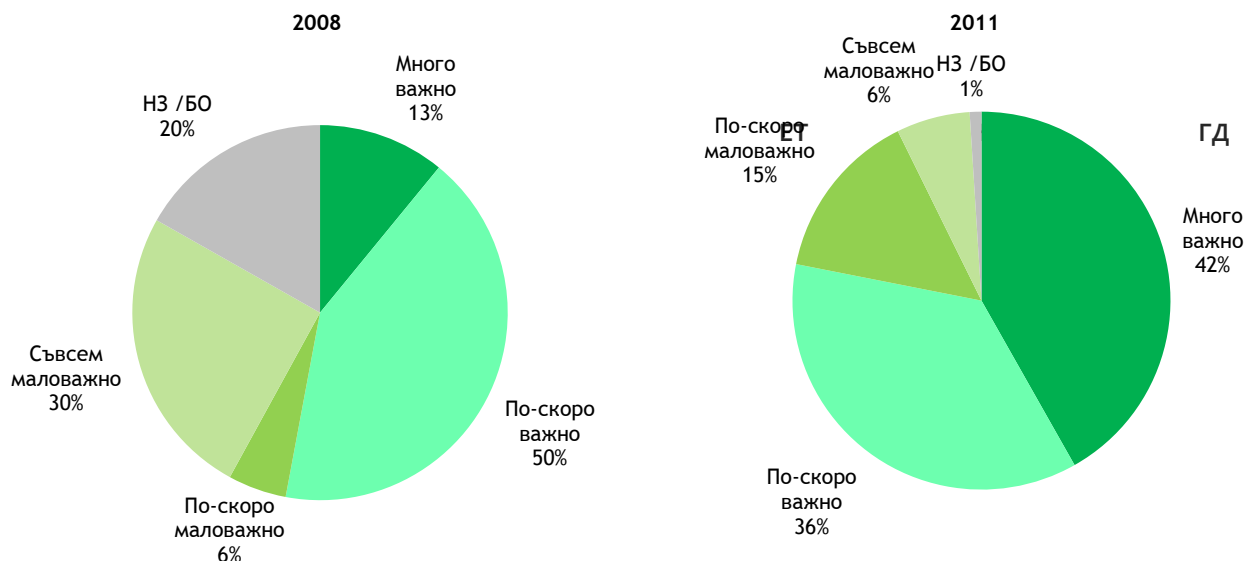
Фигура 53 Практики на получаване на касови бележки

В: Когато пазарувате, колко често получавате касова бележка, без изрично да поискате такава?

БАЗА (2011): ФЛ N=814

Фигура 54 Важност на получаване на касова бележка

В: Доколко е важно /маловажно за Вас да получите касова бележка, когато пазарувате?

БАЗА (2011): ФЛ N=814

6.4. Причини за недеклариране и неплащане на задължения

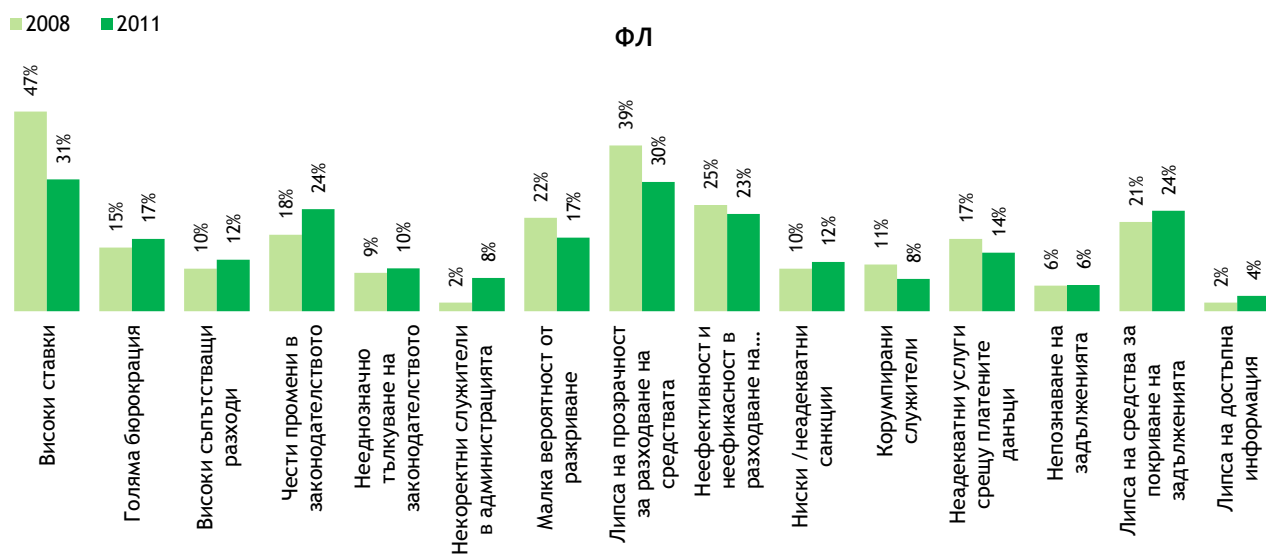
Високите ставки и липсата на прозрачност при изразходването на събраните средства са основните причини според ФЛ за неплащане на данъчни задължения. Въпреки това, делът на тези причини регистрира спад от съответно 16 пункта и 9 пункта спрямо 2008 година. Честите промени в законодателството и липсата на финансови средства за покриване на задълженията са следващите причини за неплащане на данъци. Единствените две позиции, които бележат съществен ръст през 2011 година спрямо 2008 година са честите промени в законодателството и липсата на средства за покриването на задълженията.

Високите ставки са основна причина според представителите на ЕТ (33%) и ЮЛ (37%). Но и в двете групи, при тази причина се наблюдава спад спрямо 2008 година. Спадът е средно около 14 пункта. На второ място и сред двете целеви групи данъкоплатци е липсата на средства за покриване на данъчните задължения, която, също както при ФЛ, е с увеличен дял спрямо 2008 година.

Ако през 2008 година според ГД основна причина за неплащане на задължения са били високите ставки (43%), то през 2011 година те са причина за само 9% от фирмите. За сметка на това, значителен ръст се наблюдава при причините, свързани с нееднозначното тълкуване на законодателството (33% през 2011 година спрямо 12% през 2008) и липсата на финансови средства за покриване на задълженията (32% през 2011 година спрямо 10% през 2008).

Като цяло, независимо от групата данъкоплатци, липсата на средства започва да се превръща в един от основните (ако не и основен) проблем за покриване на данъчните задължения.

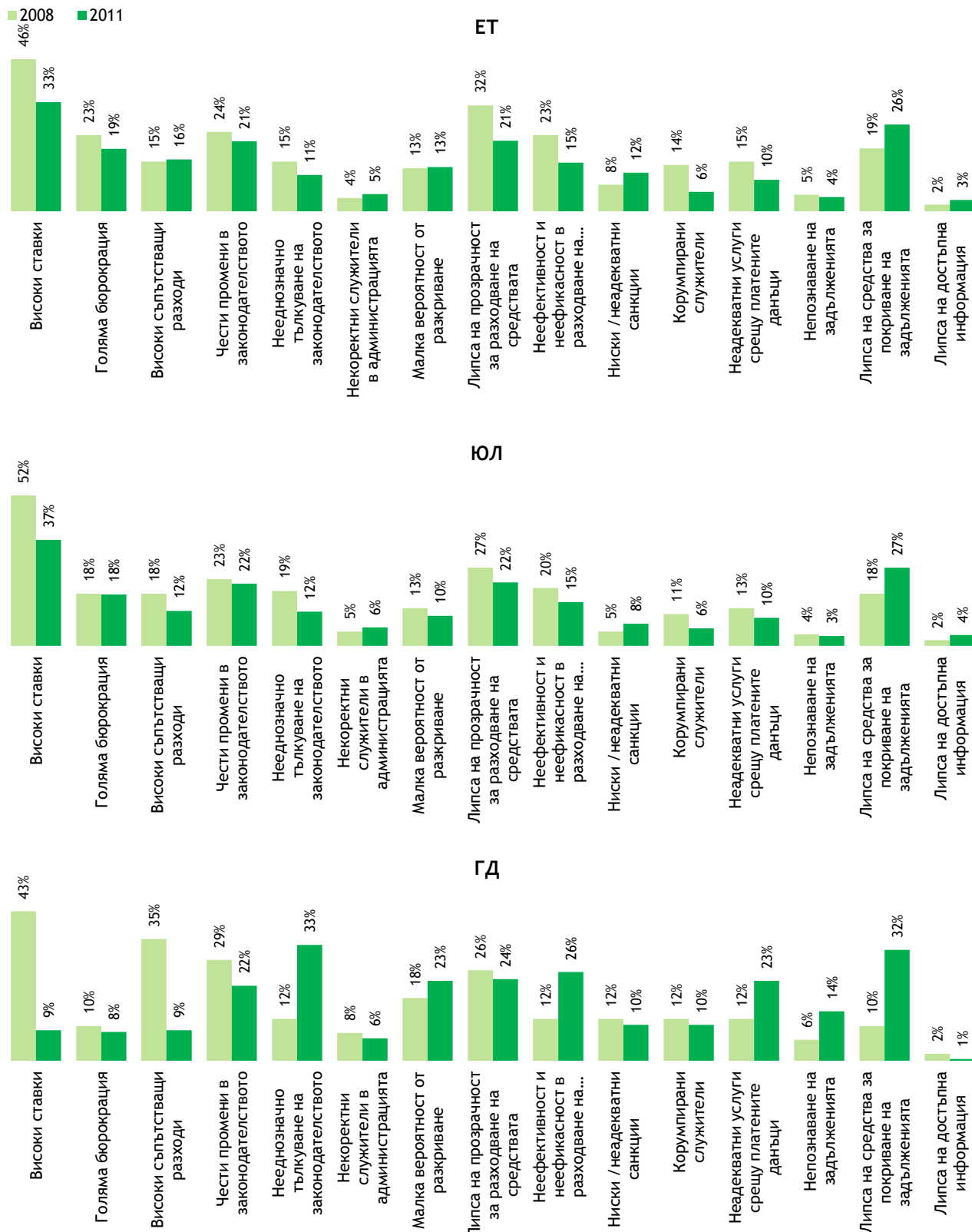
Фигура 55 Причини за неплащане на данъци (а)

В: Според Вас, какви са основните причини някои граждани да не декларират и плащат дължимите данъци ?

БАЗА (2011): ФЛ N=814

Фигура 55 Причини за неплащане на данъци (б)

В: Според Вас, какви са основните причини някои фирми да не декларират и плащат дължимите данъци ?

БАЗА (2011): ET N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

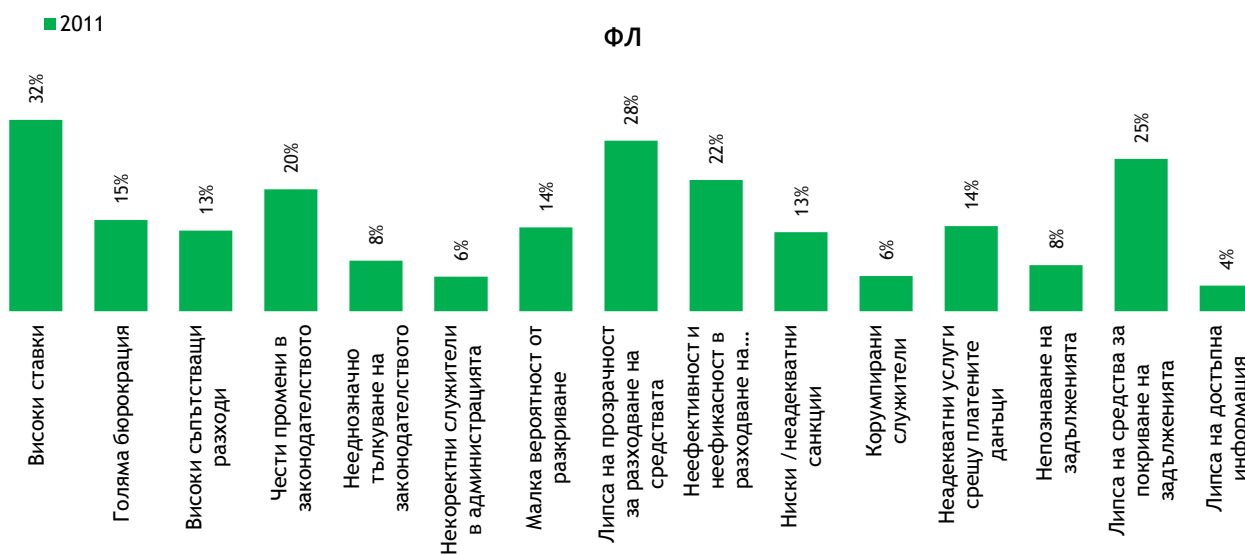
Според ФЛ, основните причини за неплащане на осигурителни задължения са високите ставки (32%), липсата на прозрачност за разходване на средствата (28%) и липсата на финансови средства за покриване на задълженията (25%).

Много сходна е ситуацията и за ЕТ, и за ЮЛ. При тези групи липсата на финансови средства минава на второ място (съответно 30% и 29%) - пред липсата на прозрачност при разходване на средствата, но дяловете са сравними и по-високи от тези при ФЛ.

За представителите на ГД ситуацията изглежда доста по-различна. Като ключова причина, на първо място, те посочват липсата на финансови средства (32%). На второ място като причина се посочва нееднозначното тълкуване на законодателството (31%). Други обстоятелства, които ГД изтъкват като проблемни за неплащане на осигурителни задължения, са неефективността и нецелесъобразността на изразходване на събраните от държавата средства (29%) и честите промени в законодателството (24%). В най-малка степен ГД смятат, че причини за неплащане на задълженията са некоректните служители, голямата бюрокрация и ниските санкции.

Отново и тук, както и при причините за неплащане на данъци, прави впечатление високият дял на посочилите липсата на средства като причина за наплащане на задълженията.

Фигура 56 Причини за неплащане на осигуровки (а)

В: Според Вас, какви са основните причини някои граждани да не декларират и плащат дължимите осигуровки?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Фигура 56 Причини за неплащане на осигуровки (б)

В: Според Вас, какви са основните причини някои фирми да не декларират и плащат дължимите осигуровки?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

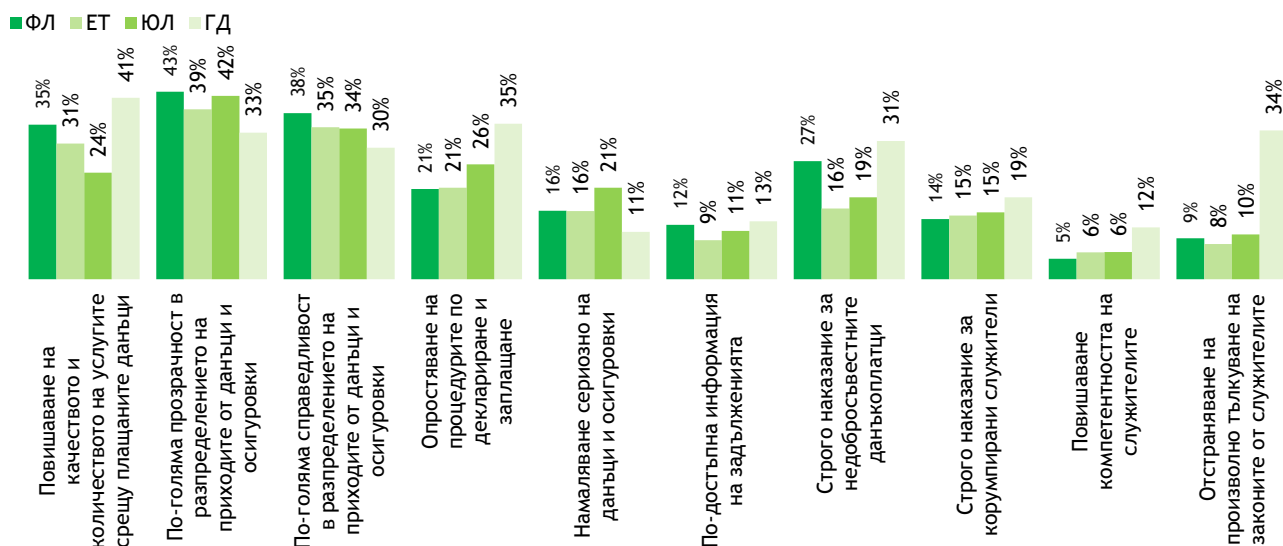
6.5. Условия за плащане от повече граждани /фирми

За представителите на ГД основните сфери, които трябва да се променят, за да се създадат условия повече фирми да декларират и плащат своите задължения, са повишаване на качеството и количеството на предлаганите срещу данъците услуги (41%), опростяване на процедурите по декларирането и заплащането на данъчни и осигурителни задължения (35%) и отстраняване на произволното тълкуване на законите от страна на служителите в данъчните институции (34%).

За ФЛ на първо място трябва да се промени “прозрачността” в разпределението на данъчните и осигурителните приходи (43%) и да се повиши качеството и количеството на предлаганите срещу данъците услуги (35%).

ЮЛ и ЕТ изразяват сходни позиции по отношение на промените, които са необходими, за да започнат повече фирми да декларират и плащат своите задължения. Отново, прозрачността в разпределянето на данъчните и осигурителните приходи (съответно 42% и 39%), но в комбинация с по-голяма справедливост в тяхното разпределяне (съответно 34% и 35%), са водещи сфери с необходимост от промени според двете групи данъкоплатци.

Фигура 57 Условия за плащане на данъци от повече фирми

В: Според Вас, какво трябва да се промени, за да започнат повече фирми да декларират и плащат дължимите данъци?

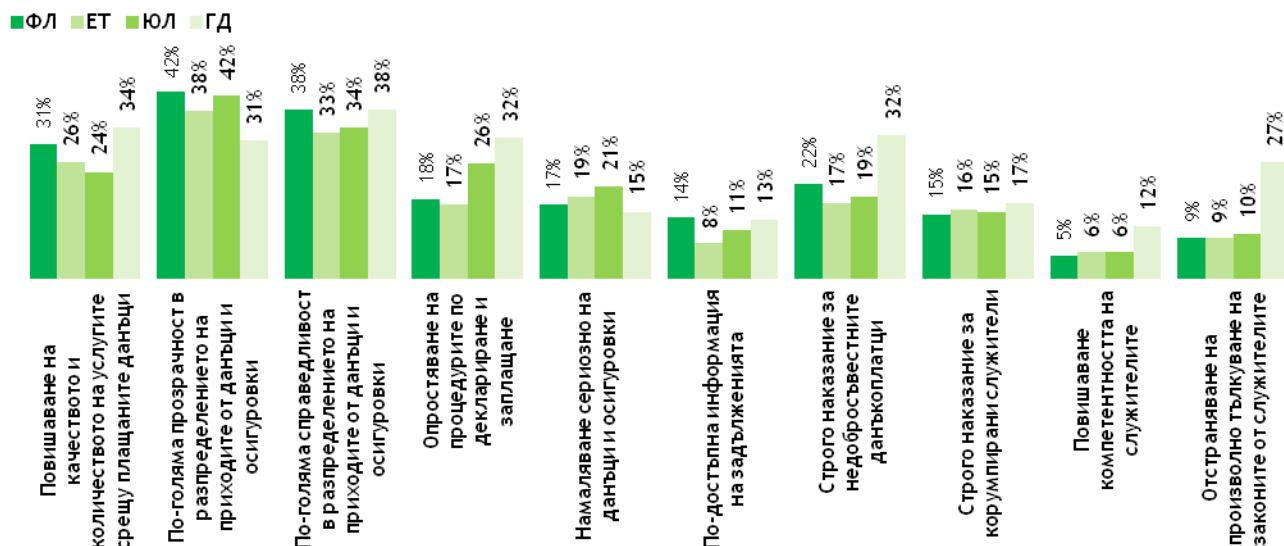
БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Може да се обобщи, че за да се плащат данъци от повече лица, е необходимо да има по-голяма прозрачност и справедливост при разпределянето на приходи от данъци и осигуровки. Към това може да се добави и повишаването на качеството и количеството на предлаганите от държавата услуги. Според представителите на ГД този списък може да бъде допълнен и с налагането на строги наказания към некоректните платци, както и отстраняването на произволното тълкуване на законите от служителите на администрацията.

Много подобни са и условията, които трябва да бъдат изпълнени, за да се увеличи делът на тези компании, които декларират и плащат коректно осигуровките на своите служители. И в този случай мненията на ФЛ, ЕТ и ЮЛ са близки, като на първо място се поставят прозрачността и справедливостта при разпределението на приходите.

Представителите на ГД споделят това мнение, но като важни посочват също опростяването на процедурите, по-строги наказания за недобросъвестните данъкоплатци и отстраняване на произволното тълкуване на закони от страна на служителите.

Фигура 58 Условия за плащане на осигуровки от повече фирми

В: Според Вас, какво трябва да се промени, за да започнат повече фирми да декларират и плащат дължимите осигуровки?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

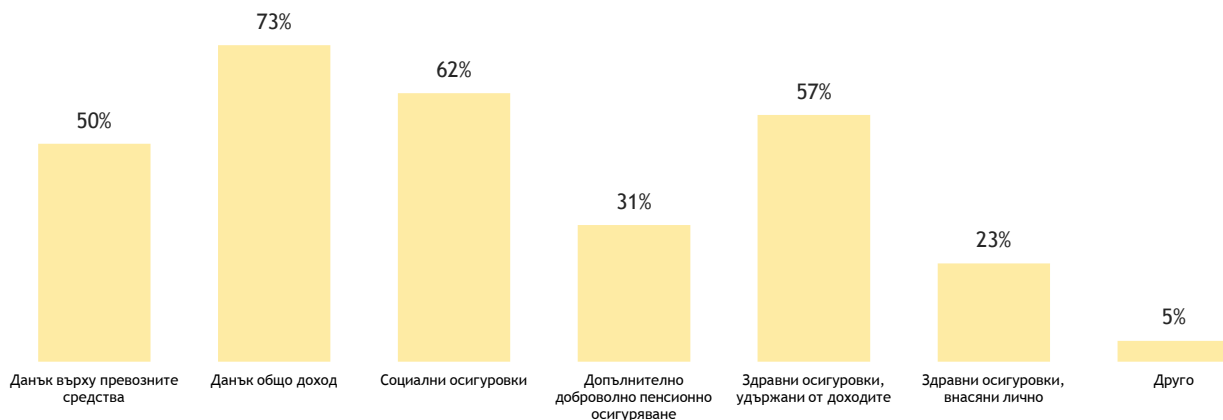
[7] Практики на ползване на услуги на НАП

7.1. Видове задължения

Водещо задължение при ФЛ е плащането на данък общ доход (73%). На второ място стои задължението за плащане на социални осигуровки, които не са внасяни лично (62%). И на трето място идват като задължения здравните осигуровки, удържани от доходите (57%).

Изведените резултати показват една картина на ясно ангажиране на физическите лица преди всичко с отношението към данъка върху труда им за целите на държавата, на второ място грижа за бъдещето им положение, и едва на трето място и последно място - грижа за настоящето им здравословно състояние.

Фигура 59 Видове задължения, плащани от гражданите

В: Вие лично кои от следните данъци, такси и осигуровки плащате?

БАЗА (2011): ФЛ N=814.

Сред представителите на бизнеса на първо място от задълженията се нарежда плащането на социални и здравни осигуровки. Особено силно това се откроява за ГД, където тези задължения достигат практическия си таван от 99%, макар разликата да не е толкова съществена, що се отнася до другите основни данъчни задължения на ГД. При ЕТ плащането на здравни и социални осигуровки е изведено на първо място с дял в пъти по-голям от другите им основни задължения. Първото място, заемано от тези задължения, може да се обясни с факта, че тези задължения са пряко свързани с личните интереси на наетия персонал и необходимостта тези интереси да бъдат съблюдавани.

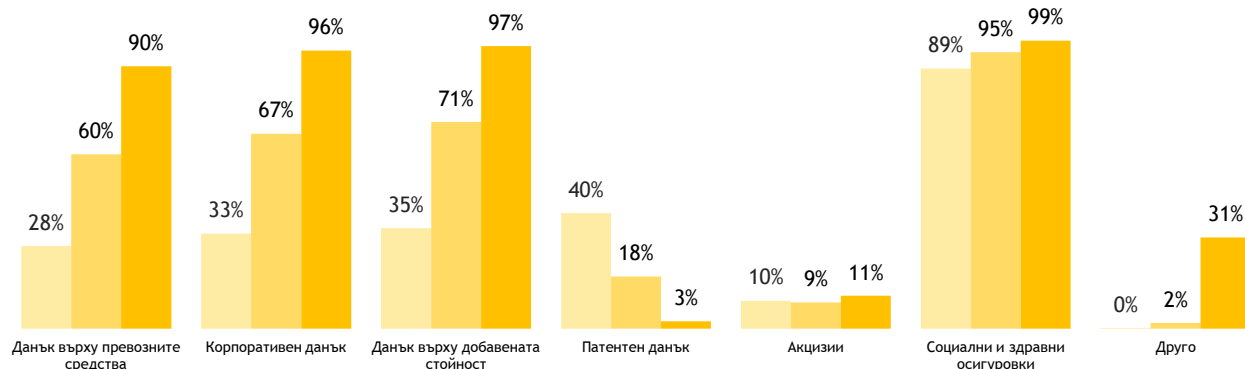
На второ място за ЮЛ и ГД се откроява данък върху добавената стойност - съответно 81% и 97%. Между данъчните задължения за тези две категории данъкоплатци ДДС се откроява като най-важният данък за тях. При ЕТ на първо място, преди данъка върху добавената стойност, излиза патентният данък, като това най-вероятно е свързано с вида предприятия, които по принцип представляват ЕТ - обикновено фокусирани върху уменията и предприемчивостта на един човек.

Корпоративният данък заема трето място за ГД и ЮЛ, второ място по значение сред данъците. При ГД тази категория следва плътно задълженията за ДДС - 1 пункт по-нисък дял. На трето място (съответно четвърто място за ЕТ) сред данъчните задължения за всички групи се откроява данъка върху превозните средства.

Важно е да се отбележи също така, че вниманието, което се обръща на основните задължения, е много голямо при ГД и различните задължения са с 90% или над този процент дялове.

Фигура 60 Видове задължения, плащани от фирмите

■ ЕТ ■ ЮЛ ■ ГД

В: Кои от следните данъци и осигуровки плаща Вашата фирма?

БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

7.2. Време и разходи за изпълнение на задълженията

Оценките на трите категории данъкоплатци от бизнеса по отношение на времето и разходите, които те правят при изпълнение на своите задължения са сравними една с друга.

По отношение на общото време, при ЕТ 22% посочват, че изразходваното време е много, същият дял се отнася и за ГД, докато 28% от ЮЛ определят разходваното време като повече от нормалното. При трите групи преобладаващото мнение е, че разходваното време е в нормални граници, като дяловете са над два пъти по-високи от дела на считащите, че разходват много време.

Като основни времеви разходи при фирмите се посочва чакането в офисите на НАП и попълването на декларациите. От особено голямо значение е да се отбележи, че това са разходи, свързани предимно с времеви ресурс и с така наречените опортюнистични разходи.

При ЕТ чакането в НАП е на първо място (31% определят като “много” времето, отделено за това), на второ място стоят времето по попълването на декларациите (25%).

При ЮЛ моделът е същият, като 32% посочват, че за чакането в офисите на НАП се отделя много време, и на второ място за попълване на декларациите (28%).

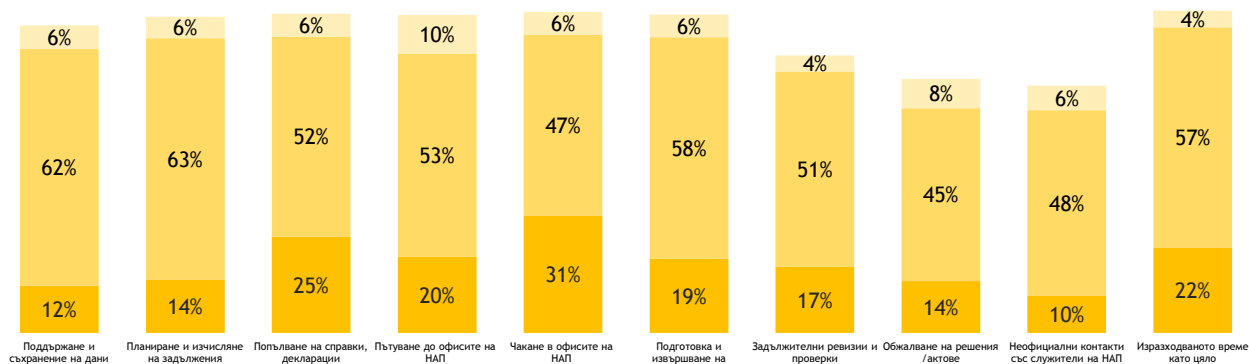
При ГД с най-голяма тежест се определя времето за попълване на справки и декларации като много (30%), с което извеждат тази категория на първо място по значение. На второ място, за разлика от другите две групи - ЕТ и ЮЛ, при ГД идва категорията на задължителните ревизии и проверки (28%). На трето място като категория, която се оценява като много времепоглъщаща за ГД е времето, прекарано в чакане в НАП (21%).

По отношение на развитието на оценката на времевия разход във времето: при ЕТ и ЮЛ има ясна тенденция на задържане на нивата или намаление по отношение на оценяване на изразходваното време като “много”. При ГД няма ясна тенденция за тези отделни категории. При категорията, открояваща се на първо място за 2011 година - попълване на справки и декларации, има рязко увеличение спрямо 2008 година. При категорията на второ място има задържане на нивата от 2008 година, а при третата категория - много време прекарано в чакане в НАП - има рязък спад спрямо 2008 година.

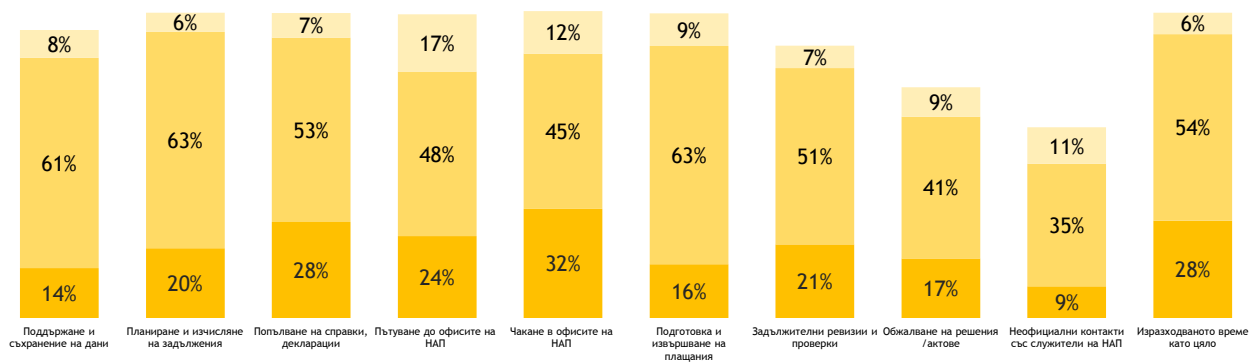
Фигура 61 Време, отделано от фирмите за изпълнение на задълженията

■ Много ■ Нормално ■ Малко

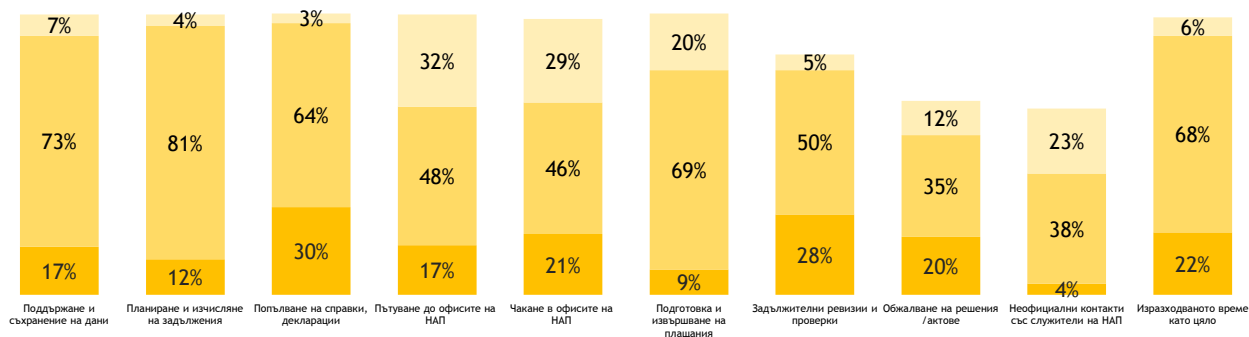
ЕТ

ЮЛ

ГД

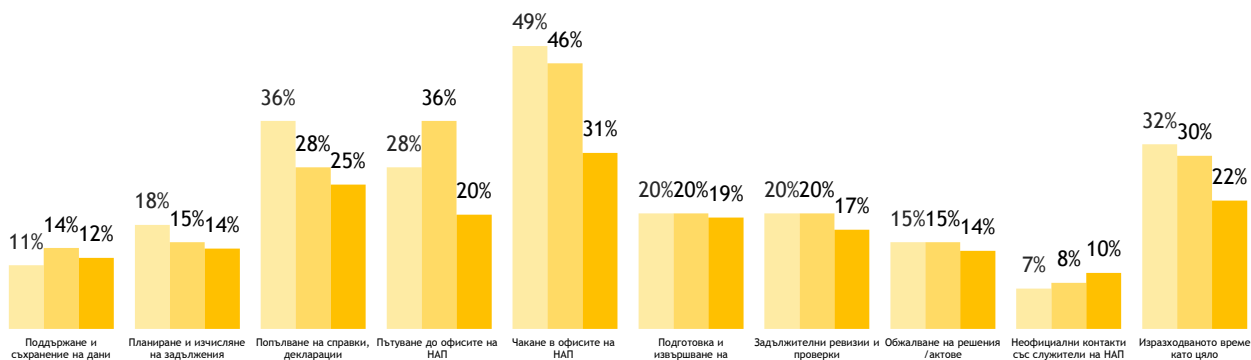
В: Как бихте определили времето, което служителите от Вашата фирма са изразходвали за изпълнение на задълженията... през последните 12 месеца?

БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

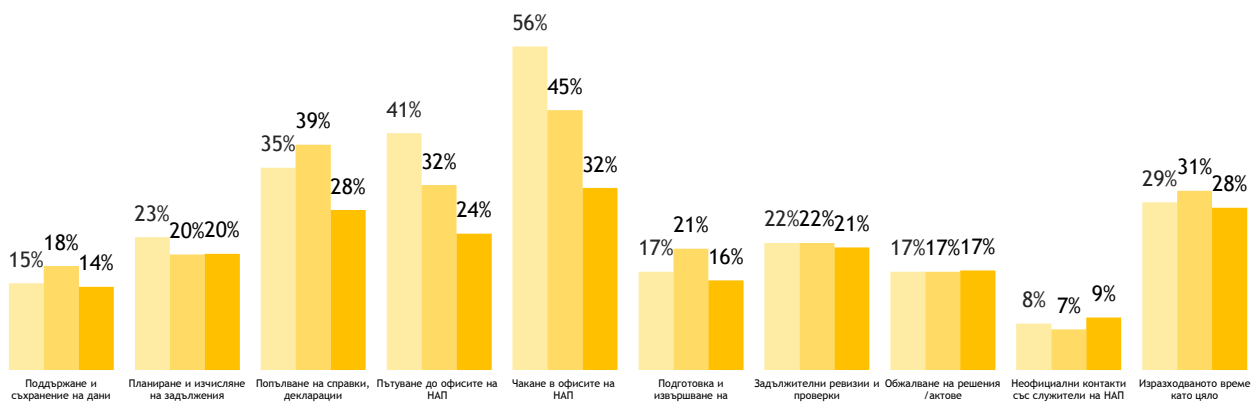
Фигура 62 Оценено като “много” времето, което фирмите отделят

■ 2007 ■ 2008 ■ 2011

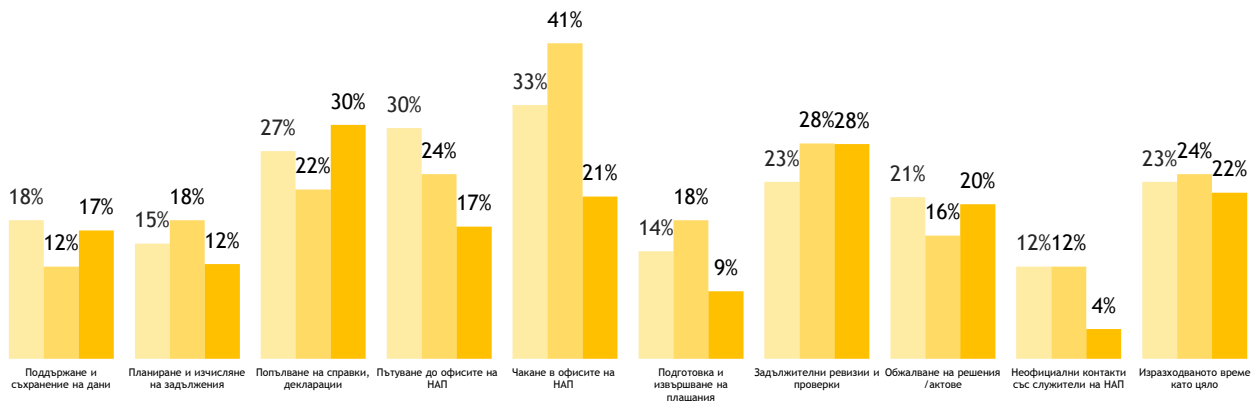
ЕТ

ЮЛ

ГД

В: Как бихте определили времето, което служителите от Вашата фирма са изразходвали за изпълнение на задълженията... през последните 12 месеца?

БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

При ЕТ на първите две места по високи разходи отново са определени категориите “чакане в офисите на НАП” и “попълване на справки и декларации” (по 22%). Дяловете, които определят тези разходи като буквални, са по-ниски от посочените дялове при отделеното време, когато то не се свързва пряко като разход при формулиране на въпроса.

При ЮЛ на първите три места стоят като “много” разходите по попълване на декларации и справки (21%), попълване и изчисляване на задълженията (19%), и разходите за транспорт до НАП (19%). Прави впечатление, че тълкуването на разход е свързано много повече тук с конкретни разходни действия, не непременно времеви ресурс.

При ГД конкретните разходи, определяни като “много”, са свързани и с изразходваното време - на първите две места стоят отново категориите “задължителни ревизии и проверки” и “попълване на справки и декларации”. Тези дялове отново са по-ниски от колкото при оценката на изразходваното време.

При ЕТ разходите за чакане в офисите на НАП като дял на категорията “много” след спад спрямо 2008 година достигат нивата от 2007 година (с 1 пункт по ниско). При тези данъкоплатци делът, определящ разходите по попълването на справки и декларации в категорията “много”, се задържа на нивото от 2008 година (увеличение от 1 пункт), след пика през 2007 година.

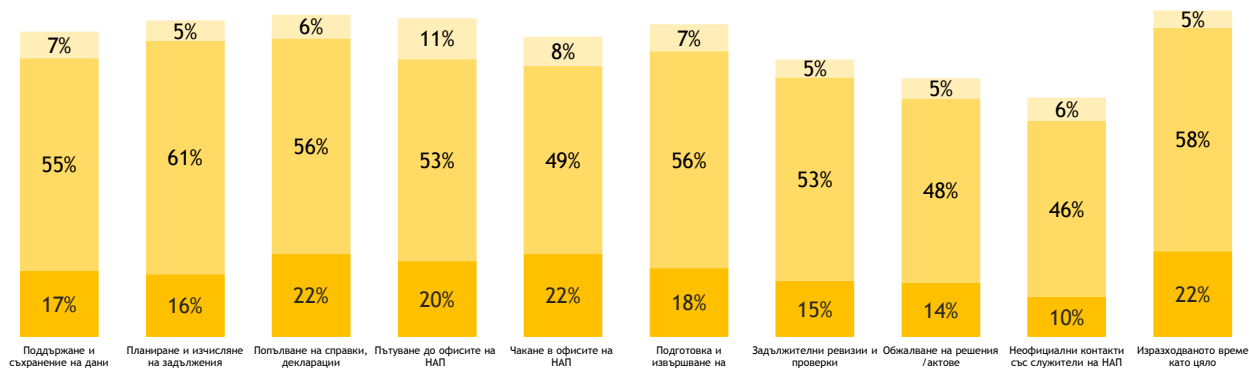
При ЮЛ делът на оценяващи разходите за попълване на справки и декларации като “много” се връща на нивото си от 2007 година. При категорията “много” разходи за пътувания до офисите на НАП има ясна тенденция на намаляване на дела, даващи такава оценка, а при категорията “попълване и изчисляване на задълженията” има ясна тенденция на увеличение на дела за последните години.

При ГД се наблюдава задържане на дяловете на основните категории разходи, определени като “много”, на нивата от 2007 година - задължителни ревизии и проверки, попълване на справки и декларации.

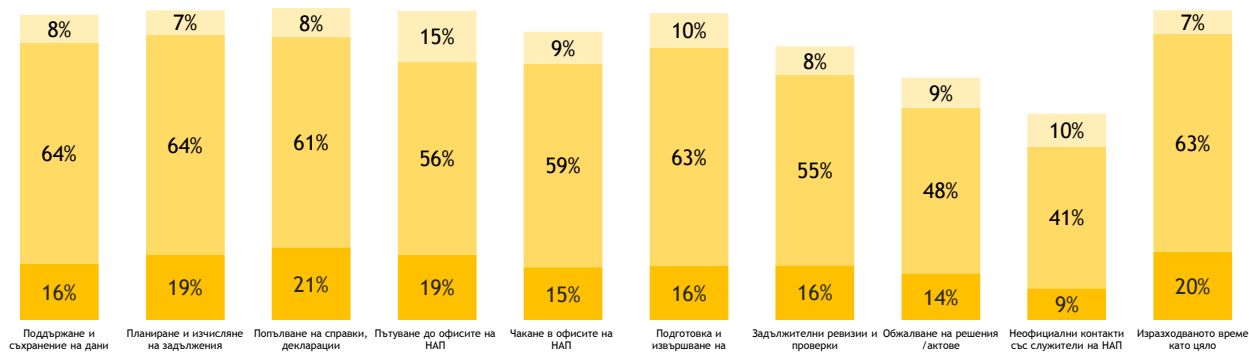
Фигура 63 Разходи, направени от фирмите, за изпълнение на задълженията

■ Много ■ Нормално ■ Малко

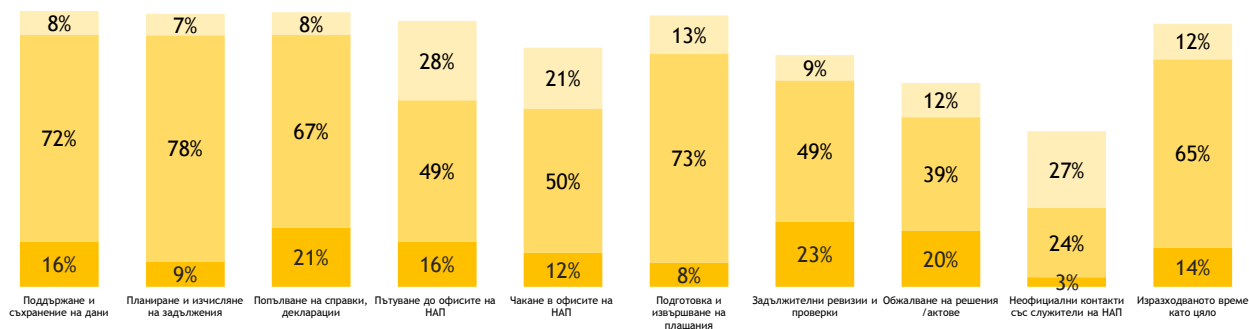
ЕТ

ЮЛ

ГД

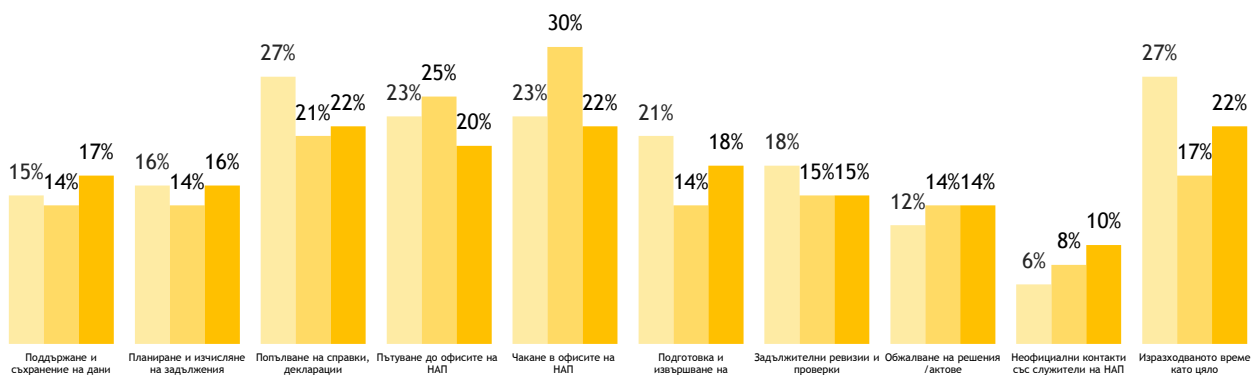
В: Как бихте определили разходите, които служителите от Вашата фирма са изразходвали за изпълнение на задълженията... през последните 12 месеца?

БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

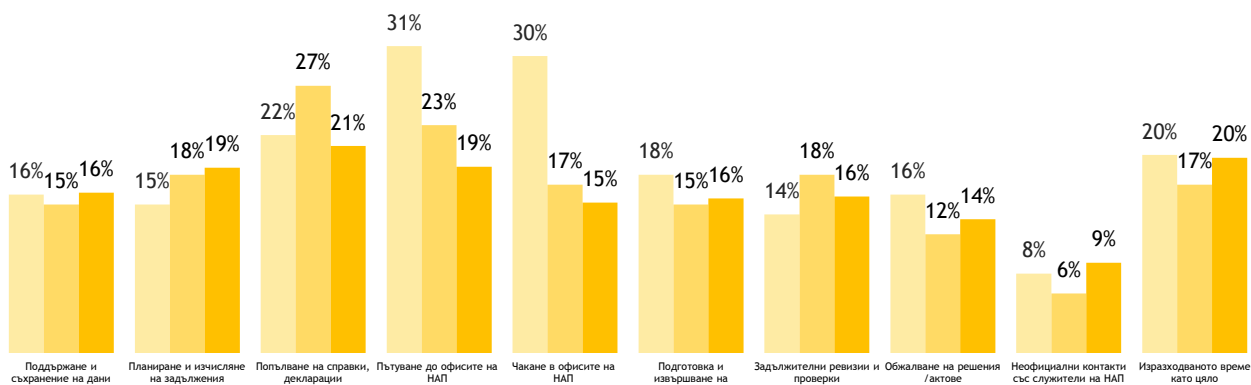
Фигура 64 Оценени като “много” разходите, които фирмите правят

■ 2007 ■ 2008 ■ 2011

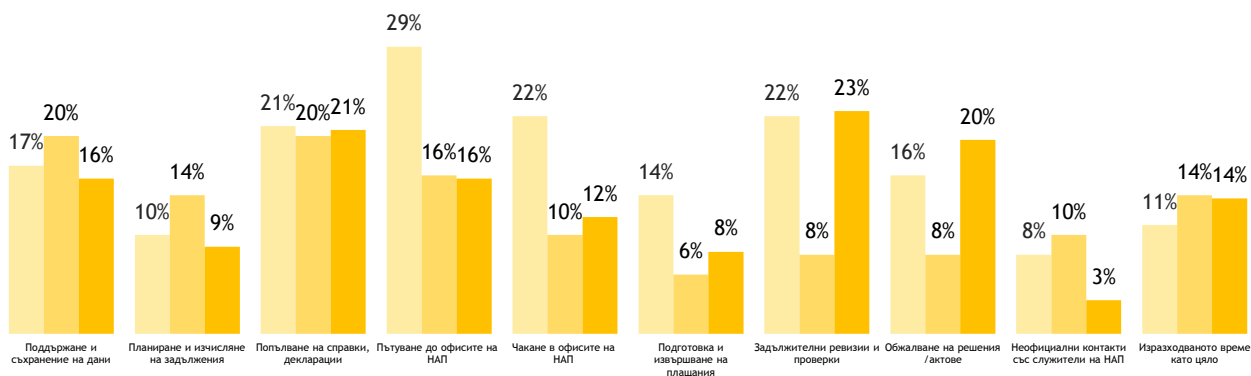
ЕТ

ЮЛ

ГД

В: Как бихте определили разходите, които служителите от Вашата фирма са изразходвали за изпълнение на задълженията... през последните 12 месеца?

БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

7.3. Ползване на електронен подпис

Електронният подпис, макар и свързан с известни разходи по придобиването му, е значително времево ресурсно улеснение за фирмите. Показаните графики сочат ясна положителна тенденция за ползването му.

Първо, ползването през 2011 година за всички категории данъкоплатци се е удвоило. Това означава, че има ясно осъзнаване на ползите за фирмата от намалените разходи при ползване на електронен подпис и възползването от тази възможност, доколкото тя е лесно достъпна и изпълнима.

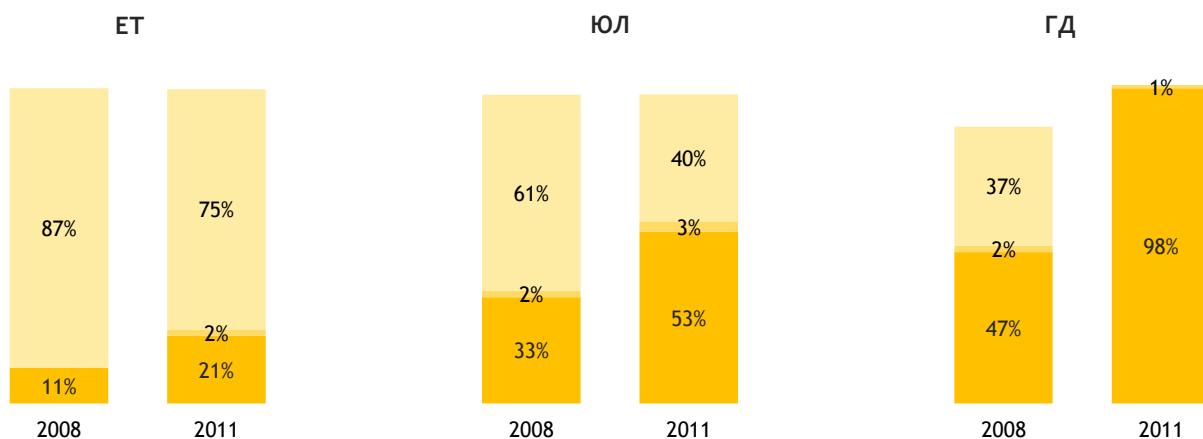
Второ, има ясна тенденция за това колкото е по-голяма фирмата, толкова по-голямо да е ползването на електронен подпис (близо два пъти е делът на следващата категория данъкоплатци спрямо категорията с по-малки предприятия). Тези разсъждения са валидни, доколкото ЕТ са предимно микропредприятия, а в състава на ЮЛ се включват и малки, и средни по големина предприятия.

При ГД през 2011 година практически това ползване достига пределната си стойност от 99%. Повече от половината ЮЛ лица (53%) имат и ползват електронен подпис. При ЕТ този дял е едва 21% (в сравнение с другите категории представители на бизнеса).

Трябва да се отбележи, че дяловете при различните категории данъкоплатци, имащи електронен подпис, но неизползващи го, са сравнително малки - от 1% до 3%.

Фигура 65 Ползване на електронен подпис

■ Имам и го ползваме ■ Имам, но не го ползваме ■ Нямам

В: Ползвате ли електронен подпис за изпълнение на данъчните и осигурителните задължения на Вашата фирма (извън задълженията по Интрастат)?

БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

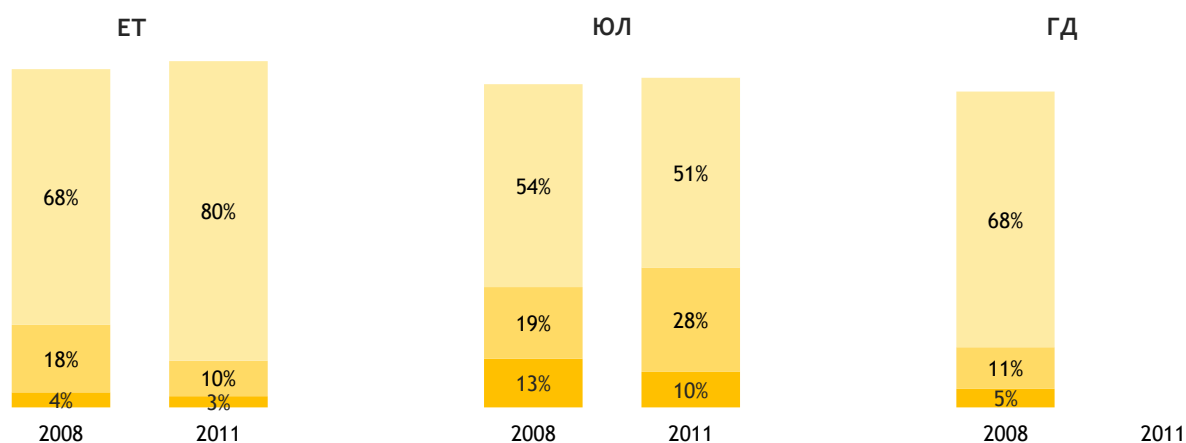
При ГД, поради факта, че през 2011 година практически всички изследвани лица имат електронен подпис, може да бъде разглеждана динамиката на намеренията през 2008 година за придобиване на електронен подпис спрямо реалното придобиване и ползване на електронен подпис през 2011 година. Въпреки че преобладаващата част от лицата през 2008 година са декларирали, че нямат намерение да получат електронен подпис през 2008 година (68%), резултатите за 2011 година сочат, че тези намерения са се променили във времето и че ползите от електронния подпис са били напълно оценени.

При ЕТ и ЮЛ в сравнение с 2008 година дяловете на невъзнамеряващи да придобият електронен подпис за следващата година съответно се увеличават с 12 пункта и намаляват с 3 пункта.

С оглед на резултатите, които се наблюдават при ГД и на реалните тенденции на увеличено ползване на електронен подпис при трите групи фирми, може да се направи предположението, че данните за намеренията за ползване на електронен подпис не са показателни. По всяка вероятност изказаните намерения за предстоящата година са по-скоро спонтанно изразени, без да носят ясна индикация за крайното решение на конкретната фирма по отношение на ползването на електронен подпис.

Фигура 66 Намерения за ползване на електронен подпис

■ Да, и вече са предприети действия ■ Да, но още не са предприети действия ■ Не

В: Планирате ли в предстоящата година да получите електронен подпис?

БАЗА (2011): ЕТ N=309, ЮЛ N=163.

7.4. Попълване на декларации

Повече от половината физически лица попълват данъчните си декларации сами. От тази гледна точка, имайки предвид че близо половината физически лица са информирани по отношение на данъчната система и повече от половината са информирани за собствените си задължения, този резултат не е учудващ. В това отношение прекият разход, който се прави от ФЛ, попълващи сами, е набавянето на информация и времето, отделено за попълването на данъчната декларация. Делът на физическите лица, които сами попълват данъчните си декларации се е увеличил с 13% спрямо 2008 година.

Значителен дял от ФЛ ползват услугите на счетоводител/финансист за попълването на данъчните им декларации. Може да се каже, че има две възможности: тази услуга да бъде срещу заплащане или това да бъде под формата на лична услуга. Особено в първия случай това води до конкретни финансови разходи, които не са обект на проучването.

Както по отношение на източниците на получаване на информация, един от основните от които е близки, роднини и колеги, значителен е делът на ползващите помощта на познати и роднини при попълването на личните данъчни декларации (19%) като обаче, се регистрира спад с близо 10% спрямо 2008 година.

Прави впечатление, че най-неизползваната категория е попълването на декларациите от служител на НАП - 4%.

Фигура 67 Лице, подготвящо личните данъчни декларации

■ Попълних я лично ■ Служител на НАП ■ Счетоводител /финансист ■ Познат /роднина ■ Друг

В: Кой попълни последната данъчна декларация, която подадохте?

БАЗА (2011): ФЛ N=814

В групата на гражданите преобладават лицата, които са попълнили данъчната си декларация за 2010 година на хартиен носител - 86%. По-голямата част са попълнили декларацията извън НАП - 69%, и по-малка част в офиса на НАП - 17%. Набавянето на хартиеното копие на декларацията на НАП, като изключим разходите и времето по попълването ѝ, е реален разход за повечето ФЛ (най-малко за 69-те процента, попълнили декларацията извън територията на НАП). За 17-те процента, попълнили декларациите на хартия в офиса на НАП, не е ясно дали това е свързано едновременно с набавянето на хартиеното копие и попълването на декларацията.

Малък дял от ФЛ - само 10% - са изтеглили декларацията от интернет сайта на НАП и са попълнили декларацията на компютър. Електронната обработка на документи по принцип е свързана с много по-ниски нива на разходите, но за ползването ѝ са нужни наличието на информираност, знания и материална база, каквито не всички ФЛ притежават.

Фигура 68 Начин на попълване на данъчната декларация за 2010 година

В: По какъв начин попълнихте своята данъчна декларация за последната година?

БАЗА (2011): ФЛ N=814,.

При трите групи фирми се наблюдава ясна тенденция по отношение на типа фирма. Повечето ГД ползват собствен счетоводител, нает във фирмата - 83%. При ЮЛ, които са по-малки фирми, този процент е 60, докато при ЕТ този процент е 28.

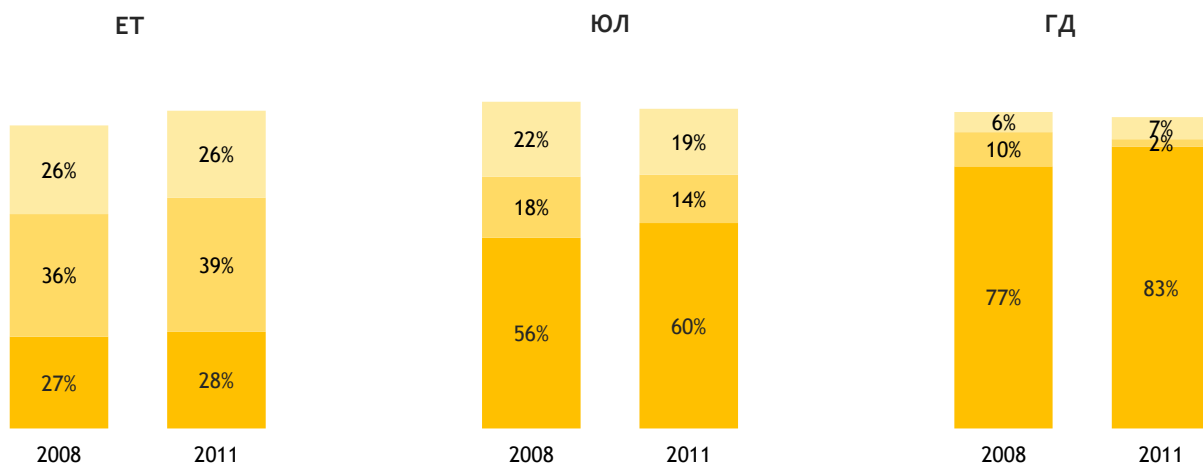
Обратна е тенденцията по отношение на дяловете на фирмите, ползващи услугата на счетоводител, неработещ във фирмата. При ЕТ този дял е най-висок - 39%, при ЮЛ делът е 14%, а при ГД е само 2%.

Подобна е тенденцията и при ползване на счетоводна фирма - 26% от ЕТ ползват такава услуга, 19% при ЮЛ и 7% при ГД.

Прави впечатление, че няма съществена динамика по отношение на отделните дялове за всички групи данъкоплатци през 2011 в сравнение с 2008 година. По-големи промени се наблюдават при ГД, където делът на ползващите счетоводител, неработещ във фирмата, намалява 5 пъти спрямо 2008 година - за сметка на увеличаване на ползването на счетоводител, назначен във фирмата.

Фигура 69 Лице, подготвящо данъчните и осигурителните декларации във фирмата

■ Счетоводител, работещ във фирмата ■ Счетоводител, неработещ във фирмата ■ Ползваме счетоводна фирма

В: Ползвате ли електронен подпис за изпълнение на данъчните и осигурителните задължения на Вашата фирма (извън задълженията по Интрастат)?

БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

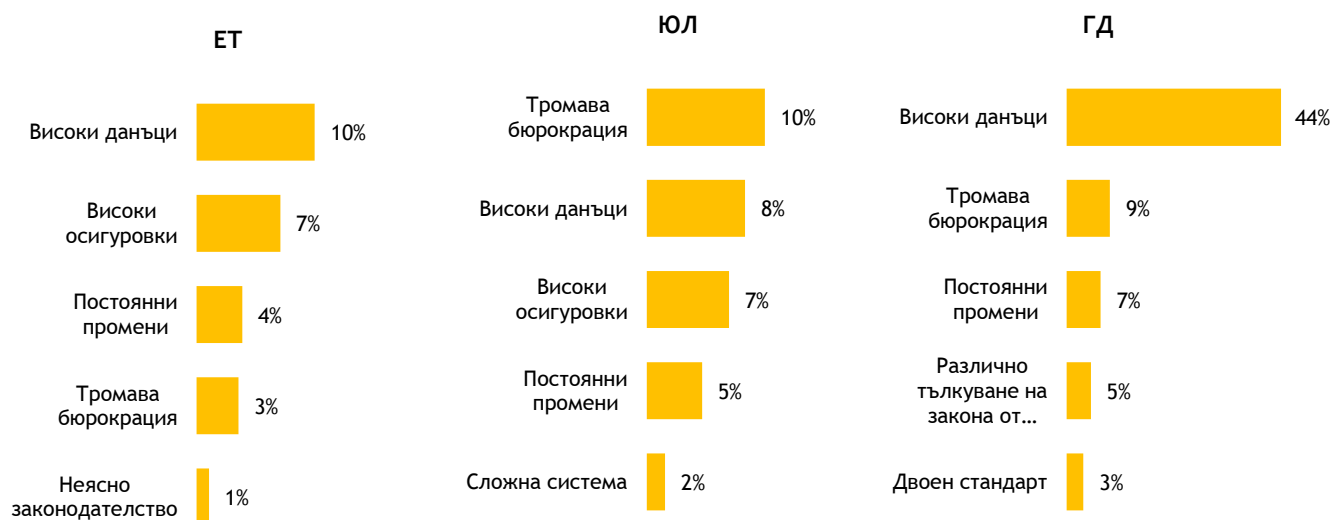
7.5. Пречки и проблеми за бизнеса

При две от групите данъкоплатци - ЕТ и ГД - в данъчната система “високите данъци” са основната пречка за осъществяване на бизнес. Този отговор спонтанно назовават в отворен въпрос почти половината ГД. При ЮЛ тази пречка е посочена на второ място, но само с 2 пункта по-ниско ниво от това на ЕТ.

Високите осигуровки, постоянните промени и тромавата бюрокрация са другите спонтанно назовани и изведени на първите места по важност пречки за бизнеса.

За ЕТ е проблем още “неясното законодателство”, за ЮЛ - “сложната система”, а за ГД - “двойният стандарт”.

Фигура 70 Топ 5 пречки в данъчната и осигурителната система за фирмите

По отношение на мнението на фирмите за основните затруднения в административната част, може да се каже, че като изключим относителната споделеност на ГД във връзка с наличието на тежки процедури (27%), резултатите сочат към разнопосочност и разнообразие на мненията.

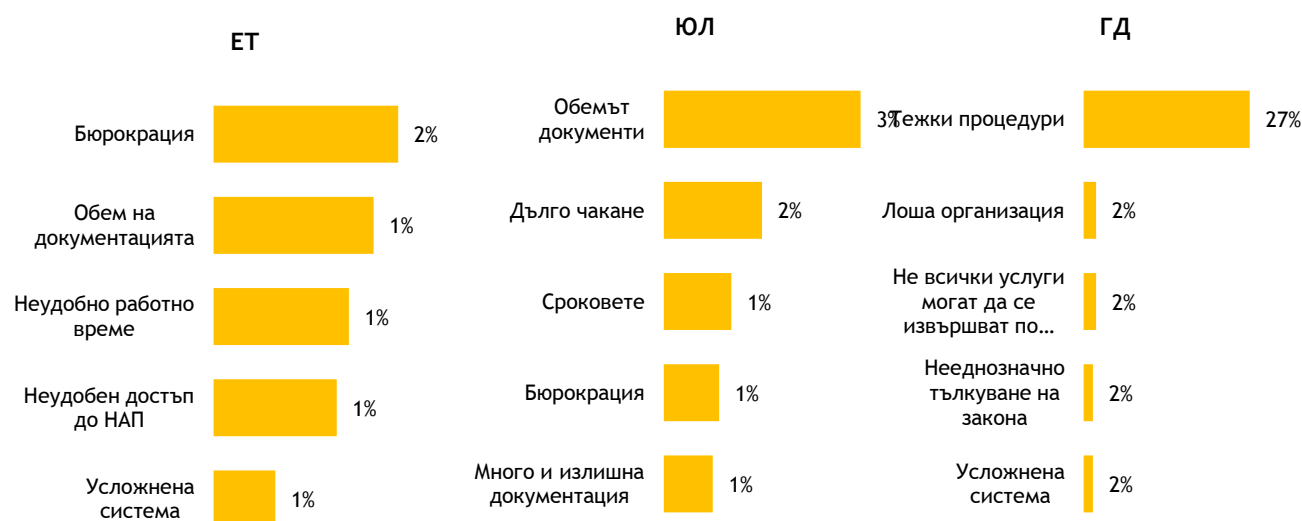
При ЕТ спонтанно се назовават като затруднения наличието на бюрокрация, обемът на документацията, неудобство в работното време и достъпът до НАП, усложнена система.

При ЮЛ спонтанните отговори са свързани с обема на документите, с много и излишна документация.

При ГД затрудненията идват от лоша организация в НАП, усложнената система и нееднозначното тълкуване на закона.

Проблемите, които се повтарят от изведените на първите места сред различните сегменти фирми, сочат, че основното затруднение за бизнеса в административната част на данъчно-осигурителната система е бюрокрацията и свързания с нея голям обем документи (много и излишна документация).

Фигура 71 Топ 5 затруднения в административната част

В: Какво в административната част на данъчно-осигурителните задължения затруднява Вашата фирма най-много? ОТВОРЕН ВЪПРОС

БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

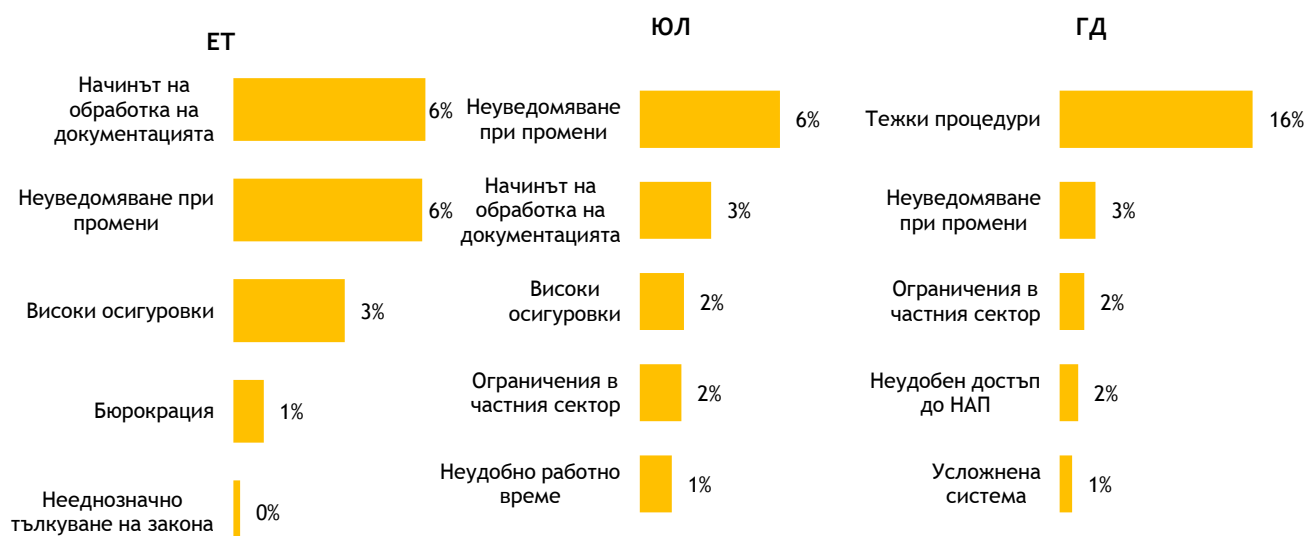
Както и при административната част, така и при финансовата част, основните пречки, които посочват ГД са наличието на тежки процедури - 16% от тези фирми са на това мнение.

За разлика от административната част на данъчно-осигурителната система, при финансовата част се наблюдава малко по-голямо съгласие относно основните пречки, стоящи пред бизнеса.

Основното затруднение, което се откроява и при трите групи данъкоплатци, е неуведомяването при промени. При ЮЛ то е посочено на първо място, докато при ЕТ и ГД - второ място.

Високите осигуровки се явяват също като пречка, посочена и от ЕТ, и от ЮЛ. Съответно и за двете групи тя заема трето място.

Фигура 72 Топ 5 затруднения във финансовата част

В: Кое от финансовата част на данъчно-осигурителните задължения затруднява Вашата фирма най-много? *ОТВОРЕН ВЪПРОС*

БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

[8] Удовлетвореност от обслужването на НАП

8.1. Удовлетвореност от аспекти в обслужването

Като цяло, средните оценки от различните аспекти в обслужването от НАП са около и над 4 по шестобалната училищна скала.

Най-ниски те са при ФЛ и то при позициите “принудително събиране на вземания”, “проверки и ревизии” и “неподкупност” (съответно 3,6, 3,8 и 3,8). В тази група данъкоплатци най-високо се оценяват удобното работно време с 4,4, компетентността с 4,3, достъпността на службите и служителите с 4,2 и удобството за клиентите с 4,2.

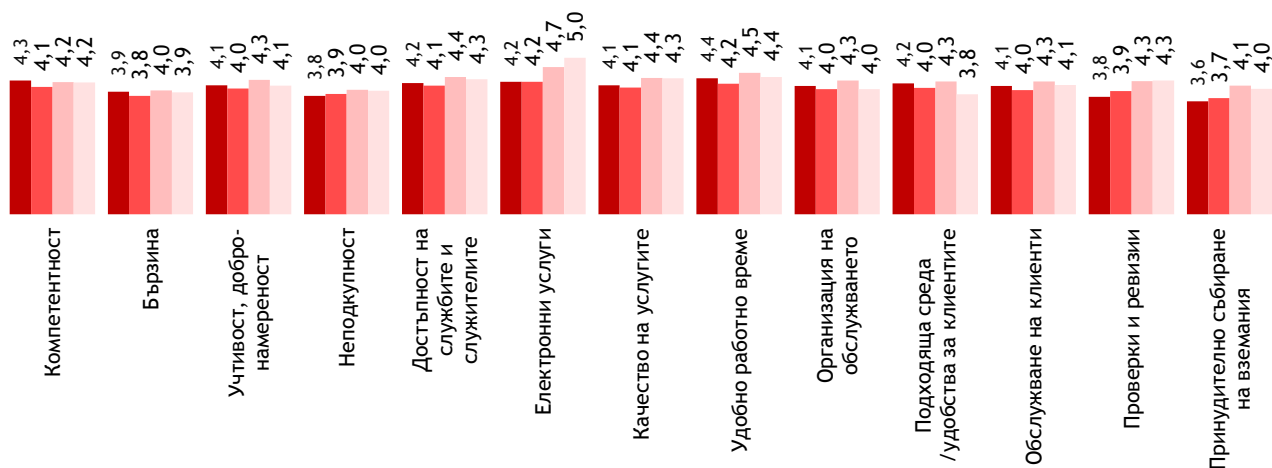
Представителите на ЕТ дават най-ниски оценки за бързината на работа - 3,8, неподкупността - 3,9 и проверките и ревизиите - 3,9, а най-високо оценяват удобното работно време и качеството на електронните услуги.

ЮЛ оценяват най-високо електронните услуги - с 4,7, удобното работно време с 4,5, достъпността на службите и служителите с 4,4 и качеството на услугите с 4,4. Най-ниски са оценките за бързина и неподкупност - средно с по 4,0.

ГД оценяват най-ниско удобството за клиентите - средно 3,8 и бързината - 3,9, а най-високо електронните услуги - 5,0 и удобното работно време с 4,4.

Фигура 73 Удовлетвореност от аспекти в обслужването на НАП. СРЕДНА ОЦЕНКА (1)

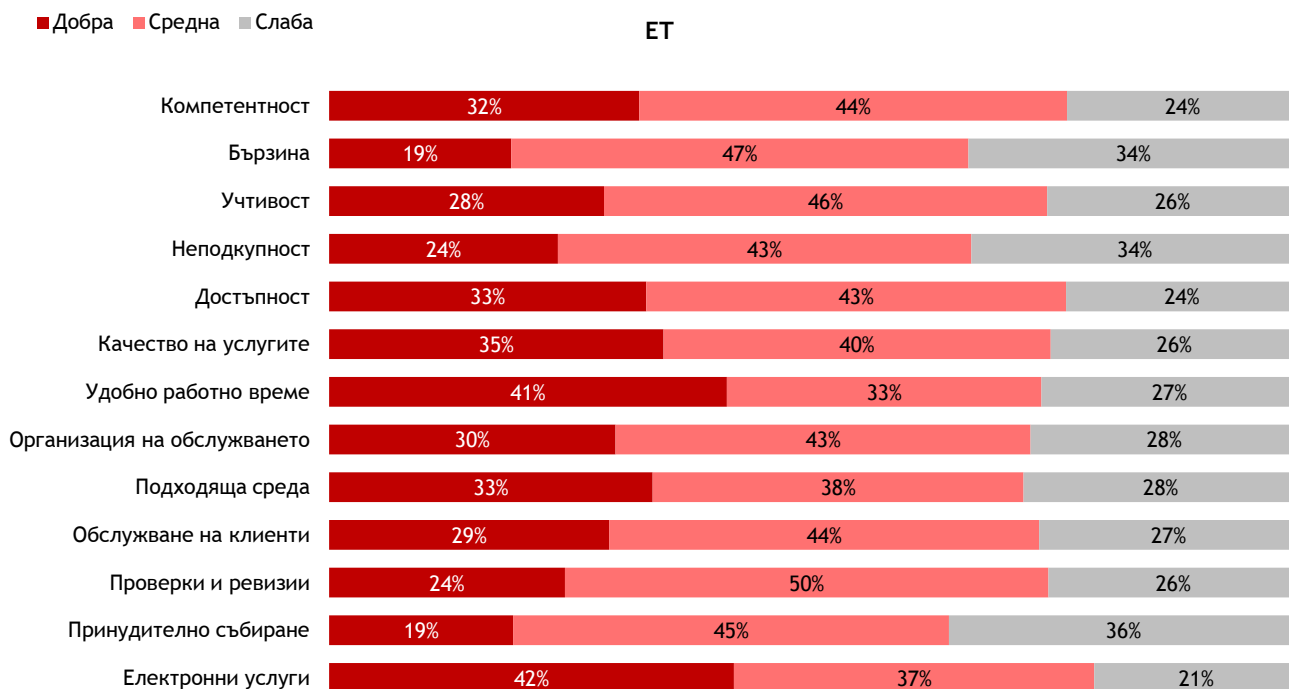
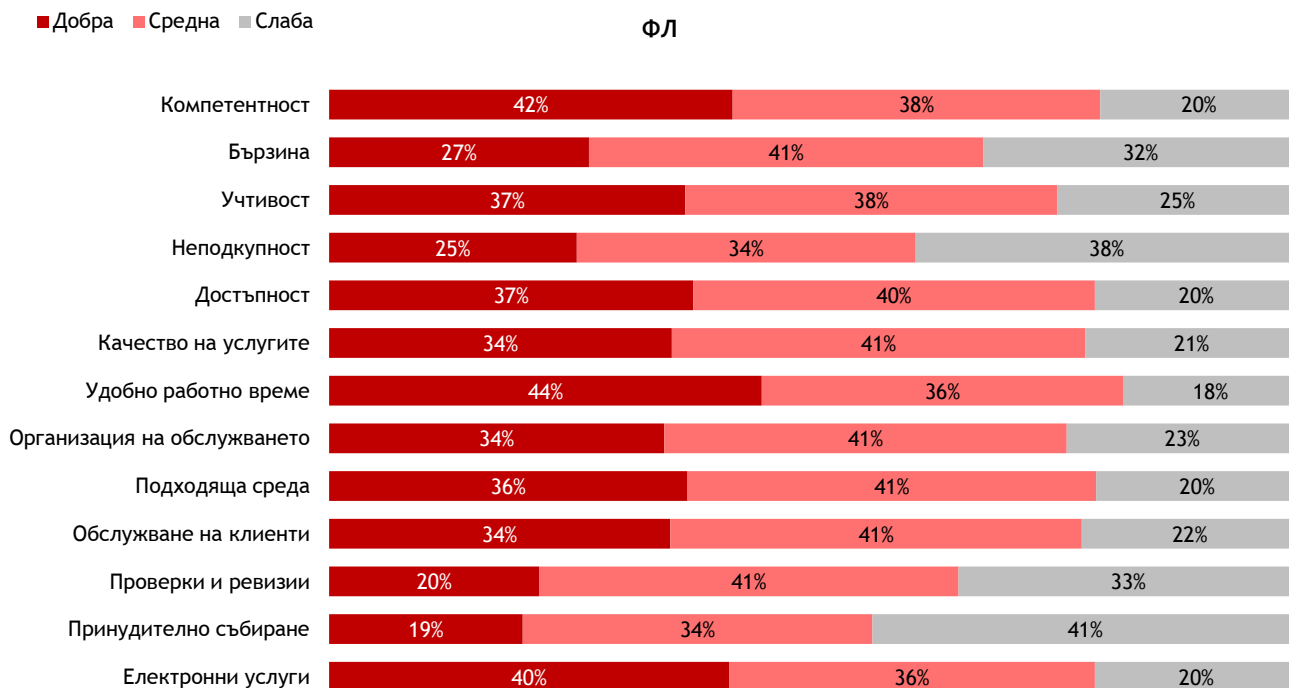
■ ФЛ ■ ЕТ ■ ЮЛ ■ ГД

В: Как бихте оценили всеки от следните аспекти в дейността на НАП? СКАЛА ОТ 2 (СЛАБ) ДО 6 (ОТЛИЧЕН)

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Фигура 74 Удовлетвореност от аспекти в обслужването на НАП (2) (а)

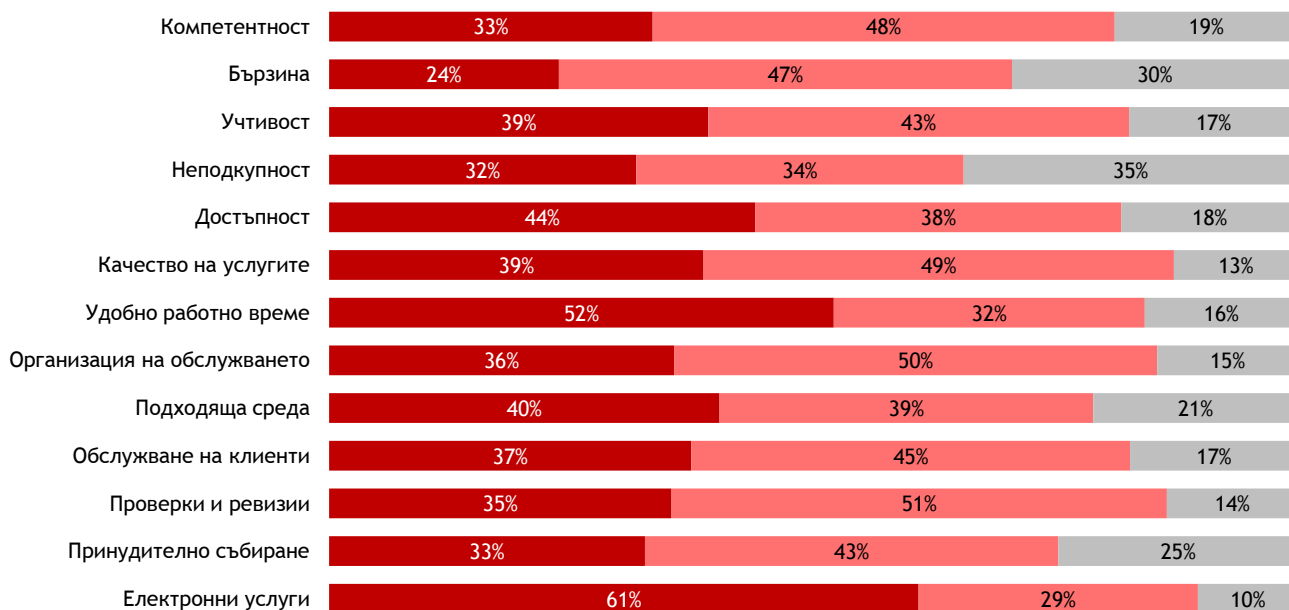
В: Как бихте оценили всеки от следните аспекти в дейността на НАП? СКАЛА ОТ 2 (СЛАБ) ДО 6 (ОТЛИЧЕН)

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Фигура 74 Удовлетвореност от аспекти в обслужването на НАП (2) (6)

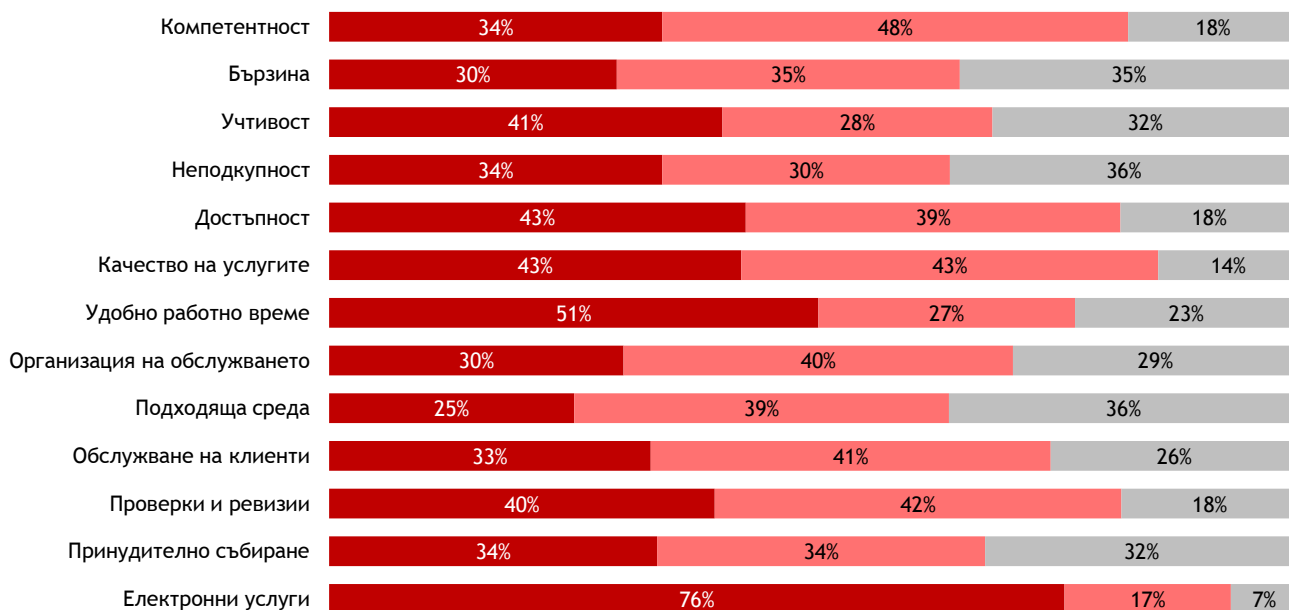
■ Добра ■ Средна ■ Слаба

ЮЛ

■ Добра ■ Средна ■ Слаба

ГД

В: Как бихте оценили всеки от следните аспекти в дейността на НАП? СКАЛА ОТ 2 (СЛАБА) ДО 6 (ОТЛИЧЕН)

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

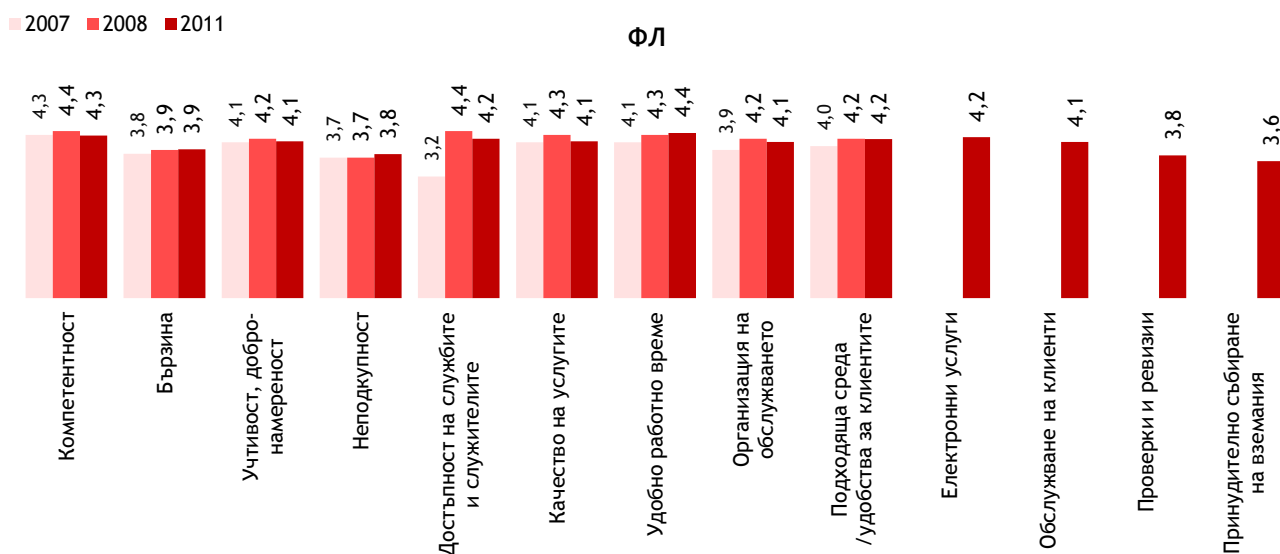
Като цяло, нивото на оценките по различните параметри пред настоящата година сред ФЛ остава непроменено спрямо 2008 година. И сега, както и тогава, слабо (средна оценка под 4) се оценяват бързината и неподкупността. По-високи средни оценки спрямо изминалия период има само по два параметъра - удобно работно време и неподкупност. Последната категория, макар и ниско оценена, като цяло бележи ръст в оценките за периода от 2007 година насам.

При ЕТ се наблюдава също сравнително постоянно ниво на оценките, като през 2011 година повечето от тях бележат минимален спад спрямо 2008 година. Най-съществен този спад е по отношение на достъпност на службите и служителите - от 4,5 до 4,1 и удобно работно време - от 4,5 до 4,2.

При ЮЛ са наблюдава също запазване нивото на средни оценки спрямо 2008 година. За разлика от ЕТ, тук се наблюдава, макар и малко, повишение. То е най-значимо единствено при качеството на услугите - от 4,2 до 4,4.

При ГД се наблюдава сравнително високо понижаване на средните оценки по всички изследвани параметри спрямо 2008 година - като това понижаване е значително по-голямо отколкото при другите групи данъкоплатци. Най-съществено е то при позицията подходяща среда /удобство за клиентите - от 4,6 през 2008 година до 3,8 през 2011 и при организация на обслужването от 4,7 до 4,0.

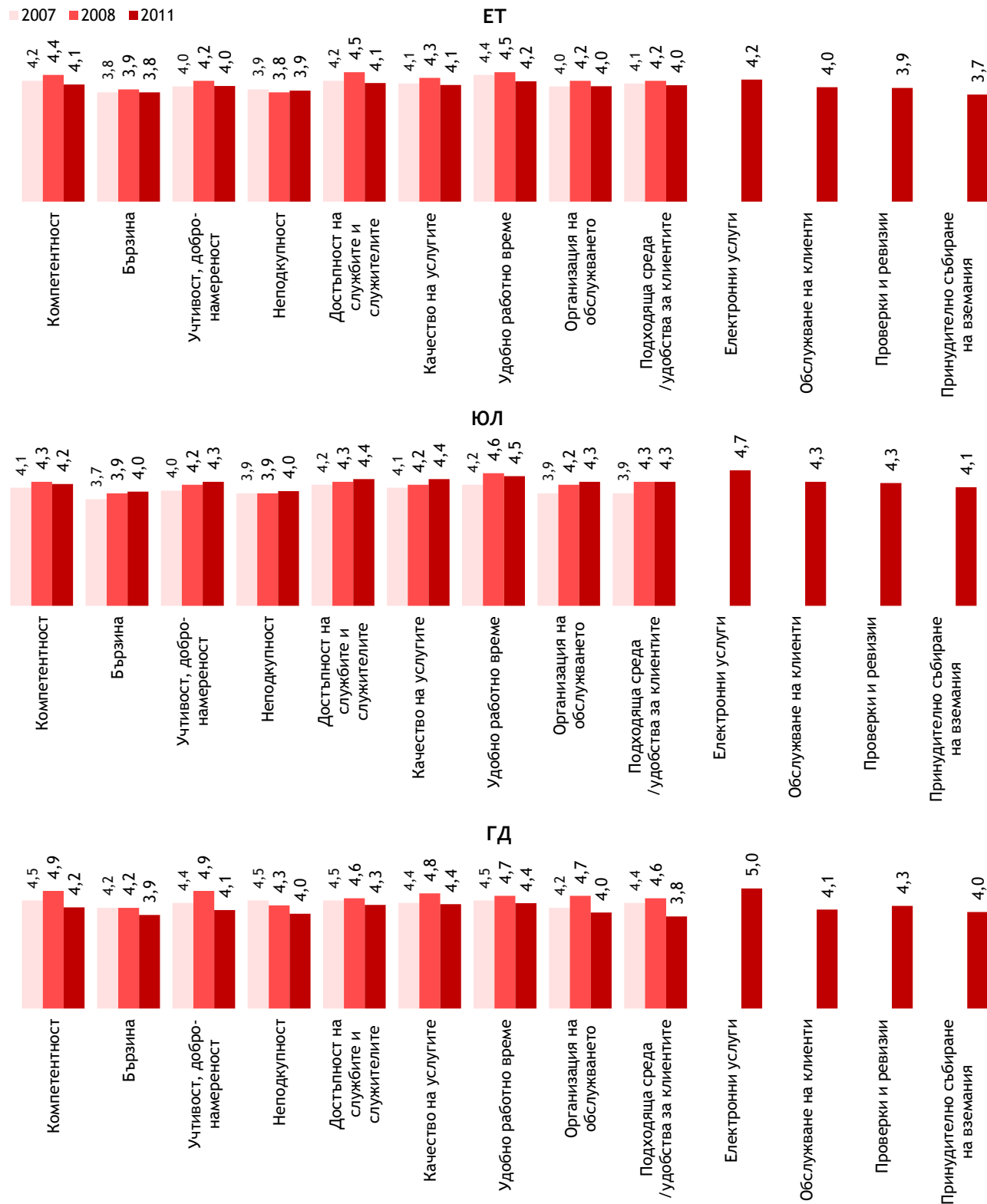
Фигура 75 Удовлетвореност от аспекти в обслужването на НАП. СРЕДНА ОЦЕНКА (3) (а)

В: Как бихте оценили всеки от следните аспекти в дейността на НАП? СКАЛА ОТ 2 (СЛАБ) ДО 6 (ОТЛИЧЕН)

БАЗА (2011): ФЛ N=814.

Фигура 75 Удовлетвореност от аспекти в обслужването на НАП. СРЕДНА ОЦЕНКА (3) (6)

В: Как бихте оценили всеки от следните аспекти в дейността на НАП? СКАЛА ОТ 2 (СЛАБ) ДО 6 (ОТЛИЧЕН)

БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Преобладаващото мнение е, че през 2011 година, по всички параметри, НАП се е представила без промяна спрямо 2010 година. Това мнение се споделя от всички изследвани групи. Съотношението между тези, които смятат, че НАП се е представила по-добре през настоящата година в сравнение с 2010, и тези, които смятат, че НАП се е представила по-зле, е средно два-три пъти по-високо в полза на мнението, че представянето е по-добро.

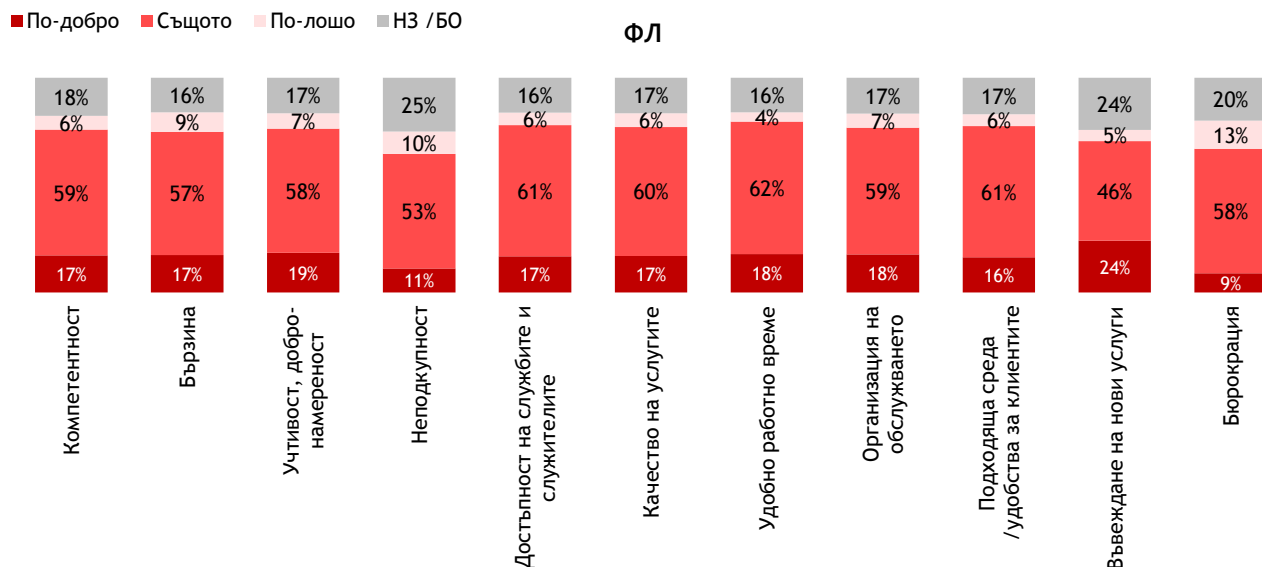
Сред ФЛ най-висок е делът на тези, които смятат, че НАП се е представила по-добре спрямо 2010 година при въвеждането на нови услуги (24%), както в отношението на учтивост и добронамереност (19%). Единствената позиция, където делът на тези, които дават отговор “по-лошо” е по-висок от тези, които дават отговор “по-добро” за представянето, е във връзка с категорията “бюрокрация” - съответно 13% към 9%.

Сред представителите на ЕТ, също като при ФЛ, най-висок е делът на тези, които смятат, че НАП се е представила по-добре спрямо 2010 година при въвеждането на нови услуги (27%) и учтивост и добронамереност (23%). И тук, както при ФЛ, се наблюдава негативна тенденция в оценката, свързана с бюрокрация - срив от 15% до 5%, като това е единственият аспект, при който оценка “по-лошо” доминира над “по-добро”.

При ЮЛ мненията, че представянето е било по-добро, са значително повече отколкото при другите категории данъкоплатци. Отново, както и при ФЛ и ЕТ, най-висок е делът на тези, които смятат, че НАП се е представила по-добре спрямо 2010 година при въвеждането на нови услуги - 34% и учтивост и добронамереност - 30%.

При ГД се наблюдават отговори, подобни на тези при останалите изследвани групи. Впечатление тук прави, че освен при въвеждането на нови услуги, значително по-добро, спрямо 2010 година, се оценява представянето на служителите на НАП по аспекта “компетентност”.

Фигура 76 Сравнение на представянето 2010 и 2011 година (а)

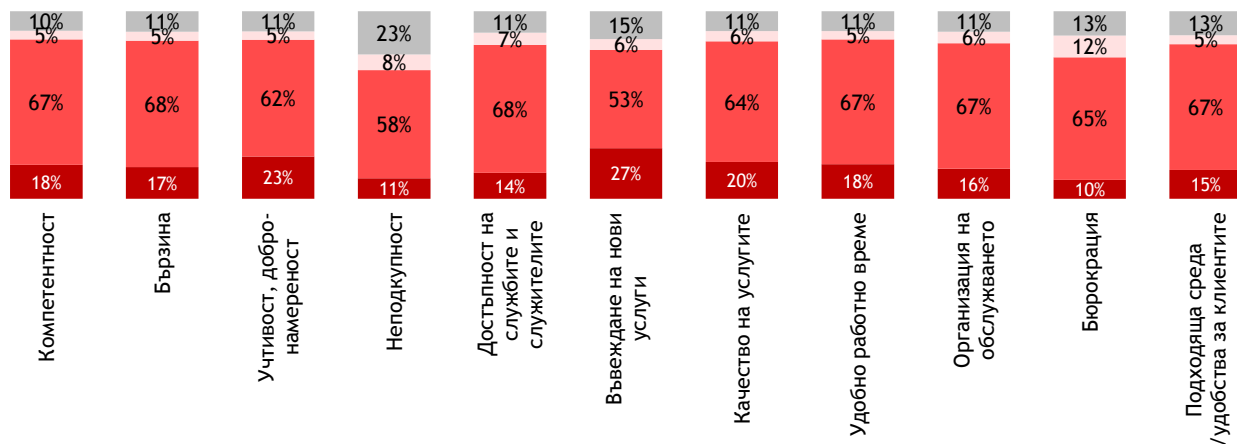
В: Каква бихте казали, че е дейността на НАП през 2011 г. в сравнение с 2010 г. по отношение на...

БАЗА (2011): ФЛ N=814.

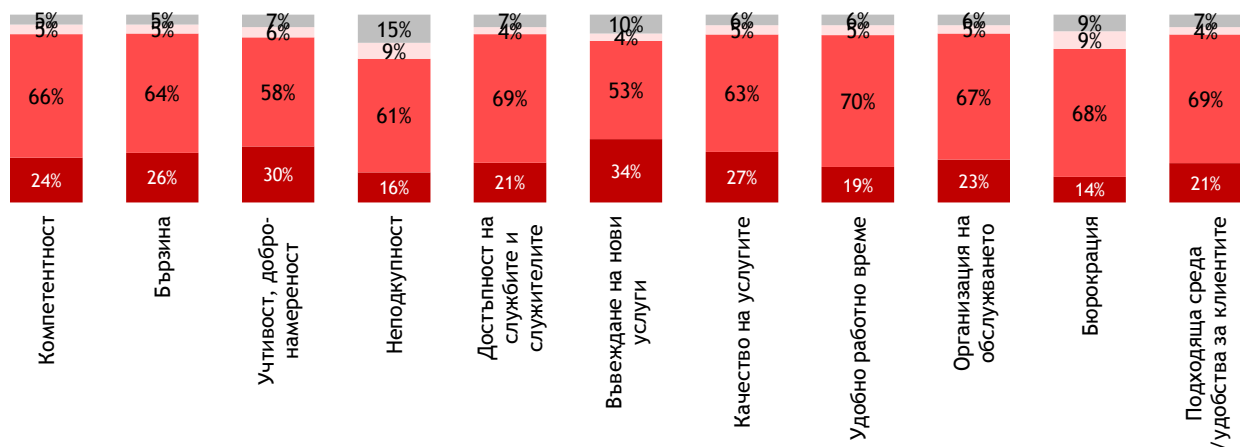
Фигура 76 Сравнение на представянето 2010 и 2011 година (б)

■ По-добра ■ Същата ■ По-лоша ■ НЗ / БО

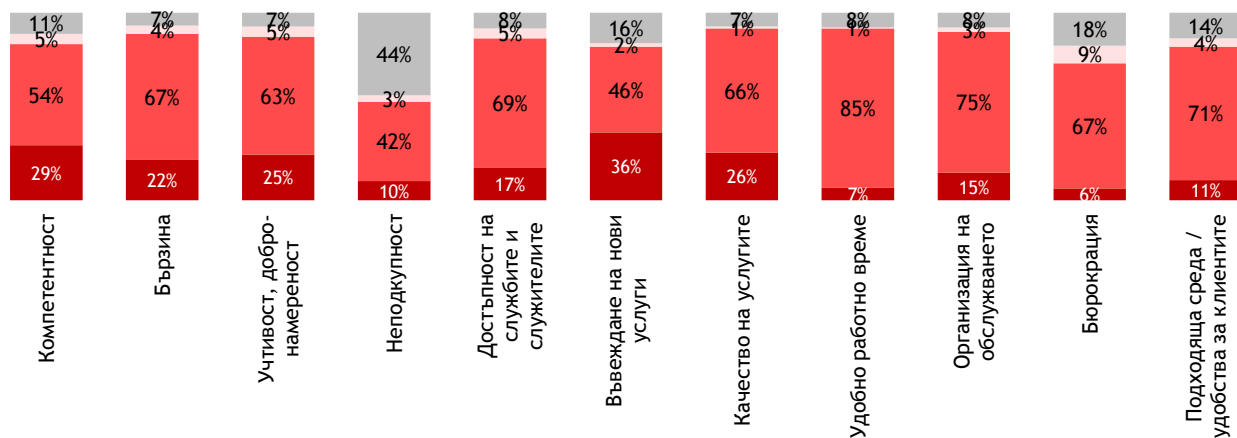
ЕТ

ЮЛ

ГД

В: В: Каква бихте казали, че е дейността на НАП през 2011 г. в сравнение с 2010 г. по отношение на...

БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

8.2. Затруднения при изпълнението на задълженията и контактите с НАП

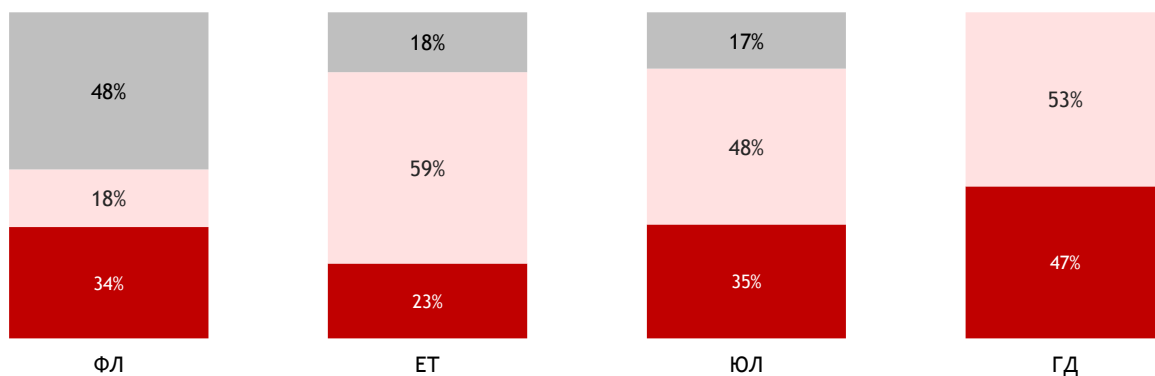
В сравнение с останалите групи, най-нисък е дялът на тези, които са срещали проблеми при контактуването си с НАП, сред ЕТ. Тук те са около една четвърт от всички. Около една трета е този дял при ФЛ и ЮЛ, а при ГД - около половината.

Сред ЕТ, ЮЛ и ГД около половината заявяват, че не са срещали проблеми при контактите си с представителите на НАП.

Около половината от ФЛ не могат да дадат отговор на този въпрос, което може да се дължи на недостатъчно преки контакти с агенцията.

Фигура 77 Проблеми при контактите с НАП

■ Срещал съм проблеми ■ Не съм срещал проблеми ■ НЗ /БО

Най-често споменаваните проблеми при контактите с НАП за ЕТ и ФЛ са много сходни - това са дългите престои пред гишето, бюрокрацията, грубото отношение и некомпетентността.

За ЮЛ и ГД най-големият проблем е некомпетентност. Той е на първо място и при двата типа организации.

Фигура 78 Топ 5 най-често срещани проблеми при контактите с НАП

В: Кои са най-големите проблеми, с които сте се срещали, при контактите си с НАП? ОТВОРЕН ВЪПРОС
БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Между една четвърт и една трета във всички сегменти на бизнеса е дялът на фирмите, които въобще не се затрудняват при изпълнението на задълженията си към НАП. Най-висок е този дял сред ГД (32%), а най-нисък сред ЕТ (25%).

Затова изглежда нормално, че най-затруднени при изпълнението на своите задължения са ЕТ. Сред тях общо около 40% са посочили отговор “силно затруднява” и “по-скоро затруднява” работата на фирмата. Този дял се е увеличил с около 8 пункта спрямо 2008 година. Съществено е също увеличението и на дела фирми, посочили отговор “силно затруднява” - той е скочил два пъти (от 5% през 2008 година до 10% през 2011 година).

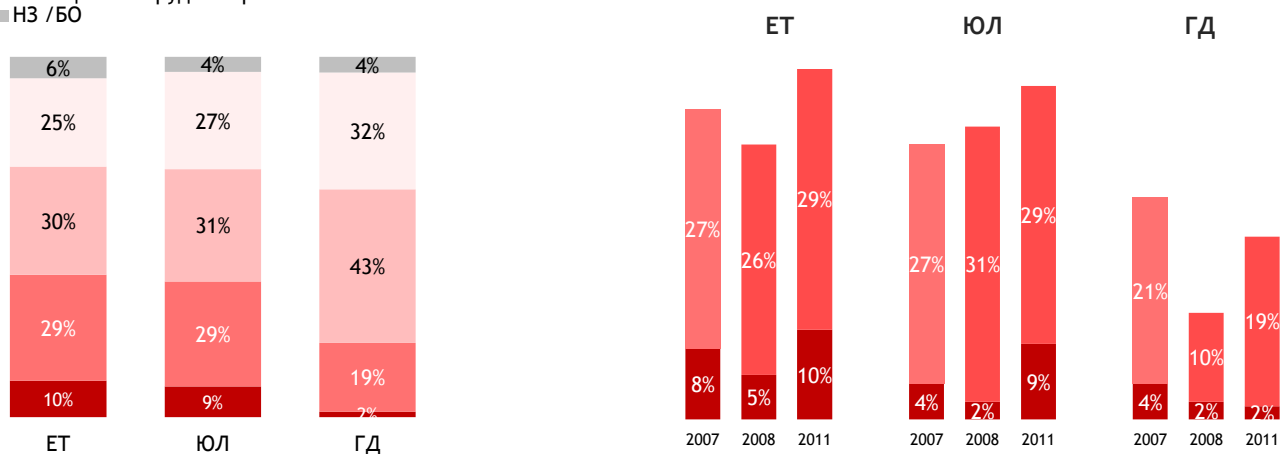
При ЮЛ се наблюдава много подобно разпределение на мненията като това при ЕТ. И тук около 40% от фирмите намират, че са затруднени в изпълнението на задълженията си към НАП, а дялът на “силно затруднените” е около 10%. Като цяло, регистрира се ръст на затрудненията спрямо 2008 година, като той е много рязък при позицията “силно затруднява работата” - от 2% на 9%.

При ГД едва около 20% споделят, че изпълнението на задълженията към НАП затруднява в “някаква степен” работата на предприятието им. Това е около два пъти по-нисък дял в сравнение с останалите видове организации. Спрямо 2008 година се наблюдава ръст на считащите, че са затруднени, но не и на тези, които са силно затруднени.

Фигура 79 Отношение на фирмата към изпълнението на задължението

- Силно затруднява работата
- По-скоро затруднява
- По-скоро не затруднява
- Въобще не затруднява работата
- НЗ / БО

“Затруднява работата”

В: Как се отнася изпълнението на задълженията на Вашата фирмат към НАП?

БАЗА (2011): ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

8.3. Мнение за нововъведения в НАП

Всички предложения за нововъведения в работата на НАП, за които е питано в рамките на настоящето изследване, се възприемат силно положително от всички категории данъкоплатци.

За ФЛ най-полezni биха били въвеждането на ПИК за получаване на информация за задълженията по интернет или телефон - като полезно то е посочено от общо почти 80% от всички граждани. На второ място е изпращането от НАП на предварително попълнени данъчни декларации, а на трето място - предоставянето на безплатни електронни подписи.

За ЕТ най-полezni биха били “увеличаването на прага за задължителна регистрация по ДДС”, “въвеждането на ПИК за получаване на информация за задълженията по интернет или телефон” и “участие в томбола”. Като полезни те са посочени от съответно 83%, 75% и 81% от запитаните.

ЮЛ посочват като най-полezni посочват предложенията за “въвеждането на ПИК” и увеличаването на прага за задължителна регистрация по ДДС - като полезни са посочени съответно от 88% и 85% от запитаните. На трето място по предпочитание се откроява предоставянето на електронни подписи от НАП - 78% от фирмите в тази група.

ГД изразяват сходно на ЮЛ по отношение на двете най-полezni услуги - отново са посочени като най-полezni “въвеждането на ПИК” и увеличаването на прага за задължителна регистрация по ДДС. При ГД обаче като полезни тези услуги са посочени от повече фирми от колкото при ЮЛ - съответно 97% за “въвеждането на ПИК” и 89% за вдигане на прага за задължителна регистрация по ДДС. На трето място като най-полzezna услуга се нарежда получаването на информация чрез SMS. Тази група се нарежда на второ място когато се обобщят отговорите “изключително полезно” и “по-скоро полезно” - 90% от запитаните ГД.

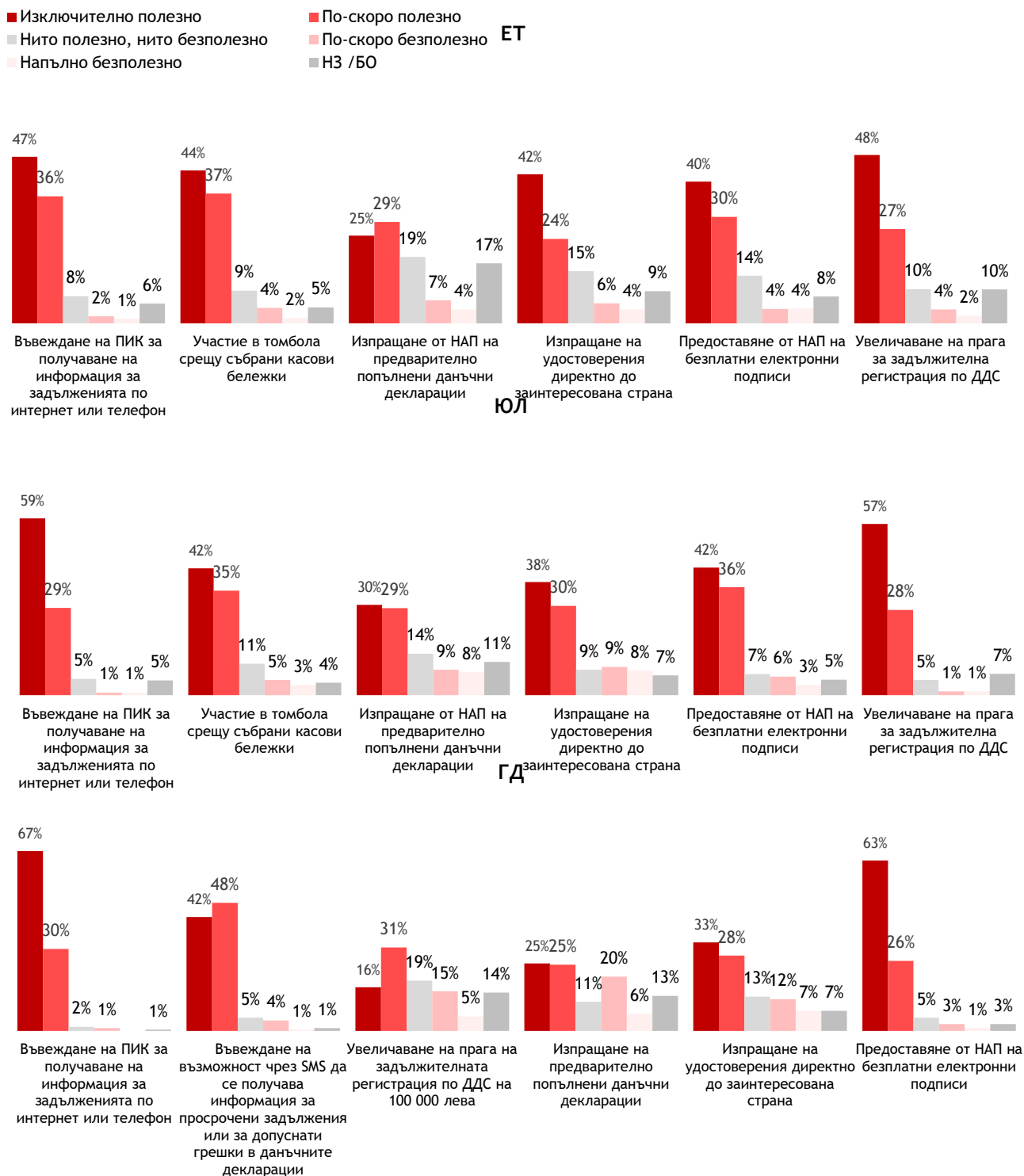
Фигура 80 Нововъведения в НАП (а)

В: Как се отнася изпълнението на задълженията на Вашата фирмат към НАП?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

Фигура 80 Нововъведения в НАП (6)

В: Как се отнася изпълнението на задълженията на Вашата фирмат към НАП?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ET N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

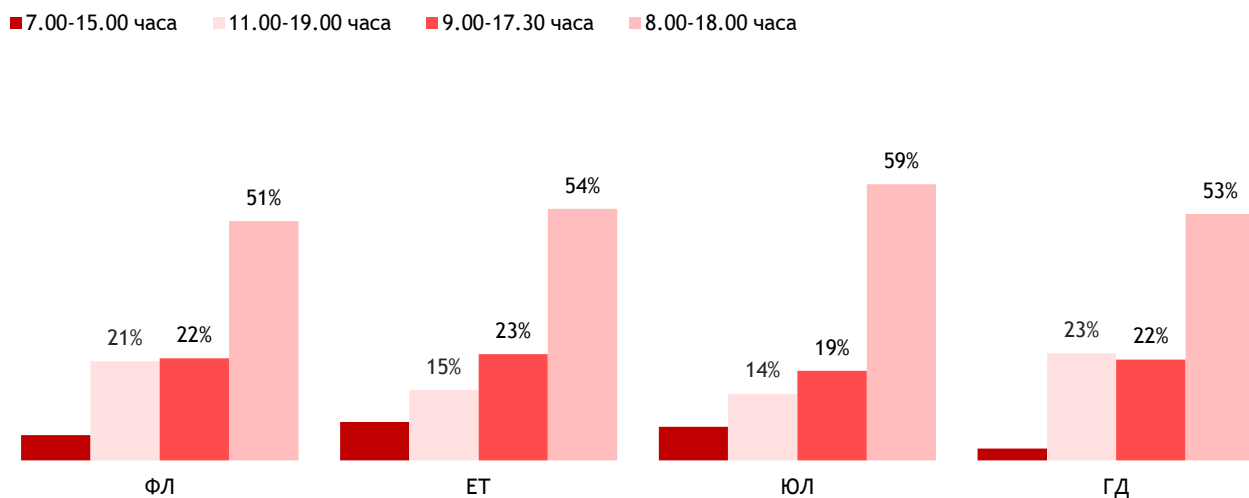
8.4. Удобство на работното време на НАП

Най-предпочитаното работно време, което посочват и граждани, и фирми, е от 08:00 до 18:00 часа. Подобен отговор са посочили над 50% от всички изследвани групи данъкоплатци. Най-висок е този дял при ЮЛ - 59%, а най-нисък при ФЛ - 51%.

Сред останалите предложения най-предпочитано е работното време между 09:00 и 17:30 часа (то е сравнително добре приемано сред ЕТ - 23% и ЮЛ - 19%). С близки резултати се възприема и предложението за работно време от 11:00 до 19:00 часа.

Като най-неприемливо се приема сред всички изследвани групи предложението за работно време от 07:00 до 15:00 часа.

Фигура 81 Предпочитано работно време на НАП

В: Лично на Вас, кой от следните варианти на работно време на НАП Ви е най-удобен?

БАЗА (2011): ФЛ N=814, ЕТ N=413, ЮЛ N=413, ГД N=204.

ЕКИП НА ИЗСЛЕДВАНЕТО:

Ръководител:

Дивил Кулев
divil@noema.bg

Анализ:

Дивил Кулев
divil@noema.bg
Мила Тодорова
mila@noema.bg

Обработка:

Методи Милев
metodi@noema.bg
Александър Първанов
alexander@noema.bg

Супервайзер:

Роза Пенева
roza@noema.bg

noema

Experience & Innovation